

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Jaroslava Urbánková

Postulát vo formácii uršulínok
Rímskej únie Rádu svätej Uršule Slovenskej provincie.
Podnety pre rozpracovanie formačného programu
postulátu.

Diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.

Obor: Spirituální a křesťanská
formace dospělých

Olomouc 2014

Prehlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne a použila som pri tom len uvedené pramene a literatúru.

V Olomouci dňa 23.4.2014

.....

Moja vďačnosť patrí Doc. Dr. Michalovi Altrichterovi, Th.D. za odbornú pomoc a úprimné povzbudenie pri vytváraní diplomovej práce. Zároveň ďakujem sr. Blandíne Angelovičovej za cenné rady z pohľadu formátorky a všetkým sestrám, ktoré mi poskytli informácie a sprevádzali ma svojimi modlitbami.

Obsah

Úvod.....	6
1 Čo sa rozumie pod postulátom?	8
1.1 Postulát v kontexte dejín spirituality	8
1.2 Podoba formácie v postuláte po Druhom vatikánskom koncile.....	14
1.3 Hlavné piliere postulátu.....	18
1.4 Osoba postulanky	21
2 Skúsenosti vo formácii postulátu v Rímskej únii Rádu sv. Uršule Slovenskej provincie.....	26
2.1 Pohľad do histórie formácie v postuláte.....	26
2.2 Súčasný stav vo formácii postulátu	31
2.3 Začlenenie postulátu do širšej rehoľnej formácie	34
2.4 Ťažkosti a kritické momenty v období postulátu	38
3 Postavenie formátorky v postuláte.....	42
3.1 Formácia formujúceho.....	42
3.2 Psychologické a duchovné podmienky formátorky	45
3.3 Vzájomné zdieľania vo vnútri Rádu aj skrze iné spirituality	50
3.4 Vzťah medzi formátorkou a postulankou.....	54
4 Podnety pre prácu formátorky s postulankou	57
4.1 Duchovné sprevádzanie a duchovný rozhovor.....	57
4.2 Formácia k ľudskej zrelosti	61
4.3 Formácia ku kresťanskej zrelosti a duchovná formácia.....	65
4.4 Formácia k zasvätenému uršulínskemu životu.....	69

Záver	74
Anotácia.....	76
Anotation	77
Bibliografia	79
Zoznam skratiek.....	86
Zoznam príloh	88
Prílohy	89

Úvod

Formácia ako ju poznáme dnes je výsledkom skúseností minulých rokov. Prechádzala mnohými zmenami, štýlmi formovania, ale vždy s jediným cieľom – vstúpiť do jedinečného vzťahu s Bohom. História je svedkom, že od Božieho zvolania: „*Adam, kde si?*“ (porov. Gn 3,9) sa človek nanovo učí priblížiť sa k Bohu. Spomienka na Boha je hlboko vtlačená do srdca, a preto človek bude vždy hľadať Toho, kto vryl do neho svoju pečať.

Obdobie postulátu v rehoľnom inštitúte je časom, v ktorom kandidát hľadá Boha a skúma svoje životné povolanie. Jedným z najdôležitejších ukazovateľov, že ho objavil, je úprimná radosť.¹ Ale namieste je otázka: „*Akým spôsobom objaví svoje povolanie?*“ Boh je garantom, že výber povolania sa nedeje bez súhlasu slobodnej vôle človeka a povolanie nie je vopred „naordinovaná“ cesta zo strany Boha. Stále platí, že jediným povolaním je *láska*. A preto „*ani rozhodnutie pre zasvätený život sa nedeje priamočiarym spôsobom.*“² Má svoje fázy, svoje jasné aj tienisté stránky.

Cieľom diplomovej práce je vypracovať podnety pre formáciu v postuláte v Rímskej únii Rádu sv. Uršule Slovenskej provincie. Aby mohol byť tento cieľ naplnený, tak je nevyhnutný vhlad do oblasti formácie v postuláte pomocou štúdia cirkevných, ale aj uršulínskych dokumentov, zhodnotenie súčasného stavu na základe pozorovania a preštudovanej náležitej literatúry a jeho následná možná aplikácia na súčasnú dobu.

Dôvod, prečo som sa zamerala na formáciu v postuláte v Rímskej únii Rádu sv. Uršule je fakt, že v októbri 2012 vznikol Medzinárodný noviciát v Ríme. Formácia novíciek už nebude prebiehať v materskej krajine ako doteraz; pričom otázkou ostáva, do akej miery by sa mala, na základe tohto faktu, zmeniť aj formácia v postuláte. Aký priebeh by mala mať, aby dala postulanteke dobrý základ a pripravila ju na ďalšiu formáciu, ktorá bude prebiehať už v inej kultúre.

Nasledujúce stránky nepodávajú presný návod na formáciu, ani odpoveď ako jasne a neomylné rozlíšiť povolanie uulantiek, ale poukazujú na dôležité prvky a skutočnosti v rámci formačnej cesty v postuláte, na spôsob formácie minulých rokov

¹ Porov. TURANSKÝ, Š. *Krehkosť duchovného povolania*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo DON BOSCO, 2005, s. 5.

² ALTRICHTER, M. *Alois z Gonzagy – pohoršení nebo inspirace?*. In *Studijní texty ze spirituální teologie III. Naši nebeští přátelé*. 1. vyd. Olomouc: Centrum Aletti, Refugium Velehrad-Roma, 2006, s. 17.

v Rímskej únii Rádu sv. Uršule v Slovenskej provincii, na súčasnú dobu, ako aj na osobu sprevádzajúceho aj sprevádzaného za tým účelom, aby pomohli formátorky – postulantomajsterke vstúpiť do formačného procesu postulátu, ktorým bola poverená.

Celá práca je rozdelená do štyroch kapitol. Prvá kapitola je pohľadom na postulát v kontexte dejín spirituality. Pozerá na Božiu iniciatívu, Božie volanie a možnú odpoveď človeka. Prechádza historickým kontextom v spôsobe prijímania a formovania nových členov rehole; od prvých Otcov púšte až po Druhý vatikánsky koncil. Vchádza do súčasnosti a všima si nosné piliere vo formácii postulátu, ktoré sú základom pre dobrú formáciu. Záver prvej kapitoly končí pohľadom na osobu postulanky v súvislosti s dobou, v ktorej žije. Vnáša vhľad do jej vnútorného sveta a poukazuje na možné motívy pre jej rozhodnutie žiť zasväteným životom.

Druhá kapitola nám odhalí formáciu v postuláte už v konkrétnom Inštitúte – v Rímskej únii Rádu sv. Uršule. Pôjde o pohľad od roku 1900 až po súčasnosť. Historický rámec dáva pochopiť výskyt niektorých prvkov formácie postulátu v súčasnosti. Spôsob a štýl formácie ovplyvnili vonkajšie aj vnútorné okolnosti, ktoré vyvolali následnú zmenu. Táto kapitola ďalej hovorí, aký podiel zaujíma postulát v rámci celkovej počiatočnej formácie a končí poukázaním na chybné postoje.

Tretia kapitola sa zameriava na formáciu v postuláte z pohľadu formátorky. Od kvality formátorky závisí aj kvalita procesu formácie, preto jej právom patrí celá jedna kapitola. V nej uvidíme osobu, ktorá má predpoklady stať sa dobrou formátorkou, bližšie pozrieme na jej ďalší rast, na vzájomnú spoluprácu formátoriek v rámci Inštitútu, ako aj medzikongregačnú. Záverečná podkapitola poukazuje na vzťah, aký by mal byť medzi formátorkou a postulankou.

Posledná kapitola sa zameriava na skonkretizovanie jednotlivých krokov, ukazuje jednu z možných ciest formácie v postuláte. Osobitne pozerá na duchovný rozhovor, aké miesto zaujíma v celkovej formácii, potom si všima prvky ľudskej a kresťanskej zrelosti, ich prejavy, ako aj samotnú duchovnú formáciu v Inštitúte.

Práca je tvorená prevažne kompilačnou metódou s využitím poznatkov z cirkevných dokumentov týkajúcich sa formácie k zasvätenému životu, dokumentov Rímskej únie Rádu sv. Uršule, literatúry a určitý podiel do celej práce vnášajú aj pozorovania a osobné svedectvá sestier uršulínok.

1 Čo sa rozumie pod postulátom?

Slovo postulát pochádza z latinského slova *postulātiō* a znamená *žiadosť*.³ V rehoľnom ponímaní sa týmto pojmom označuje prípravné obdobie pred vstupom do noviciátu.⁴ Vychádza z osobnej túžby a žiadosti kandidáta patriť do inštitútu.

Postulát je jednou z prvých častí formačného procesu počiatkovej formácie. Je to skonkretizovanie prvého vážneho záujmu žiť rehoľným spôsobom života. Spájajú sa s ním dva dôležité termíny – *povolanie* a *formácia*; inými slovami povedané – Božia iniciatíva a Božia výchova v spolupráci so slobodnou vôľou človeka.

1.1 Postulát v kontexte dejín spirituality

Vstupnou bránou do rehoľného inštitútu je *Božie volanie*. Božie volanie je vždy osobným volaním do vzťahu. Je to tajomstvo odohrávajúce sa medzi Bohom a človekom. Jedine Boh si vyhradzuje toto právo a povoláva koho chce a kedy chce (porov. napr. Jn 15,16; 1Kor 1,26-27). Je to Božia ponuka a osobitný Boží dar, ktorý začína povolaním k životu (porov. Gn 1,26-27), cez krst je pozvaním k úplnému spojeniu s Kristom a v ňom k svätosti. Božie volanie nikdy nie je jednorazová záležitosť, je stálym Božím volaním; cestou, po ktorej kráčajú spolu Boh a človek. Človek je v prvom rade predovšetkým *bytosťou volanou*⁵ učiacou sa počúvať Boží hlas a odpovedať naň. Po spáchaní hriechu nastáva strata priameho kontaktu s Bohom. Ale je to Boh, kto prvý začína dialóg. V otázke adresovanej Adamovi sa pýta celého ľudstva: „*Kde si?*“ (Gn 3,9). Otázka nie je obmedzená časom a stále čaká na odpoveď. Celé dejiny od stvorenia sveta rozprávajú o Božom volaní, o znovu prinavrátení človeka k Bohu.

Výzva k svätosti (porov. napr. Lv 19,2; 1Pt 1,15) – k dokonalosti lásky je základnou, dalo by sa povedať jedinou, požiadavkou Svätého Písma (porov. Jn 13, 34).

³ Porov. KÁBRT, J. a kolektív. *Latinsko/český slovník*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2003, s. 401.

⁴ Na toto obdobie sa používa aj názov prednoviciát, ktorý ešte výstižnejšie označuje prípravnú fázu pred vstupom do noviciátu. Porov. napr. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Potissimum institutioni. Smernice pre formáciu v rehoľných inštitútoch* z 2. februára 1990. [Z nemeckého a talianskeho originálu preložila Sr. M. Katarína Krištofová]. 1. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha – Vojtech, 2004, s. 44.

⁵ Porov. PHILIPPE, J. *Volám ťa žiť*. [Z francúzskeho originálu *Appelles a la vie* preložila Otilia Dvorecká]. 1. vyd. Liptovský Mikuláš: Komunita Blahoslavenstiev, 2010, s. 23.

Jej adresátom je každý, nie je privilegiom rehoľníkov (porov. LG, čl. 40), no zasvätené osoby sa majú stať „odborníkmi v láske“.⁶ K láske Boh dejinami vychováva a lásku zároveň očakáva (porov. Dt 6,5-7). Je tým, ktorý miluje ako prvý (porov. napr. Oz 11,1; 1Jn 4,19).

Izraelský národ je prvým národom, ktorý zakúša toto jedinečné vyvolenie a z Božích úst počuje slová: „*Budem chodiť uprostred vás a budem vaším Bohom a vy budete mojim ľudom*“ (Lv 26,12). Návrat z Egypta do Zaslúbenej zeme bol mimoriadnym časom pre Izrael. Štyridsať rokov na púšti sa Izraeliti učili dôverovať Pánovi, zanechať staré spôsoby myslenia a starý štýl života. Prechod z otroctva na slobodu nebol jednoduchý, aj keď boli chránení mocnou Božou rukou, sytení mannou, boli svedkami mnohých zázrakov odrážajúcich Božiu starostlivosť a lásku (porov. Ex 11-14), napriek tomu všetkému nedokázali ostať navždy verní jedinému Pánovi. Zrieknuť sa istôt a slúžiť Neviditeľnému vyžaduje odvahu a vieru. Izraeliti modloslužbou podnecovali Boha k hnevu, a preto neboli oslobodení od zaslúžených trestov (porov. napr. Dt 28,48; 1Kr 9,6-7). Celé stáročia zápasili o vernosť pravému Bohu. Vychovávaní mocnou rukou mali odrážať Božiu svätosť a stať sa tak svedkami pre okolité národy, aby všetci poznali jediného Pána (porov. napr. Dt 4,6).

Spomedzi ľudu si Boh vybral vodcov, dnes by sme povedali formátorov: Mojžiša, Samuela, Jeremiáša a mnohých iných; ich postavil do neľahkej vodcovskej úlohy. Stali sa prostredníkmi, tlmočníkmi medzi Bohom a ľuďmi. Viest' tak obrovský národ, ako o tom svedčia starozákonní králi a proroci, je možné len vďaka dôvernému vzťahu s Ním. Preto každý z týchto vzťahov bol originálny v povolaní, dialógu i v úlohe. Boh s každým jednal podľa jeho schopností, čo bolo výrazom Božej úcty voči človeku.

V Novom Zákone je povolávajúcou osobou opäť Boh – Ježiš Kristus. Po celonočnej modlitbe si sám vyberá svojich najbližších. Stáva sa prvým a jediným formátorom pre svojich vyvolených. Predkladá pevné kritéria pre tých, ktorí chcú byť jeho učeníkmi (porov. Lk 14,26-27; 33), ale naďalej ponecháva slobodu (porov. Jn 6,67). Kristus počíta so slabosťami svojich verných (porov. Lk 22,32), ale to mu nebráni ich napomínať, karhať, usmerňovať (porov. napr. Lk 9,55). Vyučovaním ich vovádza do Veľkonočného tajomstva, ktoré budú v Kristovej plnosti sami zažívať. Učí ich utrpeniu, cez ktoré uvidia slávu vzkriesenia. Kristovi učeníci sa učia žiť „jeho

⁶ Porov. JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*. [Z poľštiny preložila Marta Jedličková]. 1. vyd. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1996, čl. 39, s. 66.

životom“ a sami sa stávajú svedkami paschálneho tajomstva (porov. Jn 1,39). Zmena zmýšľania, postojov, názorov, ktoré vedú k zmene celého života (porov. Mk 7,15) je Kristov „formačný plán“, ktorý sa uskutočňuje skrze lásku. Jeho láska *do krajnosti* (porov. Jn 13,1) ostáva trvalým Kristovým znamením.

Na Kristovu lásku sa odvoláva aj sv. Pavol (porov. 2Kor 5,14). Vedomie Kristovej lásky je Pavlovým „hnacím motorom“ a túžbou, aby takúto lásku zažívali aj ostatní; aby v nich spôsobila premenu z človeka živočíšneho na človeka duchovného. V jeho listoch vidieť postupnosť, s akou kresťanov vovádza do duchovného života. Korint'anom píše: *„A ja som vám, bratia, nemohol hovoriť ako duchovným, ale ako telesným, ako nedospelým v Kristovi. Mlieko som vám dával piť namiesto pevného pokrmu, lebo by ste ho neboli zniesli. Ale ani teraz ešte nezniesiete, lebo ste ešte stále telesní. Ved' keď je medzi vami žiarlivosť a svár, to nie ste telesní a nežijete len po ľudsky?“* (1Kor 3,1-3). Pavol s bolesťou pozerá na žiadostivosť tela, ale je si vedomý, že učenie o Kristovi musí začať na rovnakej úrovni, kde sa nachádzajú jeho zverenci. Napokon aj on sám o sebe hovorí, že je ťažké žiť duchovným životom (porov. Rim 7,18-20) a zvädza každodenný zápas (porov. 1Tim 4,10).

O premene myslenia a utvárania nového štýlu života píše Pavol veľmi často. Zmena zmýšľania a postojov je jednou z hlavných tém, ktoré podáva s patričnou autoritou. O svojom vyvolení Kristom nepochybuje (porov. napr. Rim 12,3), a preto neváha adresátov svojich listov usmerňovať a napomínať, ale aj s odôvodnením svojho karhania. V niektorých prípadoch používa nežné a láskavé slová (porov. napr. Kol 3,12-14), inokedy tvrdé až urážajúce (porov. napr. Gal 3,1-3). Niekedy vysvetľuje určité pravdy o živote (porov. napr. Flp 2,13; Rim 12,4-8), inokedy vyzýva ku konkrétnym krokom (porov. napr. Rim 12,9-21). Rimanom píše: *„Nepripodobňujte sa tomuto svetu, ale premeňte sa obnou zmýšľania, aby ste vedeli rozoznať, čo je Božia vôľa, čo je dobré, milé a dokonalé“* (Rim 12,2). Pavol vychádza z darov milosti, ktoré každý dostal od Boha a poukazuje na to, ako má byť s nimi nakladané pre dobro všetkých. Vymenováva ovocie ducha (porov. Gal 5,22), ktoré je odrazom duchovného života a karhá za správanie podľa tela (porov. napr. Gal 5,19-21; Flp 3,19). Pavol učí slovom i príkladom. Za vzor hodný napodobňovania dáva buď Krista (prov. napr. Flp 2,5-11) alebo seba a svojich spolupracovníkov (porov. napr. Gal 4,12). Svedčí o tom, že formovanie nového myslenia je proces, pričom nestačí len vypočuť dané slovo, ale je nevyhnutný prerod z mysle do srdca. V mnohých prípadoch je spojený s bolesťou a obetou porovnateľnou s láskou matky. Pavol píše: *„Deti moje, znovu vás*

v bolestiach rodím, kým vo vás nebude stvárnenný Kristus“ (Gal 4,19). Strach o „jeho deti“, mu nedovolí zostať spokojným, kým neuvidí, že sú úplným Kristovým obrazom (porov. napr. Ef 4,13).

Kristova láska nefascinovala len Pavla, ale aj mníchov prvých storočí. Pre naplnenie túžby žiť evanjelium *doslova* odchádzajú na púšť, na miesto, ktoré im umožní, čo najlepšie zachytiť Boží hlas. Ich cieľom nebolo vytvoriť žiaden zvláštny stav,⁷ ale priblížiť sa k Bohu.

Aby skutočná láska mohla zažiť, je nevyhnutné zbaviť sa všetkých nezriadených vášní, a tak sa púšť stávala miestom boja s ľudskými sklonmi, vášňami i so samotným diablom. Pretože aj keď človek odchádza zo sveta, od seba odísť nedokáže. Pre Otcov púšte bola viera, modlitba, pôst a znamenie kríža jedinými zbraňami proti diablu,⁸ ktorými vyjadrovali úplnú závislosť na Bohu. Nemali určené žiadne pravidlá,⁹ jedinému, komu sa zodpovedali, bol Boh.

Začiatčikom prichádzajúcim na púšť bol pridelený skúsený učiteľ. U neho mohli vždy hľadať radu, a on ich uvádzal do života samoty, rozjímania a bojov s vášňami a démonmi.¹⁰ O Otcov púšte sa hovorí, že boli výbornými znalcami ľudskej duše. Zvlášť mladým sa radilo, aby sa nebáli duchovnému vodcovi odhaliť každú svoju skrytú myšlienku, aby predišli úkladom diabla, ktorý sa snaží všetko zlé zahaliť pod rúskom dobra a uchovať v tajnosti.¹¹ Ako hovoria Otcovia púšte: „*Pyšná skrytá myšlienka je pre čnosť veterným mlynom.*“¹² Otcovia púšte si boli vedomí, že duševný a duchovný život spolu natoľko súvisí, že nie je možné dôjsť k láske a zároveň obísť vnútorné pohnútky.

Na začiatku 4. storočia prichádza Pachomius, ktorý ako prvý zakladá cenobitskú (komunitnú) formu života pre mužov aj pre ženy. Keďže sa jednalo o spoločný život, ten si na rozdiel od Otcov púšte vyžadoval, aby boli napísané rehoľné pravidlá. Pachomius za základ komunitného života považoval absolútnu poslušnosť reholi

⁷ Povor. ŠPIDLÍK, T. *Pramene Svetla*. [Z češtiny preložil jeromník Damian]. 1. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2000, s. 43.

⁸ Porov. AUMANN, J. *Křesťanská spiritualita v katolické tradici*. [Z anglického originálu *Christian Spirituality in the Catholic Tradition* preložila Mlada Mikulicová]. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2000, s. 45.

⁹ Porov. *Tamže*, s. 45.

¹⁰ Porov. LAWRENCE H. *Dějiny středověkého mnišství*. [Z anglického originálu *Medieval Monasticism, Forms of religious life in Western Europe in the Middle Ages* preložili Pavel Pšejka a Jan Vomlela]. 1. vyd. Nakladatelství Vyšehrad, 2001, s. 10.

¹¹ Porov. ŠPIDLÍK, T. *Jak očistit své srdce?*. [Z talianskeho originálu *L'arte di purificare il cuore* preložil Jozef Koláček]. 2. vyd. Olomouc: Centrum Aletti, Refugium Velehrad-Roma, 2013, s. 35.

¹² EVAGRIUS Z PONTU. *Poučení o askéze*. In *Filokalia*. [Z ruského originálu preložil Eduard Beke]. Ružomberok: Katolícka univerzita v Ružomberku, 2008, s. 550.

a nadriadenému. V kláštoroch, ktoré založil, sa prvý krát objavuje aj obdobie postulátu, obdobie prípravy pred vstupom do rehole. Pachomius trval na tom, aby bol kandidát do noviciátu pripustený len vtedy, ak mal od bratov priaznivý posudok. Skúsenosť prvých kláštorov ukázala, že už v tejto dobe prichádzali do kláštorov aj takí, ktorí netúžili slúžiť Bohu, ale hľadali vlastné výhody a zabezpečenie.¹³

Na Pachomia nadväzujú mnohé ďalšie významné osobnosti, ktoré vnášajú veľký podiel na utváraní mníšskeho života ako boli napr. sv. Bazil, Benedikt, Augustín. Zakladajú kláštory a tým vznikajú rôzne formy komunitného života. Každý z nich sa usiloval dosiahnuť *stav dokonalosti* v úplnom, ale špecifickom pripodobnení sa Kristovi.¹⁴ Meditácia Svätého Pisma bola jednou zo základných čít¹⁵ a zároveň prostriedkom na zvnútornenie Kristovho života. Spoločný život v kláštore nebol jednoduchý, vyžadoval askézu spojenú s prácou na sebe samom. Preto aj prijímanie nových bratov nebolo okamžité, ale malo svoju postupnosť. Až do doby, kým bol kandidát prijatý za novica, sám si mohol preveriť svoju túžbu patriť Kristovi, a mal možnosť zvážiť svoje sily a schopnosti.

Sv. Bazil, Otec východného mníšstva, nepovažoval mníšsky život za niečo výnimočné. Jedine v láske videl dôvod spoločného života. Ona mala byť dokonalým spojivom medzi bratmi; a aj on sám dbal na osobné vzťahy medzi mníchmi.¹⁶

Sv. Benedikt radí, aby uchádzača pre rehoľný život skúšali vo vytrvalosti, trpezlivosti a v znášaní príkoria. Snaží sa tým preskúmať *ducha*, aby zistil odkiaľ prichádza.¹⁷ Až potom môže byť priradený k novicom a pod dohľadom starostlivého novicmajstra pokračovať vo formácií.

Sv. Augustín o prijímaní nových členov nehovorí, jeho *Regula* je pomerne stručná. Ale požiadavky, ktoré kladie na bratov predpokladajú schopnosť kandidáta ich

¹³ Porov. AUMANN, J. *Kresťanská spiritualita v katolíckej tradíci*, s. 46-47.

¹⁴ Stavom dokonalosti sa myslí kresťanská láska, pričom každý používa na zdokonaľovanie v láske špecifický spôsob. Napr. pre Jána Kassiana to bolo pomocou askézy, sv. Augustín upriamuje svoju pozornosť na prvotnú milosť od Boha a snaží sa o očistenie a posilnenie duše čnosťami. Sv. Bernard, na ktorého učenie nadväzujú mnohí ďalší, radí medzi dôležité prostriedky na dosiahnutie dokonalosti „*Božiu milosť, Kristovo ľudstvo, Máriu-spoluvykupiteľku a prostrednicu, rozjímanie, modlitbu, spytovanie svedomia, bdelosť nad myšlienkami a citmi a duchovné vedenie*“. Porov. *Tamže*, s. 63, s. 97.

¹⁵ Porov. BENEDIKT XVI. *Verbum domini*. Posynodálna apoštolská exhortácia, bod 83. [on-line]. [cit. 02.10.2013].

¹⁶ Porov. AUMANN, J. *Kresťanská spiritualita v katolíckej tradíci*, s. 49.

¹⁷ Porov. SV. BENEDIKT. *Řehole svatého Benedikta*, bod 58. [on-line]. [cit. 11.11.2013]. Dostupné na: <http://www.klaster.vyssibrod.cz/cesky/spiritualita/rehole/kapitola58.htm>.

plniť. Veľkú dôležitosť pripisuje ľudskej dôstojnosti a postupnému rastu v láske a v prijatí seba samého.¹⁸

Vynára sa tu však otázka: „Ak je Boh ten, ktorý povoláva, kto má právo dovoliť alebo zabrániť niekomu vstúpiť do kláštora?“

História pozná, že v období ranného stredoveku nebolo ničím výnimočným, že rodičia priviedli svoje dieťa do kláštora a v jeho mene zložili sľuby. Prijímanie maloletých detí zabezpečovalo „prísun“ nových členov. Pre toto dieťa už nebolo inej cesty ako navždy zostať v kláštore bez svojho slobodného rozhodnutia;¹⁹ v takomto prípade je ťažké hovoriť o osobnom povolaní. Druhý spôsob, ktorý zabezpečil rast členov rehole bol ten, že u mnohých prichádzajúcich nebol dostatočne preskúmaný ich charakter a prijatý bol v podstate každý.²⁰ Takýto spôsob prijímania nových členov nepotieral požiadavky jednotlivých *Regúl*, ktoré mali svoje dôležité opodstatnenie, len odkazujú na určitý stupeň svojvoľnosti, ktorý nie je cudzí žiadnej dobe.

Na začiatku 12. storočia si Boh celkom zvláštnym spôsobom povoláva Sv. Františka. „Rozširuje kláštorné múry na celý svet“, a tým vnáša nový rozmer do rehoľného života. Píše vlastnú *Regulu* opierajúcu sa o Sväté Písmo a v nej presne určuje, kto a za akých podmienok môže byť prijatý za nového člena. Zodpovední za prijímanie sú provinciálni ministri; ich úlohou je preskúšať kandidáta z katolíckej viery a sviatosti Cirkvi.²¹

V prvej *Regule* napísanej ženskou rukou, v *Regule Sv. Kláry*, ktorá sa vo veľkej miere opiera o *Františkovu Regulu* sa tiež hovorí o preskúšaní kandidátky na život chudobných sestier z katolíckej viery a sviatosti Cirkvi. Ale Klára, na rozdiel od Františka, nenecháva konečné rozhodnutie na jednej alebo viacerých sestrách, ale hovorí, že kandidátka môže byť prijatá do noviciátu vtedy, ak bude súhlasiť väčšina sestier. Svoje požiadavky rozširuje ďalej; požaduje od nej pevnú vieru a prekážkou jej nemá byť ani pokročilý vek, choroba alebo duševná nedostatočnosť.²²

Ak pozrieme na *Regulu sv. Angely*, bude prekvapivé, že o prijímaní nových členiek v nej nájdeme veľmi málo. Len to, že dievča má byť pannou,²³ má mať

¹⁸ Porov. GRÜN, A.; SARTORIUS, CH. *Ľudská zrelosť zasvätených osôb*. [Z nemčiny preložili Boris Travenec a Štefan Turanský]. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo DON BOSCO, 2007, s. 15.

¹⁹ Porov. LAWRENCE, H. *Dějiny středověkého mnišství*, s. 41.

²⁰ Porov. *Tamže*, s. 123-124.

²¹ Porov. *Spisy sv. Františka a sv. Kláry*. [Preklad z latinského kritického vydania *Fontes franciscani*, Assisi 1995]. 1. vyd. Velehrad: Nakladatelství Tomáš Ježek-Ottobre, 2001, s. 51.

²² Porov. *Tamže*, s. 184.

²³ Sv. Angela nemá na mysli fyzické panenstvo, pretože do Spoločenosti mohli vstúpiť aj vdovy. Panenstvo videla v čistom srdci. IX. hlave *O panenstve* hovorí: „*Panenstvo je sestrou všetkých anjelov*,

minimálne vek 12 rokov, vstupovať má radostne a z vlastnej vôle s pevným úmyslom slúžiť Bohu. Pred vstupom si má vyžiadať súhlas od svojich príbuzných alebo nadriadených, aby jej neskôr nebránili v tomto spôsobe života.²⁴ Dôvod, prečo Angela hovorí tak málo o prijímaní nových členiek, je prostý. Angela bola priekopníčkou, ako by sme dnes povedali, sekulárneho inštitútu. Členky Spoločnosti sv. Uršule nežili pod jednou strechou, ale naďalej ostávali vo svojich domovoch. Preto aj prijatie novej členky bolo viac záležitosťou jej vnútorného osobného rozhodnutia žiť „novým životom“, ako nejakej vonkajšej zmeny. Angela ešte hovorí o dievčatách, ktoré majú síce menej ako 12 rokov, ale chcú patriť do spoločnosti, aby sa z nich vytvorila skupina a spoločne sa uvádzali do „*tak jedinečného spôsobu života*“.²⁵

Až do doby Druhého vatikánskeho koncilu bol kňazský a rehoľný stav pokladaný za dokonalejší spôsob nasledovania Krista a v tomto duchu prebiehala aj formácia jej členov. Pokiaľ sa hovorilo o *povolani*, myslelo sa tým výlučne povolanie kňazské alebo rehoľné, čiže povolanie duchovné. Odchod alebo prepustenie kandidáta z kláštora alebo seminára, aj pred zložením doživotných sľubov alebo vysvätením, sa pokladal za zlyhanie. Dôsledkom takéhoto pochopenia povolania v zasvätenom živote bol v mnohých prípadoch strach z prepustenia, snaha vydržať „za každú cenu“, alebo odchod s nemalým vnútorným zranením.

1.2 Podoba formácie v postuláte po Druhom vatikánskom koncile

Druhý vatikánsky koncil sa stáva novým medzníkom, darom Ducha. Dozrieva čas, aby Kristus vo svojej Cirkvi hovoril „novými podobnosťami“, rečou, ktorej bude dnešný svet rozumieť. Ján XXIII. zdôraznil, „*že cieľom koncilu je aggiornamento (obnova) života pastierov a veriacich podľa evanjelia, ktorá by mala byť tak hlboká ako nikdy predtým*“ a pokračoval: „*Očistená Cirkev bude žiariť vo svojej nevýslovnej kráse, »bez poškvrny, vrásky a čohokoľvek podobného«*“.²⁶

Túžba po novej krásnej Cirkvi sa stala hnacou silou a konciloví Otcovia vypracovali mnohé dokumenty, ktorými túto obnovu podnietili a darovali jej konkrétnu

vítazstvom nad žiadostivosťou, kráľovnou čnosti [...] A teda nadovšetko nech si každá zachová čisté srdce a svedomie nepoškvrnené.“ MERICI, A. *Spisy*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 29-30.

²⁴Pre dievčatá v tej dobe existovali len dve cesty – výdaj alebo kláštor. Sv. Angela chce takýmto spôsobom zabrániť, aby rodičia neskôr nenútili dcéru na jednu z týchto dvoch ciest. Porov. *Tamže*, s. 17.

²⁵*Tamže*, s. 17.

²⁶POJAVNIK, I. *Mysterium koncilu*. [Z nemeckého originálu *Das Mysterium des Konzils*]. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998, s. 77.

podobu. Koncil venoval veľa pozornosti aj obnove rehoľného života. Rehoľníci neboli výnimkou pre obnovu Cirkvi, aj keď je nutné podotknúť, že Cirkev sa rehoľným životom a formáciou zaoberala už aj pred koncilom.²⁷ V dokumentoch Druhého vatikánskeho koncilu, ktoré sa týkajú tejto obnovy, sa tiahnu dve línie.

Prvou je obnova rehoľného života ako takého. Dokumenty hovoria o nevyhnutnosti pod vedením Ducha a Cirkvi odstrániť všetky nepotrebné nánosy. Dokument *Perfectae caritatis* priamo vyzýva k odstráneniu zbytočných ľudských zákonov, ktoré nevedú k „životu“. Táto obnova sa má uskutočniť prostredníctvom návratu k prameňom kresťanského života a v sile znovuobjavenia ducha zakladateľov (porov. PC čl. 1-2); je to výzva, ktorá bude mať neskôr vážny dopad aj pre uršulínky. Obnova nemá byť len vonkajšia, ale hlavne vnútorná a tá potom prežiarí aj vonkajšiu stránku.

Druhou líniou je prispôsobenie sa potrebám čias. Druhý vatikánsky koncil vnímal určitú priepasť, ktorá sa postupom času vytvorila medzi laikmi a zasvätenými osobami. V dokumente *Perfectae caritatis* zaznieva požiadavka: „*Nech inštitúty účelne prispôbia svoje pravidlá a zvyky požiadavkám apoštolátu, ktorému sa venujú*“ (PC čl. 8). Dokument nepotiera prvoradú úlohou rehoľníka: „*byť s Ním*“, ale nabáda, aby hlboké spojenie s Kristom vyžarovalo lásku k blížnemu. Rehoľný život je darom Boha Cirkvi²⁸ a má predovšetkým odrážať Božiu lásku k ľuďom. Výzva k neustálemu rozlišovaniu v Duchu v meniacom sa svete vytvára určitú záruku, aby sa rehoľné spoločenstvá nestali „muzeálnou spoločnosťou“, ale boli „*soľou zeme a svetlom sveta*“ (porov. Mt 5,13-14).

Nový pohľad na všeobecné povolanie ku svätosti, ktorý vniesol Druhý vatikánsky koncil (porov. LG čl.41), zmenil aj pohľad na podstatu rehoľného zasvätenia. Odteraz je Cirkev chápaná ako spoločenstvo s rôznymi životnými stavmi, ktoré stoja v službe jeden voči druhému. Takého poňatie otvorilo cestu pre rozlišovanie osobného povolania, pričom žiaden stav nie je uprednostnený; a tým navodilo aj nový spôsob rehoľnej formácie.

Tri dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu priamo odkazujú na rehoľný život: konštitúcia *Lumen gentium* a dekréty *Christus Dominus* a *Perfectae caritatis*.

O formácií hovorí 18. článok dekrétu *Perfectae caritatis* a hneď v úvode zaznieva dôležitý prostriedok obnovy inštitútov: „*Primeraná obnova inštitútov závisí predov-*

²⁷ Porov. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Potissimum institutioni. Smernice pre formáciu v rehoľných inštitútoch*, s. 5. Ďalej budeme používať skrátené *Potissimum institutioni*.

²⁸ Porov. JÁN PAVOL II. *Vita conseceata*, čl. 1, s. 7.

šetkým od formácie ich členov“ (PC čl. 18). V duchu koncilových dokumentov by sa tak mala aj formácia zbaviť nepotrebných dobových nánosov, mala by vychádzať z prameňov kresťanského života a rozvíjať sa v duchu zakladateľa; a mala by zároveň ostať vnímavá na potreby čias. Ale konkrétna podoba obnovy je v dôsledku rozmanitosti chariziem prenechaná jednotlivým inštitútom.²⁹

Na koncilové dokumenty nadviaže Pavol VI. exhortáciou *Evangelica testificatio* a Ján Pavol II. exhortáciou *Redemptionis donum*, v nich odhaľujú plnosť a krásu zasväteného života. Ján Pavol II. následne v exhortácii venovanej zasvätenému životu – *Vita consecrata* upozorní na dôležitosť vypracovania úplného a aktuálneho *ratio institutionis* – formačnej cesty inšpirovanej charizmou zakladateľa, skrze ktorú bude možné osvojiť si duchovnosť inštitútu.³⁰ Formácia členov inštitútu je kľúčová pre celkovú obnovu. Zvlášť mladí, ktorí sú na začiatku cesty vnášajú do inštitútu nový život. Sú nádejou a budúcnosťou inštitútov a od nich bude závisieť ich ďalšie smerovanie.

Ak sa ešte vrátíme k dokumentom Druhého vatikánskeho koncilu, je dobré pre počiatočnú formáciu pozrieť na dva dokumenty, ktoré sa venujú výchove a formácii – prvkom dôležitým aj pre obdobie postulátu: deklarácia *Gravissimum educationis* a dekrét *Optatam totius*. Obidva dokumenty, či už ide o výchovu detí a mladých alebo o formáciu budúcich kňazov, obsahujú spoločné prvky dôležité pre počiatočnú formáciu v postuláte. Hovoria o rozvoji celkovej osobnosti, ktorá smeruje k ľudskej zrelosti a k dosiahnutiu skutočnej slobody (porov. GE, čl. 1). Upriamujú pozornosť na individuálny prístup ku každému a všimajú si ukazovatele, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú konkrétnu osobu. Dokumenty hovoria, že je nevyhnutné dbať na jedinečnosť vyplývajúcu z veku, kultúry, mentality a prostredia, čiže miesta dovtedajšej výchovy (porov. OT čl. 8-12). Formácia má byť nielen duchovná a odborná, ale má zahŕňať aj pedagogickú a psychologickú výchovu. Ako u kandidátov na kňazstvo, tak aj u kandidátov na rehoľný život, je nutné skúmať úprimnosť úmyslu, duchovnú, mravnú a intelektuálnu spôsobilosť, telesné aj duševné zdravie (porov. OT čl. 6).

Na dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu nadväzujú aj dokumenty vypracované Kongregáciou pre rehoľníkov a sekulárne inštitúty; tie sa už oveľa

²⁹ Každý inštitút si má pripraviť vlastné normy pre výchovu a vzdelávanie svojich členov. Porov. PAVOL VI. *Ecclesiae sanctae II. Normy pro aplikaci dekretu II. vatikánského koncilu o přizpůsobení obnově řeholního života* zo 6.8.1966. In *Zasvätený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matica cyrilometodějská, 1997, s. 49.

³⁰ Porov. JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, čl. 68, s. 116-117.

podrobnejšie zaoberajú formáciou z viacerých uhlov pohľadu.³¹ Prvý pokoncilový dokument zaoberajúci sa obnovou formácie je *Renovationis causam*. Všíma si jednotlivé etapy formácie, pričom dôraz kladie hlavne na obdobie noviciátu. Postulát nevyníma, pripisuje mu dôležitosť s dopadom pre noviciát a ďalšiu formáciu. Upozorňuje na nutnosť dosiahnutia určitého stupňa ľudskej a duchovnej zrelosti, aby sa mohol kandidát slobodne rozhodnúť pre vstup do inštitútu; a bol schopný postupného rastu k záväzkom rehoľného života. Dokument si všíma aj realitu doby, keď upozorňuje na fakt narastajúcej liberálnej kultúry s dopadom pre formáciu v postuláte. Hovorí: „Príprava na vstup do noviciátu sa zdá byť čím ďalej tým viac nutnejšia, čím je svet menej preniknutý kresťanstvom. Vo väčšine prípadov sa neodmysliteľnou javí postupná duchovná a psychologická príprava.“³²

Dokument *Elementi essenziali* sa len okrajovo dotýka formácie, avšak pre postulát uvádza jeden dôležitý bod. Radí ho na prvé miesto formácie a hovorí: „V ňom má byť pravosť povolania zaistená, tak ako je to len možné.“³³ Úlohou noviciátu bude postupné uvádzanie do nového spôsobu života, ale jeho kvalita bude závisieť aj od postulátu.

Posledným pokoncilovým dokumentom, ktorý sa priamo zaoberá formáciou, je dokument *Potissimum institutioni*. Poukazuje na cieľ formácie vychádzajúc z konštitúcie *Lumen gentium*: „Rehoľný život zhromažďuje Kristových učeníkov a pomáha im prijať »Boží dar, ktorý Cirkev dostala do svojho Pána a jeho milosťou ho neprestajne uchováva«.“³⁴ Pozerá na jednotlivé línie rehoľného života, všíma si aspekty spoločné všetkým etapám formácie, objasňuje jednotlivé fázy formácie a rozoberá aj aktuálne otázky. Pre formáciu postulátu vidí štyri dôležité body: stupeň ľudskej a kresťanskej zrelosti, všeobecné základné vzdelanie (zodpovedajúce normám danej krajiny) s nutnosťou dobre ovládať jazyk používaný v noviciáte, vyváženosť citového života a to predovšetkým sexuálneho, a schopnosť žiť v spoločenstve pod autoritou predstavených v inštitúte. Zdôrazňuje osobitný prístup ku kandidátom a zároveň ho nadradzuje nad štruktúry prijímania.³⁵

³¹ Pre rehoľný život sú to dokumenty: *Renovationis Causam* zo 6.1.1969; *Venite seorsum* z 15.8.1969; *Dimensione contemplativa della vita religiosa* z 12.8.1980; *Elementi essenziali* z 31.5.1983; *Potissimum institutioni* z 2.2.1990; *Bratský život v spoločenstve* z 2.2.1994; *Znovu začať u Krista* z 19.5.2002.

³² KONGREGACE PRO ŘEHOLNÍKY A SEKULÁRNÍ INSTITUTY. *Renovationis causam*. In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*, bod 178, s. 57.

³³ KONGREGACE PRO ŘEHOLNÍKY A SEKULÁRNÍ INSTITUTY. *Elementi essenziali*. In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*, bod 842, s. 355.

³⁴ *Potissimum institutioni*, s. 5.

³⁵ Porov. *Tamže*, s. 44-46.

S odstupom času Ján Pavol II. hovorí, že „*roky obnovy boli pre zasvätený život [...] citlivým a neľahkým obdobím. Bol to čas plný nádeje, bohatý na novátorské pokusy a návrhy, ktoré mali oživiť praktizovanie evanjeliových rád. Ale toto obdobie bolo poznačené aj napätiami a ťažkosťami.*“³⁶

Ak ešte nahliadneme do *CIC* z roku 1983, ten uvádza, že vlastné právo inštitútu určuje čas potrebný pre dĺžku postulátu, avšak nik nemá byť prijatý do inštitútu bez primeranej prípravy.³⁷ Vstup do inštitútu je podľa *CIC* vstupom do noviciátu,³⁸ teda primeraná príprava odkazuje na čas bezprostredný pred noviciátom.

1.3 Hlavné piliere postulátu

Postulát trvá zväčša v rozmedzí od šiestich mesiacov až do dvoch rokov. Jeho konkrétna dĺžka závisí od smerníc jednotlivých inštitútov, ale aj od schopnosti postulanky³⁹ pokračovať v ďalšej fáze formácie, ktorou je noviciát.

V súčasnej dobe sa oveľa viac používa pojem prenoviciát ako postulát, a to z jedného dôvodu. Postulát v minulosti viac-menej predstavoval len akýsi predĺžený noviciát a na špecifickú formáciu v ňom sa nekládol príliš veľký dôraz, alebo sa len s malými odchýlkami líšil od noviciátu. Tým strácal na svojej dôležitosti a míňal cieľ a štruktúru, ktorá mu patrí. Názvom prenoviciát sa chce opäť zdôrazniť jeho dôležitosť a nevyhnutná príprava pred vstupom do noviciátu.⁴⁰

Dôsledky zanedbanej formácie v postuláte sú zachytené v dokumente *Renovationis causam*. V kapitole o príprave na vstup do noviciátu stojí: „...väčšina ťažkostí, s ktorými sa formácia v noviciáte dnes stretáva, pochádza z toho, že v čase prijatia kandidátov na reholný život do noviciátu nemali potrebnú minimálnu

³⁶ JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, čl. 13, s. 21. „Obnova“ po Koncile mala aj svoju tienistú stránku. Cirkev musela čeliť útokom zvnútra, keď bez rozlišovania duchov a v honbe za novotami mnohí kňazi aj zasvätení úplne zanechali svoju minulosť, opustili tradíciu a začali sa prispôsobovať duchu moderného sveta. Takýto kompromis, ktorý bol vnesený do života Cirkvi priniesol aj bolesť a sklamanie. Porov. POJAVNIK, I. *Mysterium conciliu*, s. 148-151.

³⁷ Porov. *CIC*, Kán. 597, § 2. [on-line]. [cit. 21.10.2013]. Dostupné na: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/kodex-kanonickeho-prava/c/2-bozi-lud>.

³⁸ Porov. *CIC*, Kán. 646. [on-line]. [cit. 21.10.2013].

³⁹ Obdobím postulátu sa nazýva obdobie prípravy pred vstupom do noviciátu aj v mužských reholiach. V tejto práci budeme používať len ženský rod vzhľadom na to, že práca je zameraná na formáciu v postuláte v ženskej reholi.

⁴⁰ Porov. KIWIOR, W. *Etapy reholní formace*. In *Řeholní formace*. GOGOLA, J., OCD (ed.). [Z polštiny preložila S. M. Terezie Eisnerová OP]. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002, s. 105-106.

zrelosť.“⁴¹ Ak ani počas trvania postulátu nezískajú základnú formáciu k ľudskej zrelosti, potom je tu veľké nebezpečenstvo, že nezvládnu ani špecifickú formáciu k rehoľnému životu.⁴² Vzhľadom na to, že nedostatočná ľudská zrelosť sa dá na istú dobu zakryť „rehoľnou ustrojenosťou“, dokonalé plnenie všetkých vonkajších úkonov nie je zárukou vnútornej slobody a vyzretosti, čo môže po čase prinášať bolestné okamihy pre danú osobu aj pre okolie.

Pre formáciu je nevyhnutné mať „formu“, teda jasnú predstavu ako by mala vyzerat' definitívna podoba, teda cieľ formácie; a prostriedky ako tento cieľ dosiahnuť. Nemá sa zamerať len na niektorú oblasť, ale harmonickým zladením svojich zložiek má u rehoľníkov napomáhať ucelenosti ich života (porov. PC čl. 18).

Z tohto dôvodu je nevyhnutné hneď na začiatku formácie zistiť, na akom stupni ľudskej zrelosti sa postulanka nachádza, čo sa skrýva za prvotným nadšením, aké sú jej motívy pre zasvätený život, pre život v konkrétnom inštitúte, či má predpoklady pre život v komunite a či je otvorená pre učiteľnosť. Ak by sa nekládol dôraz na tieto prvky, bola by to nepoctivosť a nezodpovednosť zo strany inštitútu a tiež nepravosť spáchaná na mladom dievčati.⁴³ Ak má byť postulát zakončený slobodným a zodpovedným rozhodnutím či už je to rozhodnutie pre život v inštitúte alebo nie, toto rozhodnutie nie je možné bez potrebnej ľudskej zrelosti. Tá je v konečnom dôsledku nevyhnutná pre akýkoľvek spôsob kresťanského života. Mnohé rehoľné kongregácie a inštitúty sú si vedomé týchto skutočností a dbajú na to, aby čas strávený v postuláte slúžil cieľu, pre ktorý je určený.⁴⁴

⁴¹ KONGREGACE PRO ŘEHOLNÍKY A SEKULÁRNÍ INSTITUTY. *Renovationis causam*. In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*, bod 4, s. 57.

⁴² Porov. KIWIOR, W. *Etapy řeholní formace*. In *Řeholní formace*, s. 99.

⁴³ Porov. *Tamže*, s. 99.

⁴⁴ Rehoľné inštitúty na svojich webových stránkach ponúkajú krátke charakteristiky jednotlivých stupňov formácie. Napríklad na stránke Kongregácie sestier Božského Vykupiteľa o postuláte čítame: „V postuláte ponúkame postulante pomoc získať primeranú ľudskú a náboženskú zrelosť, aby mohla vo vnútornej slobode plne odpovedať na Božie volanie. Postulantka si má predovšetkým ujasniť, či je súca pre rehoľný život a povolanie v našej kongregácii. Taktiež kongregácia si overuje pravosť jej povolania. Pomáhame jej, aby svoje povolanie žila stále uvedomejšie. Okrem toho sa má hlbšie oboznámiť so životnou formou a apoštolátom kongregácie.“ (Ratio institutionis SDR, 5.2). [on-line]. [cit. 15.11.2013]. Dostupné na: <http://sdr.sk/postulat>.

Má to byť čas charakteristický pre ľudské dozrievanie, v ktorom bude vytvorený priestor na to, aby

- členky inštitútu mali možnosť dobre spoznať postulanku a jej motívy vstupu do inštitútu,
- postulanka mala možnosť spoznať inštitút a zistiť či odpovedá na volanie Boha, ktorým ju volá.⁴⁵

Pre správne a slobodné rozhodnutie pokračovať (nepokračovať) v ďalšej fáze formácie v danom inštitúte, postulante musia byť dané dobré základy pre rast v oblasti ľudskej zrelosti. O ľudskej zrelosti hovorí dekrét *Optatam totius* a potvrdzuje, že ľudská zrelosť sa vyznačuje „*duševnou rovnováhou, schopnosťou rozvážne sa rozhodovať a vedieť si utvoriť správny úsudok o udalostiach i ľuďoch*“ (OT čl. 11). Ide predovšetkým o formáciu svedomia, o správne používanie kresťanskej slobody a o schopnosť svedomia správne posúdiť situáciu a vedieť sa rozhodnúť v každej životnej etape.⁴⁶ O formácii svedomia hovoríme vtedy, ak sa zameriame na oblasti sebapoznania, seba prijatia a formácie správneho osobného úsudku, tzn. správneho rozlišovania vyplývajúceho zo súladu citovej a sexuálnej integrácie vedúcej k osobnej zodpovednosti.⁴⁷

O nadprirodzenosti, ktorá stavia na prirodzenosti hovorí Tomáš Akvinský už v 13. storočí. Len zdravá prirodzenosť je schopná poňať nadprirodzené dary. Krzysztof Wons hodnotí pomoc, ktorá pomôže druhému objaviť pravdu o sebe, ako fundamentálny čin milosrdenstva.⁴⁸

Je zjavné že, ľudská a kresťanská zrelosť kráčajú spolu a nedajú sa oddeliť. Ich vzájomné spolupôsobenie ovplyvňuje celkový rast človeka. Preto duchovný život postulanky by mal zaručiť aj rast vo viere, a to predovšetkým rozvíjanie sviatostného života a osobnú modlitbu. Kristus musí byť centrom a „*veľkonočné tajomstvo [...] srdcom programu formácie, lebo je prameňom života a zrelosti.*“⁴⁹ Kristovo veľkonočné tajomstvo tak má byť základom pre hlboké spojenie s Ním. Budúca rehoľníčka sa bude musieť konfrontovať s tou istou otázkou, s ktorou sa má stretnúť aj kandidát na kňazstvo – osobne zodpovedať na základnú Kristovu otázku: „*Miluješ*

⁴⁵ Porov. URŠULÍNKY RÍMSKEJ ÚNIE. *Formačná príručka*. Provizórny dokument – január 2012, s. 17. Ďalej budeme používať len *Formačná príručka*.

⁴⁶ Porov. GOGOLA, J. *Všeobecný úvod do reholní formace*. In *Řeholní formace*, s. 27.

⁴⁷ Porov. *Tamže*, s. 27-30.

⁴⁸ AUGUSTYN, J. (ed.). *Umenie spovedať. Poradca pre kňazov aj laikov*. [Z poľštiny preložili Dominik Brňák a Kamila Wojnar Ondicová]. 1. vyd. Trnava: Vydavateľstvo Dobrá kniha, 2010, s. 151.

⁴⁹ *Potissimum institutioni*, s. 39.

ma?“⁵⁰ Ján Pavol II. hovorí, že „*tí, čo sú povolani na zasvätený život, osobitným spôsobom prežívajú svetlo, vychádzajúce z vteleného Slova.*“⁵¹ Duchovný život predpokladá veľkú vnímavosť na pôsobenie Ducha Svätého a verné plnenie jeho vnuknutí.

Ďalším podstatným prvkom života rehoľníkov je komunitný život. Pre postulanku, aby dokázala zhodnotiť svoje sily, túžby a schopnosti, sa komunita stane miestom, kde uvidí seba samu v prijímaní odlišností jednotlivých členov komunity. Taktiež okúsi život pod autoritou, ktorá nie vždy splňa všetky kritéria autority, a pocíti určitú závislosť.

Aby sa komunita stala pre postulanku formačnou, je nutné, aby viedla k srdečnému dialógu v Kristovej láske. Keďže len skrze Krista je možné prijímať odlišnosti a vnímať ich ako obohatenie a dar;⁵² ako pre postulanku, tak aj pre komunitu sa vytvára priestor na vyjadrenie konkrétnej lásky. Schopnosť budovať vzťahy je tiež jedným z rozhodujúcich ukazovateľov hovoriacich o ľudskej a kresťanskej zrelosti.

1.4 Osoba postulanky

Dievča prichádzajúce do inštitútu prináša so sebou svoju osobnú históriu. Rodina, priatelia a prostredie boli jej prvými „formátormi“. Na osobu postulanky treba hľadiť v jej celistvosti; všetko vnútorné, čo vlastní, prináša ako vklad a má byť s ním zaobchádzané s veľkou úctou. Dalo by sa ju pripodobniť k diamantu, ktorý má svoju nevyčísliteľnú hodnotu, ale brúsením sa skrášli a začne sa v ňom odrážať svetlo.

Prostredie, z ktorého postulanka prichádza, hrá v jej živote dôležitú úlohu. Stále ostáva „dieťaťom svojej doby“. Bolo by mylné sa domnievať, že prekročením kláštorného prahu sa z nej náhle stane iná osoba. Prostredie, ktoré ju doteraz formovalo bude mať veľký vplyv aj na jej ďalšie správanie. Viaceré dokumenty a prednášky zamerané na pastoračiu povolani z tohto dôvodu najskôr vykresľujú momentálnu

⁵⁰ Porov. JÁN PAVOL II. *Pastores dabo vobis*. Apoštolská exhortácia o formácii kňazov v súčasnom svete z 25.3.1992. 1. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1994, bod 42, s. 107.

⁵¹ JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 15, s. 26.

⁵² Porov. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Znovu začať u Krista*, bod 18. [on-line]. [cit. 12.09.2013]. Dostupné na: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-vatikanskych-uradov/c/znovu-zacat-u-krista>.

dobu,⁵³ pretože prichádzajúci človek je v istom slova zmysle jej odrazom. Dobré poznanie súčasnej doby vytvára dobrý predpoklad pre lepšie porozumenie aj konkrétnemu človeku.

Dnes sa v súvislosti s povolaniami a morálnou krízou hovorí o Európe ako o tej, ktorá už nie je len kresťanská, ale aj „polyteistická“ s vládou „neutrálnej“ kultúry.⁵⁴ Touto témou sa zaoberá aj český religionista Pavel Hošek a všíma si neľahkú situáciu s boľavým dopadom pre mladých. Vidí, že slabosť pevnej vôle im nedovolí odolať „sladkým pokušeniam“, a tie ich vnárajú do sebeckého individualizmu (tzv. „zbožštené ja“). Následne požiadavka subjektívnosti a túžba po slobode víťazí nad záväzkom, solidaritou a obetavosťou. To je aj dôvod, prečo zanikajú pevné inštitúcie, akými sú manželstvo a rodina. P. Hošek pripodobnil západnú kultúru k tržnici, ktorá ponúka rozmanité produkty, podáva veľa informácií, ale žiaden návod na to, čo je lepšie. Takýmto spôsobom sa vytvára v mladých roztrieštené svedomie,⁵⁵ čoho dôsledkom je chronická nerozhodnosť⁵⁶ a strach z akéhokoľvek trvalého záväzku. Mladým chýbajú orientačné body a po prežitých sklamaníach strácajú istoty a prestávajú veriť trvalým hodnotám. Dostupnosť okamžitej spotreby postupne viedla k vzniku „kultúry netrpezlivosti“ a vytvárala tým najlepšie podmienky pre zrod nedotvorenej a slabej identity.⁵⁷ Svätý Otec František v príhovore seminaristom a rehoľníkom hovorí o dnešnej kultúre ako o kultúre „provizória“. Táto kultúra dočasnosti, ako o nej hovorí Sv. Otec, doráža na všetkých.⁵⁸ Sv. Otec vníma, že definitívne rozhodnutia sú dnes veľmi ťažké pre každého.

Napriek vykresleniu nie veľmi lichotivej kultúry západnej Európy, dokumenty, ale aj Sv. Otec František poukazujú na veľkú nádej a spôsob ako ostať slobodnými voči „kultúre dočasnej voľby“.⁵⁹ Ján Pavol II. neustále hovoril mladým, že sú novou nádejou. Videl, že v mladých ľuďoch stále pretrváva skutočná túžba po pravej slobode,

⁵³ Porov. PÁPEŽSKÉ DIELO PRE CIRKEVNÉ POVOLANIA. *Nové povolania pre novú Európu*. Záverečný dokument kongresu o povolaniach ku kňazstvu a zasvätenému životu v Európe z 6.1.1998. [Z latinčiny preložila Romana Farská]. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 2004, bod 11, s. 21-22.

⁵⁴ Porov. *Tamže*, bod 11, s. 21.

⁵⁵ Rozdiel, ktorý nastal oproti minulej generácii, je v tom, že predošlá generácia mala pomerne dobre ukotvenú identitu, buď v rodine, alebo v obci, v náboženstve... a teraz sme svedkami, že všetky tieto formy zakotvenia identity sú veľmi oslabené. Porov. HOŠEK, P. *A bohové se vracejí. Proměny náboženství v postmoderní době*. Jihlava: Mlýn, 2012, s. 69-70.

⁵⁶ Porov. PÁPEŽSKÉ DIELO PRE CIRKEVNÉ POVOLANIA. *Nové povolania pre novú Európu*, bod 11, s. 23.

⁵⁷ Porov. HOŠEK, P. *A bohové se vracejí*, s. 70. PÁPEŽSKÉ DIELO PRE CIRKEVNÉ POVOLANIA. *Nové povolania pre novú Európu*, bod 11, s. 22-23.

⁵⁸ Porov. Príhovor Sv. Otca Františka seminaristom a rehoľníkom zo 6. júla 2013 v Aule Pavla VI.

⁵⁹ Porov. Príhovor Sv. Otca Františka seminaristom a rehoľníkom zo 6. júla 2013 v Aule Pavla VI.

pravdivosti, duchovnosti a skutočnej nefalšovanosti. Mladí túžia žiť v priateľstve, pokoji a spravodlivosti.⁶⁰ V ich srdciach stále zaznieva Boží hlas, na ktorý dokážu byť vnímaví a citliví.

Postulantka prichádzajúca z tohto sveta zachytila v sebe Boží hlas a túži naň odpovedať. Vplyvom Ducha Svätého túži odhaľovať krásu ťažkej cesty zasväteného života.⁶¹ Túžba po Bohu, po bezvýhradnom spojení s Ním je začiatkom cesty. Podobne ako pre apoštolov, ktorí boli tri roky formovaní svojím Majstrom, aj postulanku čaká cesta formácie, cesta rastu k plnosti. Aj keď má v sebe hlboký náboženský zmysel, je ešte potrebné ho evanjelizovať.⁶² O hlase Ducha, ktorý pozýva na bezvýhradné darovanie sa možno hovoriť vtedy, ak je motivácia zrelá, vychádzajúca zo skúsenosti s Bohom a zo schopnosti porozumieť mu. Prichádzajúca postulanka (väčšinou) už má skúsenosti s Bohom v dialógu, ale čaká ju cesta rozlišovania, v ktorej je nevyhnutné opäť sa pozrieť na „volanie“ a očistiť úmysel a v spojení s Bohom spoznávať samu seba.

Kňaz, psychológ a terapeut Jozef Maureder hovorí, že živý vzťah s Bohom je najdôležitejší prvok pri rozlišovaní povolania. *„Dialóg, ktorý býva veľakrát z Božej strany tichý a nenásilný, je predpokladom pre rozlíšenie povolania. Ak chýba vzťah medzi osobou a Kristom,“* ako hovorí Maureder, *„tam sa stáva cesta povolania svojvoľná a rozhovor monologický.“*⁶³ Autor vychádza zo skúsenosti. Videl, že existuje aj „domnelý“ vzťah ku Kristovi a s najväčšou pravdepodobnosťou kláštorné múry netvorí žiadnu výnimku.

Motivácie vstupu do rehole môžu byť rôzne. Psychológia ich vo všeobecnosti rozdeľuje na vedomé a nevedomé, pričom u každého jedinca predstavujú neobyčajne zložitú spleť rôznych vonkajších a vnútorných činiteľov.⁶⁴ Tieto neuvedomené motivácie skôr či neskôr vyplávajú na povrch a budú sa odrážať na správaní, nie je možné ich dlhodobo utajiť.⁶⁵ Pri vstupe do rehole je možné ich rozdeliť na tzv. zdravé, nezdravé alebo nezrelé. Nezrelé motivácie môžu postupne dozrievať, ale tiež sa môžu aj zhoršovať, preto viac času neznamená vždy úspešné preklopenie daného obdobia a dozretie osobnosti. Ak je nezrelá alebo nezdravá motivácia, znamená to, že človek je

⁶⁰ *Potissimum institutioni*, s. 77.

⁶¹ JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 19, s. 32.

⁶² Porov. PÁPEŽSKÉ DIELO PRE CIRKEVNÉ POVOLANIA. *Nové povolania pre novú Európu*, bod 18, s. 59.

⁶³ MAUREDER, J. *Porozumět Božímu volání*. [Z nemčiny preložil Jan Zámečník]. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 19.

⁶⁴ Porov. STEVANI, M. *Ako žiť zjednotený rehoľný život*, s. 74-75.

⁶⁵ Porov. BORŽÍK Š. *Integrita duchovného povolania v premenách času*. 1. vyd. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2002, s. 118.

buď vývojovo nezrelý alebo psychicky nevyvážený s neriešenými vnútornými konfliktami a zraneniami a tie ovplyvňujú jeho postoje a jednanie.⁶⁶ Nezrelé motivácie väčšinou v sebe skrývajú prirodzené potreby človeka, ktoré nemajú správny smer,⁶⁷ ale tie je možné očisťovať. Ak je však motivácia nezdravá,⁶⁸ tam nie je dôvod pokračovať v ďalšej formácii. Zbytočné nádeje na rehoľný život by postulante ešte viac ublížili a v danom prostredí by sa jej motivácia nezmenila.

Jozef Maureder pri rozlišovaní povolania vymenováva ukazovatele, na ktoré treba zvlášť dávať pozor, aby sa zistilo, či je povolanie skutočné. Rozlíšenie povolania je službou pre postulanku bez ohľadu na to, či v danom inštitúte ostáva alebo nie. Úmysel a charakter osoby sú kritériami rozoznávania povolania, pričom zahŕňajú množstvo faktorov.⁶⁹ Pri rozlišovaní povolania je nutné si všímať:

- **správny úmysel** – ten má v sebe zahŕňať uvažovanie nad pravým cieľom, ktorým je osobné a špecifické nasledovanie Ježiša Krista. Uvažovanie nad inými možnými alternatívami v súlade s osobným vnútorným hnutím je výrazným prostriedkom hľadania Božej vôle,
- **celistvosť a súlad** – prirodzenosť danej osobnosti musí byť v súlade s túžbou a volaním do takej miery, aby nedochádzalo k veľkému napätiu. Nesmie sa stať, aby niektoré časti osobnosti ostali bez povšimnutia alebo potlačené,
- **rastúcu slobodu** – otvorenosť k učenívosti a postupnému oslobodzovaniu sa od „ja“ k „ty“. Je to cesta postupná, ale s dôležitým začiatkom hneď v prvej fáze formácie,
- **či sa jedná o volanie k radikálnejšiemu nasledovaniu Krista** – toto volanie bude mať u každého inú podobu. Bude to cesta objavovania „povolania“ v povolani,
- **či ostáva srdce horúce** – táto úloha je pre povolaného aj pre formátora, aby pomohol nájsť povolanému taký spôsob života, ktorý mu ukáže, ako ostať plodným,

⁶⁶ Použité z prednášky Kateřiny Lachmanovej o motiváciách povolaní, dňa 16.9.2011 na Teologickej fakulte UP v Olomouci.

⁶⁷ Napríklad môže ísť o snahu niekam patriť, alebo silný emočný duchovný zážitok, útek od rodiny, vyhľadávanie samoty, túžba starať sa o chorých atď. (Prednáška Kateřiny Lachmanovej, dňa 16.9.2011).

⁶⁸ Príkladom nezdravej motivácie je napr. – strach z partnerského vzťahu, útek zo „sveta“, pod zámienkou poslušnosti, útek od zodpovednosti, naplnenie nesplnených túžob rodičov, provokácia alebo vzbura voči niekomu atď. (Prednáška Kateřiny Lachmanovej, dňa 16.9.2011).

⁶⁹ Porov. BORŽÍK, Š. *Integrita duchovného povolania v premenách času*, s. 123-124.

- **či sa Kristus stáva priateľom srdca** – vzťah s Kristom tvorí základ rehoľného povolania a ak je skutočný, bude upravovať aj všetky ostatné vzťahy.⁷⁰

Pri rozvoji osobnosti hrá veľkú úlohu aj vek; pričom mentálny vek nemusí vždy zodpovedať fyzickému. S ním súvisí aj schopnosť rozhodovania a dozrievanie povolania. Preto je nevyhnutné sledovať tieto línie s prihliadaním na vek osoby.⁷¹ Pre celkový rozvoj osobnosti treba dbať na to, aby sa zbytočne neunáhľil formačný proces v snahe „nestratiť duchovné povolanie“, pričom táto formácia nebude korešpondovať s fyzickým vekom.

⁷⁰ Porov. MAUREDER, J. *Porozumět Božímu volání*, s. 32-49.

⁷¹ Porov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. „Povolání, usměřování povolání“ in *Slovník spirituality*. [Z talianskeho originálu preložili Terezie Brichtová a Jan Lachman]. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 707.

2 Skúsenosti vo formácií postulátu v Rímskej únii Rádu sv. Uršule Slovenskej provincie

Táto kapitola prechádza stručným prehľadom formácie postulátu od doby vzniku Inštitútu až po súčasnosť. Pod štýl a spôsob formácie uršulínok sa neodmysliteľne podpísala aj história. Život žitý v určitom prostredí s jeho zvykmi, nárokmi a očakávaniami, spôsobom modlitby, s kladením dôrazov na niektoré skutočnosti sa samozrejme vrýval do srdc sestier, a tie ho podávali ďalej. Ponúkali vždy to, čo bolo pre ne vzácné a pre danú dobu a spôsob života dôležité.

Na začiatku je treba podotknúť, že o formácií v Rímskej únii Rádu sv. Uršule hovoríme od roku 1900, keby bola založená.⁷² Do tejto doby bol každý dom autonómny, čo znamenalo, že riadenie domu, správu i formáciu si zabezpečoval každý dom samostatne.

2.1 Pohľad do histórie formácie v postuláte

Formáciu uršulínok na Slovensku poznačili viaceré dôležité skutočnosti. V čase vzniku Rímskej únie, Spoločnosť svätej Uršule mala už za sebou radikálne zmeny. Uršulínky na Slovensku sa museli vyrovnávať so zmenami súvisiacimi s celým Inštitútom, ako aj s problémami danej doby na Slovensku.

Výrazná zmena pre Spoločnosť sv. Uršule nastala len 10 rokov po jej založení. Rozhodnutia Tridentského koncilu z r. 1545 mali za následok, že uršulínky krátko po založení Spoločnosti začali žiť klauzúrnym spôsobom života.⁷³ Tým, že zachovávali pápežskú klauzúru, sa do veľkej miery zmenil aj pôvodný zámer založenia Spoločnosti.⁷⁴ Prirodzeným dôsledkom tejto zmeny bola samozrejme aj formácia

⁷² Rímska únia Rádu sv. Uršule je jednou z vetiev Spoločnosti sv. Uršule, ktorá bola založená Angelou Merici dňa 25.11.1535. Rímska únia Rádu sv. Uršule vznikla 28.11.1900.

⁷³ Pred Tridentským koncilom žili členky Spoločnosti sv. Uršule ako zasvätené panny vo svete. Koncil rozhodol, že všetky zasvätené ženy musia žiť v kláštore a klauzúre. Dcéry sv. Angely chceli byť poslušné Cirkvi, preto prijali klauzúru, ale vydobyli si právo, aby mohli ďalej pokračovať v „prinášaní Ježiša“ ľudom. Nemohli vychádzať von, ale dievčatá mohli prichádzať za nimi. (Použité z prednášky sr. Colette Lignon, osu na stretnutí noviciátov v Ríme).

⁷⁴ Uršulínky mali ostať žiť vo svete ako zasvätené panny, ale krátko po založení Spoločnosti sa museli vydať na jednu z dvoch existujúcich ciest, teda vstúpiť do kláštora.

zameraná na život žitý v pápežskej klauzúre.⁷⁵ Upravenú *Regulu sv. Angely* Karolom Boromejským,⁷⁶ vystriedala *Regula sv. Augustína*.⁷⁷ Uršulínky viac nemohli používať svoju pôvodnú *Regulu*, ale k dispozícii im ostali *Testament a Spomienky svätej Angely Merici*. Jej cenné rady určené pre predstavené Spoločnosti a kolonely,⁷⁸ dnes by sme ich nazvali formátoky, boli spolu s *Augustínovou Regulou* a *Stanovami* zviazané do jednej väzby a stali sa vlastníctvom každej sestry. V tomto období sa *Regula sv. Angely* úplne vytratila a o jej existencii sa dlho nevedelo.

Až do roku 1948⁷⁹ sa formácia v postuláte veľmi nelíšila od noviciátu. Tie dievčatá, ktoré sa rozhodli pre vstup do postulátu si boli vedomé, že sa navždy zriekajú možnosti stretnúť sa so svojimi blízkymi, okrem prípadu, že by boli zo strany Inštitútu prepustené.⁸⁰ Sestry sa delili na tzv. chórové a koadjutorky a už v postuláte bolo jasné, ktoré budú neskôr kam patriť. Tie, ktoré boli vzdelané – teda budúce chórové sestry, venovali viac času štúdiu, ostatné – koadjutorky sa viac venovali domácim prácam. Medzi sestrami však mala panovať jednota ducha a nerozdelená láska; čnosti veľmi vzácne pre sv. Angelu. Medzi postulatkami a profeskami bol prísny zákaz hovorenia. Postulát trval len šesť mesiacov s možnosťou predĺženia o ďalšie tri mesiace. Bolo to obdobie vzájomného spoznávania zo strany Inštitútu aj zo strany postulanky. Nazývalo sa aj „skúšobnou dobou“. Preveroval sa úmysel vstupu do rehole, zhodnocovali sa sily, zdravie a tiež dobrá vôľa. Postulát sa konal v dome noviciátu a formáciu postulantiek ako aj novíciek mala na starosti novicmajsterka. Pomáhala jej asistentka, ale jej hlavná úloha spočívala prevažne v starostlivosti o chod domu. Postulanky nenosili habit, ale na modlitbu do kaplnky a k stolovaniu si obliekali pelerínky a na hlavách mali čepčeky. Mali pevne stanovený program, ktorý sa len v niektorých prípadoch líšil od programu novíciek.⁸¹ Počas dňa mávali spolu s novickami prednášky, ktoré boli zamerané na

⁷⁵ *Stanovy* z roku 1959 hovoria: „*Keďže uršulínky Rímskej únie sú rehoľničkami so slávnostnými sľubmi, majú pápežskú klauzúru.*“ Porov. *Pravidlá a Stanovy Rímskej únie Rádu svätej Uršule*. Rím 1959, Hlava XV., Klauzúra, bod 135, s. 69.

⁷⁶ Karol Boromejský v roku 1582 pozmenil niektoré časti *Reguly*, niektoré úplne vynechal. Porov. BARSOTTI, D. *Spiritualita sv. Angely Merici. Rodina okolo Matky*. [Z francúzštiny preložila S. Katarína Šimalčíková]. Bratislava, 2003, s. 63.

⁷⁷ Uršulínky mali možnosť vybrať si jednu z dovtedy uznávaných Regulí: *Regulu Sv. Bazila Veľkého*, *sv. Benedikta*, *sv. Augustína* alebo *sv. Františka*. Uršulínky Rímskej únie sa rozhodli pre *Regulu sv. Augustína*, ktorá sa na Slovensku používala do roku 1984. Dlhý čas sa vôbec nevedelo o existencii *Reguly sv. Angely* a predpokladalo sa, že *Regula sv. Augustína* je pôvodná; tá ktorú vybrala sv. Angela pre Spoločnosť. Do polovice 20. storočia existovali len zreformované talianske preklady.

⁷⁸ Kolonely boli panny Spoločnosti, ktorým sv. Angela venovala *Rady*, ktoré im pomáhali viesť mladé sestry na ceste duchovného života.

⁷⁹ Február 1948 – začiatok vlády Komunistickej strany Československa.

⁸⁰ Porov. *Stanovy* z roku 1959, Hlava XXXII., s. 117-122.

⁸¹ Napríklad ráno vstávali o pol hodinu neskôr, pretože ranné rozjímanie mali polhodinové.

inštrukcie ohľadom správania, začiatky duchovného života, vyučovanie Svätého Písma, prevažne Starého Zákona. Spolu s novickami sa učili spievať chorálové spevy, modlili sa breviár. Bežné dni recitovali tzv. „malé hodinky“ a len na sviatky používali „veľký breviár“. Aj keď nepoznali latinský jazyk a ani sa ho neučili, všetky modlitby boli v latinčine. Postulantky mali za úlohu čítať *Nasledovanie Krista* od Tomáša Kempenského a jedenkrát v mesiaci prichádzali za novicmajsterkou, aby „vyúčtovali“ zo svojho duchovného života. Na konci postulátu zodpovedné sestry písali posudky a posielali ich do Ríma Generálnej Matke, ona rozhodovala o pripustení do noviciátu.⁸² Do začiatku 1. svetovej vojny odchádzali postulantky do noviciátu v Mekinje, v terajšom Slovinsku,⁸³ neskôr boli založené noviciáty na Slovensku aj v Čechách.⁸⁴

Bolestným obdobím, ktoré malo veľký dopad na celý rehoľný život, bolo obdobie nastoleného komunistického režimu. V dôsledku komunistickej vlády, ktorej cieľom bolo zlikvidovanie rehoľného života prostredníctvom násilného vyvezenia sester, znárodnenia ich majetku a väznenia, sestry až do roku 1968 nemohli prijímať do formácie žiadne kandidátky. Nastala dvadsaťročná odmlka, ktorá spôsobila, že v reholiach chýbala celá jedna generácia.

Situácia sa zmenila v roku 1968, kedy došlo k miernemu uvoľneniu totalitného režimu a sestry opäť mohli prijímať dievčatá túžiace žiť rehoľným životom. Táto možnosť bola len do 1.4.1971. Tie, ktoré v tom čase vstupovali do postulátu, už ako postulantky boli oblečené do rehoľného rúcha. Bola to určitá ochrana pred štátnou mocou, aby ich neskôr nenútili vrátiť sa domov. Formáciu postulantiiek a neskôr noviciiek mala na starosti sestra, ktorá sa vrátila z Talianska a mala vyštudovanú psychológiu. Formačný dom bol v Černíkoviciach, kde boli sestry pridelené do Ústavu sociálnej péče pre prácu s mentálne postihnutými deťmi. Aby mohli byť postulantky spolu so sestrami a vykonávať si postulát, museli tiež pracovať v tomto ústave.⁸⁵ Keďže nemali potrebné vzdelanie pre takúto prácu, diaľkovo študovali.⁸⁶ Po práci v rámci formácie mávali prednášky z katechizmu, psychológie, učili sa latinčinu a tiež dostávali

⁸² Použité z rozhovoru so sr. Xavériou Pokojnou, dňa 18.9.2013 v Suchej nad Parnou. Písomný záznam: archív autorky.

⁸³ Porov. ERNSTOVÁ, S. *Pieseň vd'aky Veľkňazovi Kristovi*. Suchá nad Parnou: Vydavateľstvo Ing. Petra Spustu, 2011, s. 63.

⁸⁴ Cez 1. svetovú vojnu bol postulát aj noviciát v jednotlivých kláštoroch, po jej skončení bol založený noviciát v Bratislave, neskôr v Cíferi a cez 2. svetovú vojnu mali české novicky noviciát v Přestavkách a slovenské v Batizovciach.

⁸⁵ Postulantky pracovali v trojzmennej prevádzke podľa rozpisu služieb.

⁸⁶ Niektoré mali ukončenú len základnú školu alebo strednú školu, ktorá nebola zameraná na zdravotníctvo, a dopĺňali si ročný sanitársky kurz v Hradci Králové.

inštrukcie ohľadom slušného správania.⁸⁷ Na záver prebehlo preverenie vedomostí s dôrazom na katechizmus, pretože ako „totalitné deti“ nemali možnosť získať potrebnú znalosť z náboženstva v škole. V tomto období už sestry nežili čisto klauzúrnym spôsobom života ako predtým,⁸⁸ aj keď niektoré prvky sa zachovali. Sv. omše mávali v kaplnke, ale postulanky mohli chodiť na sv. omše do farského kostola. Od začiatku postulátu boli „cvičené“ v čistote, chudobe⁸⁹ a poslušnosti. Po ukončení ročného postulátu sa opäť písali posudky a provinciálna predstavená rozhodovala o pripustení postulantiiek do noviciátu. Sestry, ktoré vstupovali do noviciátu sa museli podrobiť nariadeniu vlády, ktorá zakázala rehoľným sestrám nosiť habit. Takže postulát v rehoľnom rúchu, vystriedal noviciát v „civilných šatách“.⁹⁰

Treťou, azda najdôležitejšou udalosťou, ktorá ovplyvnila a pozmenila celý štýl formácie bol Druhý vatikánsky koncil. Po ňom nastala výrazná zmena vo formácii celého Inštitútu. Dôvodom bola výzva: „*Návrat ku koreňom!*“, ktorá spôsobila, že pri štúdiu ducha zakladateľky – sv. Angely Merici, bol objavený rukopis *Reguly* sv. Angely uchovávaný v milánskej knižnici Trivulziana. Na Slovensko, kde naďalej vládol komunizmus, sa sestry len veľmi ťažko dostávali k informáciám z Ríma. Ale ani v ťažkej a nebezpečnej dobe neváhali vložiť svoje sily do prekladov kníh o sv. Angele vychádzajúcich v zahraničí a samozrejme do prekladu, pre ne do najdôležitejšieho dokumentu – *Reguly* sv. Angely. V slovenčine vyšla prvýkrát až v r. 1986.

Zo *Šesťročnej správy Inštitútu* z roku 1977 sa dozvedáme, že formácia sestier bola upravená podľa „novej“ *Reguly* sv. Angely a inštrukcie *Renovationis causam*. Formácia postulantiiek bola prispôbená potrebám každej jednej a tým vznikli rôzne formy postulátu. Nemusel sa už vykonávať výlučne v dome noviciátu, a prispôbená bola aj jeho dĺžka, ktorá závisela od konkrétnych potrieb. Formátorky postulantiiek, ktorých mohlo byť v jednej provincii aj viacej, v prípade ak boli postulanky vo viacerých komunitách, mali vypracovať program s navrhnutými témami a predložiť ho na schválenie generálnej predstavenej. Tento program mohol zahŕňať už aj odbornú

⁸⁷ Aj keď vládol komunizmus a prísny režim, sestry boli veselé a radostné, o čom svedčia aj žarty, ktoré si robili samé zo seba. O postulante, ktorá mala priezvisko *Slušná*, hovorili, že už nepotrebuje inštrukcie ohľadom slušného správania, pretože je „*slušná*“ už od narodenia.

⁸⁸ Spolu s postulankami mohli chodiť na prechádzky a aj rekreácie, ak to dovoľovalo počasie, trávili na dvore.

⁸⁹ Postulanky nemali k dispozícii vlastné peniaze, ktoré zarobili a taktiež nemali prístup ani k svojim výplatným páskam.

⁹⁰ Použité z rozhovoru so sr. Bohuslavou Koloszáriovou, dňa 12.10.2013 v Trnave. Písomný záznam: archív autorky.

výchovu a apoštolskú prácu, ale jeho presná podoba závisela na formátorka. V období postulátu sa odporúčala, vzhľadom na medzinárodnosť Inštitútu, výučba cudzieho jazyka.⁹¹

Výzvy pre zmenu vo formácii, ktoré Inštitút riešil od Druhého vatikánskeho koncilu, sa na Slovensko v plnosti dostali až po páde komunizmu v roku 1989. Po predchádzajúcich obdobiach – život v pápežskej klauzúre a následného totalitného režimu, nebolo jednoduché nastúpiť na túto novú cestu. Vnútorne aj vonkajšie podmienky sa úplne zmenili. Zvrat v politickej moci priniesol vytúženú slobodu, s ktorou prišla nová výzva – „učiť sa žiť v tejto slobode“, čo nebolo jednoduché. Vynárala sa otázka: „Kde vložiť svoje sily?“ Popri všetkých materiálnych a apoštolských starostiach,⁹² ktoré nanovo vznikli, si sestry uvedomovali dôležitosť formácie. Po páde totality prichádzali dievčatá, ktoré už mohli slobodne žiť rehoľným životom a Inštitút sa im snažil poskytnúť primeranú formáciu. Treba ale aj úprimne podotknúť, že sestrám – formátorkám chýbali potrebné znalosti ohľadom formácie, čo bolo pochopiteľné, pretože ich nemali možnosť získať. Taktiež nemali ani skúsenosti vo formácii pre komunitný život, pretože predchádzajúce obdobie to nedovoľovalo. A tak sa formácia v začiatkoch deväťdesiatych rokov viac-menej opierala o skúsenosti predchádzajúcich generácií a len pomaly naberala nový štýl.

Po totalite bola do služby postulantmajsterky menovaná sestra Dominika, pre túto službu absolvovala dvojročné denné štúdium na Medzirehoľnom katechetickom inštitúte v Krakove.⁹³ Na začiatku deväťdesiatych rokov boli niekoľkokrát na Slovensku organizované trojdňové sympózia o rehoľnom živote, kde mali možnosť rehoľníci získať nielen kvalifikované informácie o formácii, ale aj skúsenosti z formácie počas práce v skupinách.⁹⁴ Inou, vtedy veľmi oceňujúcou pomocou boli sympózia o rehoľnej formácii, ktoré organizovala Konferencia biskupov Slovenska (KBS) pre všetkých formátorov. Boli zamerané na prehĺbenie teoretických poznatkov, ako aj na praktické vedenie rozhovoru pri duchovnom sprevádzaní v počiatkovej formácii.⁹⁵

⁹¹ Porov. URŠULÍNKY RÍMSKEJ ÚNIE. *Šesťročná správa Inštitútu*. Rím 1977, s. 127-134.

⁹² Uršulínkam boli vrátené budovy škôl v dezolátnom stave, ktoré postupne opravovali. A opäť v nich začali vyučovať.

⁹³ Inštitút vtedy patril pod Pápežskú teologickú akadémiu. Štúdium bolo síce zamerané na teológiu a na praktickú katechézu, no študentky získali aj poznatky a skúsenosti z oblasti psychológie, pedagogiky, duchovného života, komunikácie s mladými na rôzne témy.

⁹⁴ Skupiny boli rozdelené podľa apoštolátu jednotlivých sestier.

⁹⁵ Prednášajúcimi, ktorí študovali spiritualitu a formáciu v zahraničí, boli Tomáš Špidlík, SJ; Marko Ivan Rupnik, S; Michelina Tenace; Marina Štrempelj.

Od roku 1993 boli kandidátky a postulanky spolu v jednej komunite v Košiciach. Neboli členkami miestnej komunity, ale tvorili osobitnú skupinu, ktorá mala svoju formátorku. Bývali síce oddelene od miestnej komunity sestier, no stolovanie bolo spoločné s komunitou. Postulanky neboli zamestnané, ale mali pridelené rôzne služby v dome.⁹⁶ Postulantmajsterka s nimi organizovala pravidelné vyučovanie: základy katechizmu, Sväté Písmo, osobná modlitba, liturgická modlitba, sebaopoznanie, organizovanie času a spoločné vyhodnocovanie.⁹⁷

Neskôr sa prešlo k modelu, aby boli postulanky riadne zamestnané, pokiaľ neboli študentkami denného štúdia. Miesto formácie, ako aj výber formátorky pre túto službu bol riešený individuálne pre každú postulanku alebo skupinu postulantiek. Provinciálna predstavená so súhlasom svojej rady určila miesto a menovala formátorku.

2.2 Súčasný stav vo formácii postulátu

Úbytok rehoľných povolaní a hroziaci zánik niektorých inštitútov,⁹⁸ ako o tom píše Ján Pavol II. vo *Vita consecrata*, je viditeľný aj v Rímskej únii Rádu sv. Uršule. Každý rok je v Inštitúte viac úmrtí ako prichádzajúcich nových povolaní. Táto skutočnosť spôsobuje, že mnohé provincie sa spájajú alebo vytvárajú určitú spoluprácu na niektorých úrovniach v konkrétnej oblasti. Novými reorganizačnými zmenami prešla aj oblasť formácie. Pre absenciu formátorky v danej krajine alebo „ojedinelosť povola- nia“ odchádzajú postulanky a novicky do inej krajiny, aby v nej mohli byť formované.

Od roku 2005 do roku 2011 bol vytvorený spoločný noviciát v Tnave pre formáciu novíciek zo Slovenskej aj Česko–Moravskej provincie. Spolusestry z Čiech prichádzali na formáciu len na obdobie noviciátu, postulát prebiehal v ich rodnej krajine a ako juniorky sa opäť vracali buď do svojej provincie prípadne na určitý čas formácie odchádzali do Poľska.

⁹⁶ Postulanky vykonávali službu na vrátnici, upratovali chodby, pomáhali starým sestrám, prali, žehlili.

⁹⁷ Použité z rozhovoru so sr. Dominikou Drugdovou, dňa 11.11.2013 v Tnave. Písomný záznam: archív autorky.

⁹⁸ Porov. JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 63, s. 107.

V roku 2012 boli pre Európu vytvorené tzv. *Oblasťné skupiny*.⁹⁹ *Oblasťná skupina*, čiže vzájomná spolupráca troch provincií sa mala odohrávať na rôznych úrovniach, a teda aj na úrovni formácie. Slovenská provincia bola pridelená k Česko–Moravskej a Maďarskej provincii. Z tohto titulu prišlo do Slovenskej provincie aj maďarská postulanka, ktorá v Trnave strávila jeden rok a po období postulátu vstúpila do medzinárodného noviciátu v Ríme. Ten bol otvorený v dome generalátu 21.10.2012; úlohou prvej novicmajsterky medzinárodného noviciátu bola poverená sestra zo Slovinska a za hlavný dorozumievací jazyk bola určená angličtina.

Aj keď sa neodporúča, aby bol noviciát v cudzej kultúre a v cudzom jazyku, pretože prináša riziko prijatia nepravých povolaní,¹⁰⁰ momentálna realita je iná. Zbytočným rizikám vyplývajúcim z medzinárodného noviciátu sa dá vyhnúť skvalitnením formácie v postuláte a vzájomnou spoluprácou medzi postulantomajsterkou a novicmajsterkou.

Noviciát strávený v inej krajine ako materskej, bude mať iné kultúrne aj jazykové podmienky; a postulanka bude potrebovať určitý čas na adaptáciu. Taktiež by mala pri vstupe do noviciátu s ľahkosťou ovládať dorozumievací jazyk, čo znamená, že nestačia len základné alebo pokročilé znalosti. Pre formáciu je dôležitým prvkom duchovný rozhovor, z čoho vyplýva, že budúca novicka musí jazyku dobre rozumieť a vedieť sa v ňom vyjadrovať. Doteraz bolo štúdium cudzieho jazyka pre postulát len odporúčaním,¹⁰¹ odtiaľ sa musí znalosť jazyka stať jedným z hlavných kritérií pre vstup do noviciátu. Možno do budúcnosti vyvstane otázka: „Čo s postulankou, ktorá nebude schopná komunikovať v anglickom jazyku?“

Proces adaptácie na zmenu kultúry si tiež bude vyžadovať určité časové obdobie. Preto taktiež ostáva otázkou, či by časť postulátu nemala byť, v tomto prípade, už v krajine noviciátu. Tu však tiež ostávajú nedoriešené otázky: „Aká dĺžka postulátu by mala byť v inej krajine?“; „Kto by mal byť zodpovedný za postulanku, novicmajsterka alebo niekto iný?“; „Má byť čas strávený v inej krajine časom postulátu alebo len nejakým „adaptačným“ časom, ktorý sa nezahrňa ani do postulátu ani do noviciátu?“ Je možné, že až čas a skúsenosti budú vedieť odpovedať na tieto otázky. Ak budeme prihliadať na jedinečnosť každej osoby, možno zistíme, že nie je možné stanoviť

⁹⁹ Rímska únia Rádu sv. Uršule vytvorila na Európskom kontinente tzv. Oblasťné skupiny. Jedná sa o vždy o tri provincie, ktoré by mali medzi sebou nadviazať hlbšiu spoluprácu. Hlavný zámer vytvorenia týchto skupín je vzájomná pomoc vzhľadom na rozličné podmienky jednotlivých krajín. Jedným z kritérií, podľa ktorých sa krajiny vyberali, bol počet a vekový priemer sestier v danej krajine. V každej oblasti sa nachádza provincia, ktorá je „vekovo mladšia“, aby mohla pomôcť tým, ktoré už nemajú toľko možností a prostriedkov v niektorej oblasti.

¹⁰⁰ Porov. *Potissimum Institutioni*, s. 49.

¹⁰¹ Porov. *Stanovy Rímskej únie Rádu svätej Uršule*. 1984, bod 131, s. 62.

rovnaké podmienky pre všetky postulanky, ale každá si bude vyžadovať individuálny postup.

Stanovy Rímskej únie Rádu sv. Uršule podávajú len zopár informácií o postuláte.

Vymedzujú:

- dĺžku trvania postulátu,
- miesto, kde sa má konať,
- potvrdenia, ktoré je nutné predložiť pre vstup do postulátu,
- právomoci provinciálnej a generálnej predstavenej.

Podľa *Stanovov* je cieľ postulátu nasledovný:

- zo strany postulanky: to má byť čas rozpoznávania, či uršulínsky život zodpovedá tomu, k čomu ju volá Boh,
- zo strany Inštitútu: spoznávať postulanku a urobiť si prvý úsudok o jej povolaní a o jej schopnostiach pre život v Inštitúte.¹⁰²

Stanovy zaväzujú Inštitút k pomoci postulante, aby sa dobre pripravila na vstup do noviciátu.¹⁰³ Nielen vzhľadom na medzinárodný noviciát je to výzva a záväzok pre Inštitút.

Obsah formácie je zachytený vo *Formačnom programe: POSTULÁT*. Jednotlivé oblasti formácie, ako sú ľudská zrelosť, kresťanská a duchovná formácia, duch Inštitútu, rehoľné zasvätenie, komunitný život, apoštolský život a život v Cirkvi v dnešnom svete sú rozpracované len schematicky.¹⁰⁴ *Formačná príručka*, zatiaľ len provizórny dokument, vypracovaný v Ríme roku 2012, už viac rozoberá jednotlivé oblasti formácie s ich konkrétnym obsahom a požiadavkami, ale tie sa majú ďalej rozpracovať, pretože každá provincia má prihliadať na špecifickosť svojej kultúry.

Ohľadom formácie v postuláte, vo *Formačnej príručke* nájdeme tri dôležité časti: *Prechod z kandidatúry do postulátu*, kde sú určené jednotlivé kritéria prijatia, požadovaná dokumentácia pre vstup do postulátu a postup prijatia.¹⁰⁵ V druhej časti je samotná *Formácia postulátu* s konkrétnym obsahom: cieľom a prostriedkami na jeho dosiahnutie¹⁰⁶ a v tretej časti *Prechod do noviciátu* nájdeme kritéria prijatia do noviciátu a procedúru pripustenia do noviciátu.¹⁰⁷

¹⁰² Porov. *Stanovy*, bod 110-114, s. 54-55.

¹⁰³ Porov. *Tamže*, bod 112, s. 54.

¹⁰⁴ Porov. RÍMSKA ÚNIA RÁDU SV. URŠULE, SLOVENSKÁ PROVINCA. *Formačný program: POSTULÁT*.

¹⁰⁵ Vid' Príloha č. 1.

¹⁰⁶ Vid' Príloha č. 2.

¹⁰⁷ Vid' Príloha č. 3.

Formačná príručka je robená tak, aby jednotlivé etapy na seba nadväzovali. Práca s kandidátkou, pokiaľ požiada o vstup do postulátu, by mala pokračovať tým istým smerom. To si vyžaduje *rovnakého ducha* u jednotlivých formátoriek, avšak tu si musíme úprimne priznať, že nie je vytvorený formačný tím a sestra zodpovedná za formáciu v postuláte býva zväčša ešte aj zamestnaná na plný úväzok. Nedostatok času, slabé prepojenie medzi jednotlivými etapami sú dôsledkom toho, že kandidátka – neskôr sestra, prechádzajúca jednotlivými formačnými etapami zažíva rôzne prístupy. Vníma, že dôraz vo formácii v jednotlivých etapách je kladený na to, čo každá z formátoriek považuje v danej chvíli za najdôležitejšie.

Aj keď platí, že prvým formátorom je Duch Svätý, ktorý v človeku spôsobuje postupné osvojovanie si Kristových myšlienok a citov voči Otcovi,¹⁰⁸ formátorka má byť tou, ktorá dokáže zachytiť a interpretovať tento jazyk Ducha. Vnútna premena osvojením si Kristovho zmýšľania potom robí jasným a viditeľným aj vonkajšok.

2.3 Začlenenie postulátu do širšej rehoľnej formácie

Jednotlivé etapy formácie na seba nadväzujú a dobré zvládnutie jednej znamená dobrý štart do druhej etapy. Vynára sa tu však otázka, čo znamená: „dobré zvládnutie“? Celý ľudský život má určité obdobia charakteristické pre konkrétny vývoj danej osoby, a preto aj obsah formácie bude závislý nielen od konkrétnej formačnej etapy, ale aj od formovanej osoby a stupňa jej zrelosti. Celá počiatočná formácia má byť chápaná ako proces vývoja, ktorý vedie všetkými etapami dozrievania jednotlivca, od psychologického a duchovného po teologické a pastoračné, a vyžaduje si veľa času. Je nutné do nej zahrnúť „*všetky oblasti kresťanského a zasväteného života*.“¹⁰⁹

V CIC zaznieva charakteristika formácie: „*Formovanie má byť systematické, prispôsobené chápanosti členov, duchovné a apoštolské, vedecké a súčasne praktické a prípadne aj so získaním primeraných titulov tak cirkevných, ako aj občianskych*.“¹¹⁰ Ide o celoživotný proces postavený v službe samotného formovaného, ktorý ho postupne vovádza do služby Bohu a blížnym. Formácia je vnútorný proces odrážajúci

¹⁰⁸ Porov. JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 65, s. 113.

¹⁰⁹ *Tamže*, bod 65, s. 113.

¹¹⁰ CIC, Kán. 660, § 1.

sa navonok. Jej hlavným cieľom je „úplné odovzdanie sa Bohu nasledovaním Krista v službe poslania.“¹¹¹

Formácia rehoľníka zahŕňa štyri úrovne: ľudskú, kresťanskú, rehoľnú a špecifickú, ktorá vyplýva z konkrétnej charizmy inštitútu. Ľudská a kresťanská zrelosť je základom pre každého kresťana. Keďže rehoľné povolanie má hlboké korene v krstnom zasvätení a z neho pramení, ľudská a kresťanská zrelosť musí byť prvá, na ktorej sa dá budovať formácia rehoľná a špecifická. Ako bolo vyššie spomenuté, táto oblasť začína v postuláte. Celá počiatková formácia má byť plánovaná tak, aby zachytila „harmonické spojenie rôznych aspektov“¹¹² a bola rozpracovaná do jednotlivých etáp.

Skúsenosti minulých rokov, kedy bol postulát len predĺženým noviciátom, varujú pred slabým rozlíšením týchto dvoch etáp formácie. Na jednej strane obdobie postulátu nesmie narušať vnútornú ani vonkajšiu slobodu kandidáta, ale naopak, musí ju zaručovať. To je možné len za predpokladu, že sa z postulátu neurobí anticipácia noviciátu a s požiadavkou, aby kandidát žil ako rehoľník so všetkými rehoľnými povinnosťami a záväzkami,¹¹³ ale na druhej strane postulát má zaručovať vnútornú prípravu kandidáta na vstup do noviciátu, čo nie je možné uskutočniť len po teoretickej stránke, ale je nutná aj osobná skúsenosť prežívania zasväteného života. Aj keď sa o postuláte hovorí ako o prvej formačnej etape, môže, ale nemusí ju predchádzať obdobie kandidatúry.

Obdobie kandidatúry nie je časovo ohraničené. *Stanovy* hovoria len o snahe spoznať kandidátku a o „podaní pomocnej ruky“.¹¹⁴ Cieľ a konkrétny priebeh kandidatúry nie je v *Stanovách* určený. Napriek tomu *Formačná príručka* ponúka cieľ kandidatúry, ktorým je rozlišovanie; a tiež prostriedky na jeho dosiahnutie, tie majú zabezpečiť rozvoj ľudskej a kresťanskej zrelosti, avšak za predpokladu, že iniciatíva vzíde zo strany kandidátky.¹¹⁵ Jedná sa o podobný, dalo by sa povedať skoro až rovnaký cieľ ako je v postuláte, avšak prostriedky sa do určitej miery líšia. Kandidátka by podľa *Formačnej príručky* nemala mať účasť na živote komunity, a preto aj jej obraz o rehoľnom živote v Inštitúte nebude úplný. Aj keď obdobie kandidatúry nie je vymedzené ako formačné, kandidátka má možnosť stretávania sa s formátorkou, môže byť účastná na modlitbe

¹¹¹ JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 65, s. 112.

¹¹² *Tamže*, bod 65, s. 113.

¹¹³ Porov KIWIOR, W. *Etapy reholní formace*. In *Řeholní formace*, s. 106.

¹¹⁴ Porov. *Stanovy*, bod 109, s. 53.

¹¹⁵ Porov. *Formačná príručka*, s. 9-10.

a na príležitostných slávnostiach a tak získavať prvotné informácie o rehoľnom živote všeobecne ako aj o konkrétnom uršulínskom živote. Závisí to však od možností ako aj otvorenosti komunity, do ktorej kandidátka prichádza. Prijatie do kandidatúry nevyžaduje oficiálny vstup, a preto ani kandidátka nepodlieha žiadnej autorite. Nadalej ostáva úplne slobodnou osobou a vzájomné stretávanie a spoznávanie sa vychádza z dohody obidvoch strán. Avšak pre vstup do postulátu *Formačná príručka* určuje kritéria, ktoré by mala budúca postulanka ešte pred prijatím do postulátu dosahovať. Z toho vyplýva, že kandidátka už má potrebnú zrelosť pre vstup do postulátu a po vlastnoručne napísanej žiadosti môže byť prijatá v relatívne krátkom čase, alebo túto potrebnú zrelosť nemá a je nutné ponechať dlhší čas na jej dozrievanie. To všetko však závisí od veku, momentálneho štúdia alebo práce, predchádzajúceho spôsobu života a tiež jej zdravotného a psychického stavu. Pre prijatie do postulátu sa okrem potvrdení, ktoré vyžaduje *CIC* a *Stanovy Rímskej únie*, môže vyžiadať aj výsledok psychologických testov konaných pred postulátom, ktoré potvrdzujú schopnosť kandidátky k plnej účasti na rehoľnom živote v Inštitúte.¹¹⁶ K tomuto kroku sa pristupuje čoraz častejšie, aby pomohol kandidátke vykročiť na cestu plnohodnotného života v súlade s Božou vôľou.

Obdobie postulátu začína oficiálnym prijatím postulanky do Inštitútu¹¹⁷ a ponúka jej účasť na živote v Inštitúte. Ide o záväznejší vzťah ako v kandidatúre s presnejším obsahom. Formátoka, ktorá dokáže zachytiť pôsobenie Boha v duši postulanky, ju bude sprevádzať na ceste zasväteného života. Spoločne budú pracovať na ľudskom rozvoji, budú vstupovať do základov teológie a Svätého Písma, pozeráť na osobné povolanie postulanky a povahu jej duchovnej cesty.¹¹⁸ Obdobie postulátu má pripraviť postulanku na vstup do noviciátu, a preto, ak je to nutné, v tomto období je možnosť od postulanky požadovať aj pravidelnú psychologickú terapiu. Pre vstup do noviciátu sa podľa *Formačnej príručky* požaduje **ľudská zrelosť** (schopnosť vytvárať vzťahy, vstupovať do riešenia konfliktov, zdravé seba prijatie, schopnosť zmierenia a odpustenia v bežnom živote, citová vyrovnanosť), **život podľa Ducha** (vzťah k osobe Ježiša Krista, vedomie povolania, poznanie a praktizovanie katolíckej viery) a **príslušnosť k uršulínskam** (schopnosť žiť v komunite, zriekanie sa osobného profesionálneho života kvôli vlastnej zaangažovanosti do formačného procesu, postupné odlúčenie

¹¹⁶ Porov. *Tamže*, s. 15.

¹¹⁷ Aj keď je postulát chápaný ako prvý oficiálny vstup do Inštitútu, podľa *CIC* život v inštitúte začína až noviciátom a až neho sa vzťahujú právne normy. Porov *CIC*, Kán. 646-653.

¹¹⁸ Porov. *Formačná príručka*, s. 17.

od rodiny). *Formačná príručka* ďalej hovorí, že ak chýba niektorý z týchto podstatných prvkov, postulante sa má odporučiť iný spôsob života.¹¹⁹ Okrem ľudskej formácie musí byť v postuláte zabezpečená aj výučba anglického jazyka, keďže vstup do noviciátu vyžaduje, aby novicka s ľahkosťou ovládala jazyk používaný v noviciáte.¹²⁰ Aj keď postulát má zaručovať postulante vonkajšiu aj vnútornú slobodu, už samotná účasť na živote komunity ju stavia pred plnenie určitých záväzkov a vyžaduje zodpovedné postavenie sa k zvereným úlohám a tým ju samozrejme stavia aj pod autoritu. Sloboda potom nemá byť chápaná ako samostatnosť a nezávislosť, ale ako otvorenosť. Najcharakteristickejším prvkom v postuláte je rozlišovanie povolania.

Prechod medzi postulátom a noviciátom prináša vnútorné aj vonkajšie zmeny. Obliečka spojená so vstupom do noviciátu býva zväčša oveľa výraznejšou vnútornou aj vonkajšou zmenou ako skladanie prvých sľubov po noviciáte. Aj keď postulanka teoreticky vie čo ju čaká, prežívanie konkrétnych skutočností na vlastnom tele ako sú napr. strata možnosti výberu oblečenia, žiadna možnosť nakladať s vlastnými peniazmi, obmedzené kontakty s rodinou a priateľmi a mnohé iné, môžu priniesť vnútorné konflikty. Bez vzťahu k osobe Ježiša Krista sú neprekonateľné, preto tento vzťah musí vyrastať z predchádzajúcich období. V noviciáte má možnosť úplne rozlíšiť a upevniť svoje povolanie v Inštitúte. Ak po dvoch rokoch noviciátu túži pokračovať na ceste zasväteného života, žiada o pripustenie k dočasnej profesii.

Juniorát sa z hľadiska spôsobu života viac podobá postulátu ako noviciátu. Juniorka po dvojročnej „pauze“ opäť nastupuje do zamestnania, má možnosť navštíviť rodičov, byť vo väčšom kontakte s priateľmi, je jej zverených viac úloh, jednoducho by sa dalo povedať, že má „väčšiu voľnosť“. Avšak z vnútorného hľadiska je povolaná, aby zvnútornila kontempláciu v činnosti. Juniorka ťaží z predchádzajúcich období a je pozývaná, aby v sebe objavila svoje *osobné povolanie*.¹²¹ Preto aj v tomto období je veľmi dôležité duchovné sprevádzanie. Don Štefan Turanský upozorňuje na to, aby sa obdobie juniorátu nezameralo na apoštolskú činnosť viac ako na formáciu. Nesmie sa vytrátiť príťažlivosť z ticha naplneného nežným dialógom s Pánom, pretože práve v junioráte pod tlakom zverených úloh často krátko nastáva kríza modlitby a život sa stáva smutný a jednotvárný.¹²² Čoho dôsledkom môže byť aj odchod zo zasväteného života.

¹¹⁹ Porov. *Tamže*, s. 19.

¹²⁰ Porov. *Potissimum institutioni*, s. 49.

¹²¹ Porov. *Formačná príručka*, s. 26.

¹²² Porov. TURANSKÝ, Š. *Krehkosť duchovného povolania*, s. 104-105.

Ak predpokladáme, že kandidátka s osobným zanietením vstúpila do všetkých stupňov počiatkovej formácie, a teda dosiahla potrebnú psychickú a citovú zrelosť, žije vyrovnaným vnútorným životom stváraným podľa Ducha, potom aj v prípade krízy alebo ťažšieho obdobia by mala mať pevné základy, o ktoré sa môže oprieť.

2.4 Ťažkosti a kritické momenty v období postulátu

Ťažkosti a kritické momenty vo formácii sa dajú rozdeliť na vonkajšie a vnútorné. Vonkajšie predstavujú tú oblasť, ktorú máme vo svojich rukách a je možné ju ovplyvniť a pretvárať. Vnútorným ťažkostiam sa nedá vyhnúť, ale je nutné pre ďalší rast nimi prejsť a nie je nevyhnutné ich vždy odstraňovať.¹²³

Keď neboli zabezpečené dobré podmienky pre formáciu v postuláte, problémy sa vyskytli väčšinou až neskôr.¹²⁴ Dôvodov bolo hneď niekoľko a je dobré sa na ne pozrieť, a pokiaľ je to možné, tak sa im v budúcnosti vyvarovať.

Problémom a určitou bolesťou, ktorá sa ukázala až v neskoršej fáze formácie, sa stávalo to, že u kandidátky, ktorá „zaklopala na dvere kláštora“, sa automaticky predpokladala ľudská a kresťanská zrelosť, zvlášť ak bola vzdelaná po odbornej stránke. Vzdelanie však nezaručilo ľudskú a kresťanskú zrelosť, a to dokonca ani vtedy, ak sa jednalo o vzdelanie teologické. Poznanie seba samého a z neho vyplývajúca zrelosť totiž nie je záležitosťou poznatkov, ale výsledkom nadobudnutej osobnej skúsenosti.¹²⁵ Ľudská nezrelosť sa väčšinou prejaví v správaní až počas nasledujúceho intenzívneho spoločného života. Emocionálna nezrelosť a citová labilita sa netýkajú len mladých, ale objavujú sa aj medzi tridsiatym a štyridsiatym rokom života.¹²⁶

Slabá viera nie je v rehoľnom živote ničím výnimočným.¹²⁷ Ak nie sú dobré základy kresťanskej zrelosti, osobná skúsenosť poznania osoby Ježiša Krista, vnútorný život, tam sa dá ťažko budovať špecifická rehoľná formácia. Stáva sa totiž, že pod vplyvom súčasnej kultúry, kde prevláda túžba po sebarealizácii, prichádzajú mladí, aby naplno rozvinuli svoje danosti a vložili ich do služby Cirkvi a Bohu. Je to dobrá túžba, ale nestačí. Aktivizmus dokáže pohltiť nie len materiálny a intelektuálny

¹²³ Porov. SLANINKA, L. *Psychológia a spiritualita. Základné psychologické aspekty duchovného života*. 2. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha – Vojtech, 2012, s. 40-43.

¹²⁴ Porov. TURANSKÝ, Š. *Krehkosť duchovného povolania*, s. 17-19.

¹²⁵ Porov. KAŠPARŮ, M. *Po lane ku Kristovi*. [Z českého originálu *Po provaze ku Kristu* preložila Mária Majerníková]. Bratislava: Karmelitánske nakladateľstvo, 2013, s. 69.

¹²⁶ Porov. TURANSKÝ, Š. *Krehkosť duchovného povolania*, s. 19.

¹²⁷ Porov. *Tamže*, s. 19.

rozmer, ale aj duchovný.¹²⁸ Aj v duchovnom živote platí, že prílišná aktivita a subjektívna predstava o charizme a apoštolskej službe,¹²⁹ vnesie viac rozdelenia a nepochopenia ako ovocia dobrých skutkov. Je nutné očistenie od prílišného aktivizmu k „darovaniu seba samých“. Tento „prerod“ ale musí zaručovať úctu a pochopenie, pretože originalita každej postulanky nesmie byť ukrytá pod „kolektivismom a uniformitou“.

Zastaralé formačné postupy, nedostatočné osobné sprevádzanie a duchovné vedenie by sa nemali stať len improvizáciou pre formačné obdobie. S tým súvisí odborná pripravenosť formátorky a také formačné postupy, ktoré na seba nadväzujú a dokážu osloviť formovaného. K pretvoreniu človeka dôjde až vtedy, ak sa požiadavka stretne s vnútrom osoby a sama ju prijme za svoju.¹³⁰ Ján Pavol II. zdôrazňuje, že: „*Formácia musí hlboko zasahovať vnútro osoby, aby každý jej postoj a čin, tak vo vznešených momentoch života, ako aj v každodenných okolnostiach, dokazoval jej úplnú a radostnú príslušnosť k Bohu.*“¹³¹ Vnútna radosť svedčí o dobrej ceste. Dobré poznanie danej osoby, histórie jej doterajšieho života dávajú základ aj pre jej celkové pochopenie, a tým aj pre spôsob formácie, ktorý je u každého špecifický.

Pre postulanku a formátorku musí byť vytvorený dostatočný čas pre osobné vedenie, aby sa nestávalo, že prílišná pracovná záťaž na oboch stranách znemožní doprevádzanie a formácia sa obmedzí len na základné dodržiavanie určitých pravidiel. Pre vytvorenie dostatočného času by mala vyjsť v ústrety aj komunita, v ktorej je postulanka formovaná. Tento priestor sa vytvorí znížením pracovného úväzku formátorky, alebo ak to nie je možné, tak aspoň oslobodením od niektorých povinností v komunite.

Ak je dobrá formačná komunita je to veľký dar pre postulanku. Formátorka je síce zodpovedná za postulanku, ale formačnou sa stáva celá komunita. Pokiaľ sa komunita dištancuje od tejto úlohy, stáva sa neosobná a nesvedčí o vzájomnej láske. Takýto nevhodný model môže vystriedať aj opačný extrém. Spočíva v tom, že sa do formácie „miešajú“ všetci: komentujú, porovnávajú, prípadne sa niektorá členka sama chopí úlohy formátorky a usmerňuje postulanku v tom, čo by mala alebo nemala robiť. Je to zvlášť nepríjemná situácia pre formátorku, pokiaľ do formačného procesu bezdôvodne

¹²⁸ Porov. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Služba autority a poslušnosť*. Inštrukcia z 11.5.2008. [Z taliančiny preložil Štefan Turanský]. 1. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha – Vojtech, 2008, s. 9.

¹²⁹ Porov. *Tamže*, s. 9.

¹³⁰ Porov. TURANSKÝ, Š. *Krehkosť duchovného povolania*, s. 21.

¹³¹ Ján Pavol II. *Vita consecrata*, bod 65, s. 112-113.

zasahuje predstavená komunity, prípadne iná nadriadená. Takéto správanie je vyjadrením nedôvery voči formátorky a v postulante tým vytvára značnú roztrieštenosť.

Vnútorne ťažkosti sa tiež odohrávajú na dvoch stranách – na strane postulanky a na strane formátorky alebo sestier všeobecne. Vnútorne boje ale neznameniajú, že je hneď všetko na nesprávnom mieste. Môžu byť semenom dozrievania a nie je nevyhnutné vždy zachovať pokoj. Umenie rozlíšiť, o aký vnútorný boj sa jedná, je výsledkom osobnej skúsenosti v spolupráci s Duchom Svätým. Ak formátorka vlastní tento dar, je to jej veľká devíza. Stáva sa, že v snahe všetko hneď „uhladiť“ a všetkému porozumieť, sa každá duševná pohnútka hneď začne „psychologizovať“ a vytvorí tým zábranu duši, aby mohla prejsť rozlišovaním a duchovným bojom. M. I. Rupnik hovorí o súlade medzi rozumom a citom, ktorý prináša pokoj pre dušu. Ale upozorňuje na to, aby prostriedky psychológie – zmena prostredia, zmena činnosti atď. nenavodili iba klamný vnútorný pokoj, a tým zabránili pôsobeniu Ducha Svätého. Výsledok by bol potom ten, že človek by síce vo svojom srdci ostal pokojný, ale rovnaký akým bol aj predtým. Ak vnútorný boj zažíva nezrelá osoba, teda obrátená k sebe samej a nie k Bohu, bude sa usilovať o zachovanie súladu medzi rozumom a citom.¹³² Navonok môže pôsobiť pekne a uhladené, avšak vo vnútri je upriamená na vlastnú vôľu. Stará sa viac o to, aby ju ľudia „brali“ a z tohto dôvodu je ochotná vyplniť ich požiadavky, ale bez osobného vnútorného presvedčenia. Je ťažké rozpoznať takýto postoj, pretože človek dokáže pre svoje správanie nájsť veľa dôvodov na ospravedlnenie.

Nie je zriedkavým úkazom, že pre nedostatok povolání v súčasnej dobe sa snaží rehoľa udržať postulanku za každú cenu a rozlišovaniu povolania sa nevenuje dostatočná pozornosť. Hneď od prvého momentu, ako prejavila záujem o inštitút, sa začína uvádzať do rehoľného spôsobu života. Je to na jednej strane dobré, ale za predpokladu, že sa nezanedbá jej vnútorný svet, v ktorom myšlienky, city a vášne hrajú dôležitú úlohu a vypovedajú skutočnú pravdu. Anselm Grün nazýva cestu zostupujúcu do vlastného „ja“ spiritualitou zdola. Ide o dialóg s vlastnými myšlienkami a citmi; o počúvanie Božieho hlasu vo vášňach a potrebách. „*Len keď sa naučíme počúvať tento hlas*“, hovorí Anselm Grün, „*objavíme obraz, ktorý si o nás vytvoril Boh*.“¹³³ Pričom nemusí ísť hneď o hodnotenie týchto vášní, ale o ich pochopenie, aby

¹³² RUPNIK, M. I. *O duchovných otcovstvích a rozlišovaní*. 1. vyd. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2001, s. 78-79.

¹³³ GRÜN, A.; DUFNER, M. *Spiritualita zdola*. [Z nemeckého originálu *Spiritualität von unten* preložil Jozef Hermach]. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 49.

sa stali dôležitým ukazovateľom, kde nás chce mať Boh.¹³⁴ K premene a pochopeniu týchto vnútorných hnutí dochádza vtedy, ak je možnosť o nich aj hovoriť. Vyslovené vášne a city, a to aj v prípade že ide o negatívne pocity, nie len že prestávajú oddeľovať dušu od Boha,¹³⁵ ale naopak obracajú tvár k Bohu. To si samozrejme vyžaduje diskretnú osobu a bolo by dobré, priam žiaduce, aby sa ňou pre postulanku stala jej formátorka. Tým sa zaručí, že obe strany hrajú „čistú hru“ a vzájomne sú si veľkým obohatením.

Nepravdivý prístup v správaní voči postulante býva tiež častým úkazom v komunitách. Je veľmi smutné počuť z úst rehoľníka vetu: „*Kým vtáčka lapajú, pekne mu spievajú.*“ Je to veta, v ktorej odhaľuje svoje sklamanie z prvotného srdečného prístupu k nemu samému a následnému ponechaniu. Vnútorné zranenia môžu nastať, ak je kandidátka alebo postulanka prijatá so všetkou nehou, láskou, otvorenosťou, a ako náhle sa z nej stane novicka alebo juniorka, začne sa na nej aplikovať taký „formačný postup“, ktorý v sebe zahŕňa indiferenciu a ľudské vzťahy ustupujú do úzadia.

Aj keď sa dnes núka iný pohľad na vzťahy a priateľstvo v komunitách, stále je možné vidieť postoj, že v počiatočnej fáze formácie je postulante prejavovaná buď prehnaná srdečnosť a náklonnosť alebo naopak zjavná odmeranosť. Tento jav je o to bolestnejší, ak ho prejavuje práve tá osoba, ktorá je zodpovedná za formáciu.

Ak mladých niečo uchváti na Kristovi alebo zakladateľovi rehole, tak sú to hodnoty, pre ktoré žili a nie štýl života danej doby. Ani v kláštoroch sa nesmie zastaviť čas a chcieť po mladých, aby žili tým istým spôsobom ako sa žilo pred dávnymi rokmi. Chcieť po nich, aby prijali a vtesnali sa do zastaraného životného štýlu znamená, vytrhávať ich z prítomnej reality a vnášať do neaktuálneho a prekonaného životného štýlu. Len pravdivo žité hodnoty podložené zdravou tradíciou sa stanú zárukou plodnosti inštitútu a nebude vytvorená zbytočná zábrana. Pre evanjelizáciu ako aj formáciu je nutné hľadať „*nové cesty a nový impulz*“¹³⁶ zodpovedajúci mladému človeku.

Očistiť to, čo je už nefunkčné a neprináša život nie je len záležitosťou formátorky, ale je to úloha celého inštitútu – pozrieť sa na výzvy doby a prehodnotiť svoje postavenie a úlohu v meniacom sa svete. Inými slovami povedané, pracovať na tom, aby ruka bola stále položená na pulze života.

¹³⁴ Porov. *Tamže*, s. 49

¹³⁵ Porov. *Tamže*, s. 33.

¹³⁶ Porov. PÁPEŽSKÉ DIELO PRE CIRKEVNÉ POVOLANIA. *Nové povolania pre novú Európu*, bod 12, s. 27.

3 Postavenie formátorky v postuláte

Úloha a postavenie formátorky má v celom procese formácie nezastupiteľnú úlohu, ona vnáša rozhodujúci podiel na dosiahnutie úspešnej formácie.¹³⁷ Formátorka je prvým sprievodcom v každej formačnej etape. Je to ona kto sprevádza, vychováva a pomáha osobe vo formácii objaviť smer svojho povolania.¹³⁸

Vzhľadom na to, že noviciát je obdobím intenzívnej dvojročnej formácie a začiatkom života v danom inštitúte,¹³⁹ hlavný dôraz na kvalitu formátorky sa viac-menej kládol hlavne pre formáciu v noviciáte. Avšak skúsenosti ukázali, že noviciát bez dostatočnej prípravy priniesol ťažkosti, s ktorými sa museli dodatočne potrápiť obe strany. Preto je nevyhnutné, aby bol v postuláte zabezpečený kvalitný obsah formácie a aj formátorka spĺňajúca predpoklady pre danú úlohu.

3.1 Formácia formujúceho

Formácia samotného formujúceho by sa mala odohrávať na dvoch úrovniach. V prvom rade ide o prvotnú formáciu k vedeniu – k sprevádzaniu postulantiiek, ktorá v sebe zahŕňa aj potrebnú odbornú prípravu a v druhom rade ide o stály proces formácie počas celého sprevádzania.

Už samotný výber formátorky by sa nemal odohrávať na rovine „náhody“. Nie každý je povolaný na sprevádzanie druhých. Predpokladom dobrej formátorky je, aby to bola silná a zrelá osobnosť, či už z pohľadu ľudského alebo duchovného.¹⁴⁰ To v sebe zahŕňa istú dávku konkrétnych vlastností a „tvár obrátenú k Bohu“. Povolanie formátorky je darom a službou zároveň, je to skonkretizovanie povolania v povolaní. Sv. Tomáš Akvinský hovorieval, že: „*Tých, ktorých si Boh k niečomu vyvolí, tak tých aj pripravuje a uspôsobuje, aby sa stali súcimi k tomu, k čomu sú vyvolení.*“ Nie len povolanie ako také je Božím vyvolením, ale aj povolanie *viest iných* je Božou iniciatívou. Sám Boh vkladá do duše budúcej formátorky také schopnosti, pomocou ktorých sa môže stať nástrojom – prostredníkom medzi Bohom a človekom. Osoba formátorky ale musí

¹³⁷ *Potissimum institutioni*, s. 35.

¹³⁸ *Formačná príručka*, s. 18.

¹³⁹ Podľa CIC, Kán. 646 sa noviciátom začína život v inštitúte

¹⁴⁰ Porov. JÁN PAVOL II. *Pastores dabo vobis*, bod 66, s. 160.

spĺňať určité ľudské predpoklady, ktoré ju počas formácie budú ešte viac zušľachtovať. Ona sama sa má „*usilovať byť čoraz schopnejšou plniť zverenú úlohu.*“¹⁴¹

Úloha formátorky – postulantmajsterky v sebe zahŕňa dve úlohy a tie sa vzájomne prelínajú. Pre svoje zverenkyne sa stáva predstavenou aj sprevádzajúcou zároveň. Ako predstavená je povolaná slúžiť im láskou,¹⁴² má byť tou, ktorá „*v ťažkých chvíľach necívnne, ale je prítomná, zaujíma sa o starosti a ťažkosti osôb, ktoré sú jej zverené do starostlivosti a osobne sa angažuje; ako milosrdný samaritán je pripravená liečiť prípadné rany.*“¹⁴³ Takýto postoj si vyžaduje otvorené, nežné, ale priame srdce. Pod liečením rán sa nerozumie ľacné chlácholenie, ale vstúpenie do konkrétnej situácie, posúdenie a interpretovanie danej udalosti a jasné postavenie k veci. Riešením je aj čas mlčania, nie každá situácia si vyžaduje okamžité riešenie. Múdrosť rozlišovania je darom Ducha, ale aj osobným vlastníctvom získaným zo skúseností a z naštudovaných vecí. Ján Pavol II. hovorí, že: „*Formátori a formátorky musia byť skúsení v hľadaní Boha; [...] so svetlom duchovnej múdrosti sa má u nich spájať veda, získaná ľudskými metódami, ktoré môžu pomáhať v rozoznávaní povolání, ako aj vo formovaní nového, autenticky slobodného človeka.*“¹⁴⁴

Odborná príprava je pre sprevádzanie nevyhnutná. O sv. Terézii z Avily bolo známe, že radšej by si na cestu svojho duchovného života vybrala vzdelaného teológa ako muža svätého života. Odbornosť po antropologickej a teologickej stránke je nevyhnutnosťou;¹⁴⁵ sprevádzajúca musí byť zorientovaná v témach ako sú človek, identita, vzťahy, citový život, sexualita, slabosť, sloboda, spása a mnohé iné týkajúce sa vzťahov k sebe samému, k blížnemu a k Bohu. Chyby duchovných otcov a matiek, ako hovorí M. I. Rupnik, sú chyby páchané na osobách¹⁴⁶ a nesú so sebou následky. Nie je nutný vstup do oblasti psychológie, pričom niektorí odborníci ho pre sprevádzajúcich ani neodporúčajú, zvlášť pokiaľ ide o praktizovanie psychoanalýzy,¹⁴⁷ predsa je dobré ovládať určité psychologické znalosti a chápať prebiehajúce citové procesy.¹⁴⁸ Takéto

¹⁴¹ JÁN PAVOL II. *Pastores dabo vobis*, bod 66, s. 161.

¹⁴² Porov. TENACE, M. *Služba představených v církvi. Pojednání o svěřené moudrosti.* [Z talianskeho originálu *Custodi della sapienza. Il servizio dei superiori* preložil Robert Svatoň]. 1. vyd. Olomouc: Centrum Aletti, Refugium Velehrad-Roma, 2009, s. 44.

¹⁴³ KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Služba autority a poslušnosť*, s. 27.

¹⁴⁴ JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 66, s. 114.

¹⁴⁵ Porov. TURANSKÝ, Š. *Krehkosť duchovného povolania*, s. 21.

¹⁴⁶ Porov. RUPNIK, M. I. *O duchovním otcovství a rozlišování*, s. 20.

¹⁴⁷ Porov. *Tamže*, s. 23.

¹⁴⁸ Porov. AUGUSTYN, J. *Praxe duchovního vedení.* [Z poľského originálu *Praktyka kierownictwa duchowego* preložila Jindra Hubková]. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Velehrad, 1997, s. 20.

poznanie pomôže formátorku zhodnotiť, či je v niektorých prípadoch nutná aj odborná pomoc. Pokiaľ má formátorka odborné psychologické vzdelanie s možnosťou robiť testy a terapie, v úlohe sprevádzajúcej sa to neodporúča; je lepšie vyhľadať tretiu nezávislú osobu.¹⁴⁹

Na dôležitosť, odbornosť a spôsob formácie poukazuje aj Inštrukcia *Znovu začať u Krista*, ktorá vystihuje aj neľahkosť tejto úlohy, či už zo strany formátorky alebo inštitútu; hovorí: „*Osobitnú pozornosť treba venovať kultúrnej formácii v súlade s dobou a v dialógu s hľadaním zmyslu dnešného človeka. Toto si vyžaduje veľkú prípravu v oblasti filozofie, teológie, psychológie a pedagogiky a zamerať sa hlbšie na duchovný život, nájsť vhodné modely vzhľadom na kultúry, v ktorých sa rodia nové povolania.*“¹⁵⁰ Sestra, ktorá spĺňa predpoklady byť dobrou formátorkou, je s najväčšou pravdepodobnosťou schopná slúžiť aj v rôznych iných oblastiach alebo apoštolských dielach, preto Inštrukcia hovorí aj o prinášaní obetí, ide o „obetu“ zo strany inštitútu, ktorá ale môže do budúcnosti priniesť hojné ovocie. Aby bola formácia úspešná, ako ďalej hovorí Inštrukcia, je nevyhnutné „*nasadenie kvalifikovaných ľudí a ich náležitá príprava. Bez nich všetky formačné a apoštolské plány zostanú len teóriou, prázdny túbami. [...] V podmienkach, v ktorých prevláda rýchlosť a povrchnosť, potrebujeme pokoj a hĺbku, lebo osobnosť sa v skutočnosti buduje veľmi pomaly.*“¹⁵¹

Odborná pripravenosť v sebe zahŕňa aj schopnosť pripraviť formačný projekt, vedieť vymedziť formáciu jednotlivých etáp a dokázať ju podať tak, aby dokázala mladému človeku znútorňovať a zosobniť hodnoty zasväteného života.¹⁵² Toto však nie je úloha jedného človeka, ale celého formačného tímu, aby jednotlivé etapy na seba nadväzovali. Zo strany formátorky ide o osobnú zaangažovanosť a o schopnosť vzájomnej spolupráce, kde bude vytvorený priestor na prehodnocovanie jednotlivých etáp formácie. Ten by mal byť otvorený aj dialógu a konfrontácii s názormi a potrebami mladých ľudí.¹⁵³

Formátorka Rímskej únie Rádu sv. Uršule je formátorkou v medzinárodnom Inštitúte. Preto aj miesto jej formácie by sa malo odohrávať tam, „*kde je možný kontakt s kultúrou, v ktorej potom bude plniť svoju pastiersku službu.*“¹⁵⁴ Na túto skutočnosť

¹⁴⁹ Porov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. „Duchovní otec a vědy o člověku“ in *Slovník spirituality*, s. 619.

¹⁵⁰ KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Znovu začať u Krista*, bod 18. [on-line]. [cit. 12.09.2013].

¹⁵¹ *Tamže*, bod 18. [on-line]. [cit. 12.09.2013].

¹⁵² Porov. TURANSKÝ, Š. *Krehkosť duchovného povolania*, s. 21.

¹⁵³ Porov. *Tamže*, s. 30.

¹⁵⁴ JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 66, s. 115.

upozorňuje Ján Pavol II. vo *Vita consecrata*. Skúsenosti niektorých inštitútov, ktoré mali/majú medzinárodnú formáciu ukázali, že prijatie rozdielnosti kultúr prebieha na dvoch úrovniach – zžiť sa s kultúrou krajiny, kde prebieha formácia, tzn. prijať a prispôbiť sa klimatickým podmienkam, jedlu, štýlu a spôsobu života v danej krajine; a tou druhou úrovňou prijatia kultúry iných sú vzťahy medzi jednotlivými formujúcimi sa a tiež medzi formujúcimi a formátorkou. Mentalita každého národa sa líši, preto aj spôsob prežívania jednotlivých skutočností je u každého iné. Istá sestra, ktorá strávila noviciát v medzinárodnom noviciáte, poukázala na to, že pokiaľ jej novicmajsterka nestrávila určitý čas v jej rodnej krajine, nedokázala ju v niektorých veciach pochopiť. Až po tejto skúsenosti, keď zakúsila kultúru rodnej krajiny novicky, porozumeli si aj v oblasti prežívania niektorých skutočností.

Stať sa dobrou formátorkou je proces a vyžaduje si čas, ale každá žena je povolaná stať sa duchovnou matkou, o to viac je to úloha formátorky. Ona je povolaná „rodiť“ Božie deti¹⁵⁵ s stvárnovať v nich Krista.

3.2 Psychologické a duchovné podmienky formátorky

Formácia v Rímskej únii Rádu sv. Uršule vychádza z meričiánskej spirituality. Duch sv. Angely¹⁵⁶ je charakteristický veľkou úctou k človeku a hlbokou závislosťou na Bohu.¹⁵⁷ Vlúdnosť a ľudskosť boli prvoradou požiadavkou sv. Angely pre tie, ktoré sa mali stať „strážkyňami a pastierkami“ milovaných Božích dcér.¹⁵⁸ Preto aj formátorka, aby dokázala viesť postulanky po ceste k Bohu v duchu meričiánskej spirituality, musí spĺňať predpoklady ľudskosti a pokornej závislosti na Bohu.

Jej hlavnou úlohou je pomôcť rozlíšiť povolanie k zasvätenému životu a byť tak spolupracovníčkou Ducha Svätého, prvého formátora. *Manuál* pre formáciu Rímskej únie Rádu sv. Uršule uvádza, že formátorka má byť ženou múdrosti, ktorú dosiahne uvažovaním, pozornosťou a hlbokým načúvaním Božieho Slova. Musí dbať o svoju kontinuálnu formáciu, lebo príklad jej osobného života má veľký dosah

¹⁵⁵ Prorok. JÁN PAVOL II. *Mulieris dignitatem*. Apoštolský list o dôstojnosti a povolaní ženy pri príležitosti Mariánskeho roka z 15.8.1988. 1. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha – Vojtech, 2008, s. 64-66.

¹⁵⁶ Učenie sv. Angely nepožadovalo morálnu dokonalosť, ale snahu o živú realizáciu vzťahu ku Kristovi. Angela túžila pripraviť svoje dcéry na jednotu s Kristom. Porov. BARSOTTI, D. *Spiritualita sv. Angely Merici*, s. 11-12.

¹⁵⁷ Porov. Merici, A. *Spisy. Rady*, úvod, bod 7-10, s. 38.

¹⁵⁸ Porov. *Tamže*, 2. rada, bod 1-2, s. 41.

na formovaných. Odporúča sa, aby bola tiež duchovne sprevádzaná kvôli jej vlastnému zdravému a vyrovnanému spôsobu života. Tiež jej to má umožniť zachovať jasné hranice so sestrami vo formácii a jej samej tak zaručiť pred nimi dôveryhodnosť. Je tiež potrebné, aby si dopriala nevyhnutný čas a vybrala si miesto, kde si oddýchne po psychickej aj fyzickej stránke. Takto môže viesť svojim príkladom a byť pre svoje dcéry zrkadlom.¹⁵⁹

O postoji úcty formátorky k zvereným dušiam hovorí Inštrukcia *Potissimum institutioni*, v ktorej čítame: „*Táto úloha si vyžaduje vnútorný pokoj, ochotu, trpezlivosť, porozumenie, a úprimnú sympatiu voči zvereným dušiam.*“¹⁶⁰ Taktiež táto Inštrukcia vymenováva schopnosti, ktoré sa vyžadujú od formátorky.

- Má vlastniť „*ľudské schopnosti, akými sú intuícia a prívetivosť,*“
- má mať „*prehĺbenú skúsenosť s Bohom a skúsenosť modlitby,*“
- jej múdrosť má „*pochádzať z pozorného, dlhotrvajúceho počúvania Božieho slova,*“
- nesmie jej chýbať „*láska k liturgii a pochopenie jej úlohy v duchovnej a cirkevnej formácii,*“
- aby mohla správne formovať, musí spĺňať aj „*potrebnú kultúrnu kompetenciu,*“
- v neposlednom rade si táto úloha vyžaduje aj „*časovú pohotovosť a dobrú vôľu chcieť sa venovať osobnej starostlivosti jednotlivých kandidátov, nielen skupine.*“¹⁶¹

Osoba formátorky by mala byť osobou dynamickou. Nemá ísť o osobu s pevnými názormi, ideálmi a rysmi, ale naopak má ísť o osobu pozornú, citlivú pre zvláštnosti jednotlivcov, otvorenú pre prostredie, otvorenú novým očakávaniam od seba samej aj od druhých. Dobrá formátorka dokáže bezvýhradne prijímať svoju výchovnú zodpovednosť, nebojí sa byť svedomito kontrolovaná a stále nanovo formovaná.¹⁶² Ide o osobu, ktorá sa nebojí ustúpiť do úzadia, aby Kristus mohol v druhých naplno vyrásť. Je ako Mária stále ukazujúca na Krista; jej úlohou je napomáhať druhému objaviť v sebe Krista a prispieť k tomu, aby bol druhý čím ďalej tým viac samostatnejší a zodpovednejší.

¹⁵⁹ URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de Formation*, 2012, s. 10-11.

¹⁶⁰ *Potissimum Institutioni*, s. 37.

¹⁶¹ Porov. *Tamže*, s. 36.

¹⁶² Porov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. „Duchovní otec jako nová forma pastorače“ in *Slovník spirituality*, s. 618.

Je povolaná slúžiť ideálu, ktorý ju značne prevyšuje. Preto dôležitou črtou formátorky je pokora; v modlitbe a v stálom hľadaní potom dokáže zachytiť pôsobenie Ducha v srdci človeka.¹⁶³ Je tiež tou, ktorá si dokáže priznať aj svoje chyby a ohraničenia. Vlastné neúspechy a prehry sa tak pre ňu stávajú zdrojom rastu a väčšej závislosti na Bohu, čo v žiadnom prípade neznižuje jej hodnotu. Osobné skúsenosti a vzájomné konfrontácie ju dotvárajú a napomáhajú jej osobnému rastu. Pokora je vlastnosťou silných, slabí sa na ňu boja poukázať. Nasledujúci citát pochádza z knihy *Zodpovedné líderstvo* a vystihuje dôležitosť pokory a jej vplyv na človeka: „*Pokora umožňuje človeku vzťahovať sa k Bohu; je návykom žiť v pravde. [...] Pokora je postoj, ktorý umožňuje človeku vzťahovať sa k ostatným ľuďom. Vďaka pokore získavajú lídri spontánnu úctu k tomu, čo je Božie v každom stvorení. [...] Lídri slúžia Bohu prítomnému v ľuďoch.*“¹⁶⁴ Ak sa pokora vyžaduje od každého kresťana vo vedúcej pozícii, o čo viac by toto vzácne vlastníctvo mala mať tá, ktorá v službe formátorky slúži samotnému Bohu.

Kto vedie iných, musí najprv dokázať viesť seba samého, naučiť sa vnímať a čítať Boží hlas vo vlastnom živote, dáva predpoklad porozumieť aj druhým. Dobre viesť môže len ten, ktorý sa sám necháva viesť Bohom i ľuďmi. Duchovný vodca sa musí dotknúť aj svojich zranení, zvlášť tých, ktoré ho ovplyvňujú v jeho ďalšom správaní k blížnym.¹⁶⁵ Dôležitý rys duchovného vodcu je schopnosť trvalej analýzy vlastného spôsobu správania.¹⁶⁶

„*Cnosť miernosti a sebaovládania je zárukou ovládania srdca i mysle.*“¹⁶⁷ Formátorka má byť ženou pokoja. Serafín Sarovský hovorieval: »*Nadobudni pokoj, a tisíce okolo teba sa obrátia.*«¹⁶⁸ Pokoj srdca je zárukou, aby sa druhé srdce mohlo bez akéhokoľvek strachu otvoriť a odhaliť skryté tajomstvá. Cnosť miernosti je základom pozorného načúvania bez vopred pripravených odpovedí. Miernosť sa vyhýba okamžitým reakciám, rýchlym a nevhodným konfrontáciám. Miernosť si dokáže

¹⁶³ Porov. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Služba autority a poslušnosť*, s. 24-25.

¹⁶⁴ HAVARD, A. *Zodpovedné líderstvo. Cesta k osobnej dokonalosti*. [Z anglického originálu *Virtuous Leadership* preložil Marek Hrubčo]. 1. vyd. Vydavateľstvo Cathedra, 2011, s. 56.

¹⁶⁵ Porov. AUGUSTYN, J. *Praxe duchovního vedení*, s. 18.

¹⁶⁶ Porov. *Tamže*, s. 19.

¹⁶⁷ HAVARD, A. *Zodpovedné líderstvo. Cesta k osobnej dokonalosti*, s. 110.

¹⁶⁸ Jo Croisant cituje Serafína Sarovského, keď hovorí o ženách ako o šíriteľkách pokoja. Hovorí, že pokojné srdce dokáže vpijať trpkosť hriechu a trhať reťaze nenávisti. Porov. CROISANT, J. *Kňazstvo ženy alebo kňazstvo srdca*. [Z francúzskeho originálu *La femme sacerdotale* preložila Daniela Kotmanová]. 1. vyd. Bratislava: Serafín, 1994, s. 141-142.

úprimne vážiť názory iných a bez odsúdenia na ne reagovať. Miernosť a sebaovládanie mimoriadnym spôsobom prispievajú k vzájomnému porozumeniu.

Žiadna formácia by nemala zmysel, keby sa slová formátorky míňali s obsahom jej života. Formátorka sa má v prvom rade stať pre svojich zverených svedkom. Sv. Angela v *Spisoch* upozorňuje na dôležitosť osobného svedectva života. Celá šiesta rada pozostávajúca z ôsmich bodov hovorí o osobnom svedectve.¹⁶⁹ Svedectvo života je autentickým vyjadrením vypovedaného slova. Z toho vyplýva, že u formátorky musí byť v súlade vnútorný život s vonkajším. Pravdivé poznanie svojho vlastného vnútra a chápania svojich vlastných pohnútok a pocitov, jej pomôže nájsť správnu cestu aj pre lepšie porozumenie vnútorného sveta druhých. Poznanie seba jej umožní poznávať aj druhých.

Formátorka má dorastať do duchovného materstva. Sv. Angela bola pre svoje sestry predovšetkým matkou, ženou hlbokých vzťahov¹⁷⁰ a sami ľudia ju začali nazývať „madre“. Lebo keď hovoríme o duchovnom materstve, hovoríme o určitej charizme.¹⁷¹ Byť duchovnou matkou môže byť nazvaná tá, ktorá spĺňa určité požiadavky. M. I. Rupnik poukazuje na charakteristiky, ktoré by mal spĺňať duchovný otec, ale s istotou môžeme tieto charakteristiky použiť aj pre duchovnú matku.

- Duchovná matka „*je osoba plná Ducha Svätého*,“
- duchovná matka je „*osoba poznávajúca srdce, pretože Duch Svätý je ten, ktorý otvára srdce*;“ keď ho vlastní vo svojom srdci, spoznáva jeho pôsobenie aj v srdci druhého človeka,
- je to osoba schopná rozlišovania, je animátorkou stretaní človeka s Duchom, pretože „*dobré pozná vystupovanie jedného aj Druhého, keď sa navzájom k sebe približujú*,“
- duchovná matka „*učí a čerpá z tradície*“ – s hlbokou pokorou hľadá súvislosti s tradíciou duchovných učiteľov, je ženou štúdií, reflexie, má znalosti z moderných vied a tiež dar vyučovania,

¹⁶⁹ Napr. v 1. bode sv. Angela hovorí: „*Čo sa vás týka, žite a správajte sa tak, aby sa vaše dcéry mohli vidieť vo vás.*“ V 3. bode čítame: „*Ako ich budete môcť karhať alebo napomínať pre nejakú chybu, ktorú máte ešte vy sami?*“ Porov. *Spisy. Rady*, 6. rada, s. 48.

¹⁷⁰ Autor knihy *Spiritualita sv. Angely Merici* Divo Barsotti si všíma skutočnosť, že vzťah je u sv. Angely prednejší ako jej učenie. Keď porovnáva iné *Reguly* s *Regulou* sv. Angely, poukazuje na to, že len v *Regule* sv. Angely je učenie závislé na vzťahu. Do akej miery bude vytvorený osobný vzťah s Matkou, do takej miery bude účinné aj jej učenie. Piatu radu zakončuje slovami: „*...povedzte im ešte, že teraz (keď som mŕtva) som viac živá ako vtedy, keď ma videli telesnými očami a že teraz ich vidím a poznám lepšie...*“ povor. BARSOTTI, D. *Spiritualita sv. Angely Merici*, s.10.

¹⁷¹ Porov. RUPNIK, M. I. *O duchovnom otcovstve a rozlišovaní*, s. 19.

- je postavená v službe Bohu a blížnym – slúži Bohu a je ochotná vzdialiť sa, keď sa jej úloha naplnila,
- duchovná matka sa modlí s druhými a za druhých; stále ich nosí vo svojich modlitbách.

„Titul“ duchovná matka, si nikto neudelí sám, je to vyznačenie, ktoré sa dá jedine prijať od druhých. M. I. Rupnik upozorňuje na to, že sa netreba báť tejto úlohy; a to aj v prípade, *„ak by boli niektoré rysy len v minimálnej miere.“*¹⁷² Stať sa duchovnou matkou, znamená vstúpiť do „školy duchovného materstva“; tak ako sa telesná matka postupne učí byť dobrou matkou, takým istým procesom bude prechádzať aj matka duchovná. Bude postupne spoznávať svoje dcéry a začne im rozumieť; bude vnímať ich svet s jeho obsahom, naučí sa vidieť ich potreby, hodnoty a postoje a uvidí ich ako celok so všetkým, čo v sebe nesú. Dokáže *„pozorne sledovať milosti a upozorňovať na prekážky, aj na tie menej viditeľné, ale nadovšetko bude ukazovať na krásu nasledovania Krista a hodnotu charizmy.“*¹⁷³ V Spisoch sv. Angely sa nespomína výraz „duchovné materstvo“, ale neustále sa hovorí o láske k zvereným dušiam. Keď píše svoje *Rady* pre kolonely – formátorky, podmieňuje ich láskou a úctou k milovaným dcéram, bez lásky a úcty ich nie je možné správne viesť, usmerňovať, ani karhať a napomínať.

Preto formátorka musí byť zakorenená vo vlastnej charizme, poznať myslenie Matky Angely a byť schopná vnášať jej hodnoty do súčasného sveta. Sama musí byť horlivá pre túto službu, otvorená k poslušnosti Božiemu slovu, pretože *„každodenný kontakt s Božím slovom živí „inštinkt“ pre veci, ktoré sa páčia Bohu.“*¹⁷⁴ Božie slovo ju vnára do služby samotného Boha, a tak vstupuje *„do iného poriadku hodnôt.“*¹⁷⁵ To jej umožní zostať pokojne stáť pred tajomstvom, ktoré sa odohráva vo vnútri každého človeka a nebude sa cítiť bezradná, ak ju bude toto tajomstvo presahovať.

¹⁷² *Tamže*, s. 20-25.

¹⁷³ JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 66, s. 114.

¹⁷⁴ KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Služba autority a poslušnosť*, s. 15.

¹⁷⁵ *Tamže*, s. 15.

3.3 Vzájomné zdieľania vo vnútri Rádu aj skrze iné spirituality

Vzájomné zdieľania vo vnútri Rádu sa odohrávajú na viacerých úrovniach. Niektoré sa vytvárajú prirodzene, iné, aby dosiahli potrebnú účinnosť, si vyžadujú konkrétny čas a sily. Už samotná prítomnosť postulanky v niektorej z komunít vytvára nové prostredie. Jej prítomnosť je obohatením pre komunitu, ktorú istým spôsobom vytrháva z bežne zaužívaných ciest. Komunita je konfrontovaná „vonkajším“ pohľadom postulanky a sama si musí uvedomiť svoje postavenie v premenách času. Je to čas milosti, ktorý vytvára priestor na prehodnotenie tradícií a rehoľných zvykov. Ak je komunita otvorená, môže to byť čas jej „očisťovania“. Vzájomná otvorenosť je prvým krokom k zdieľaniu. Pokiaľ k tejto otvorenosti nedôjde, či už zo strany postulanky alebo komunity, a jedna alebo druhá strana ostane uzatvorená, postupne sa začnú od seba vzdďaľovať. Pociť samoty a neschopnosť komunikovať na hlbšej rovine sú vnímané ako dva základné neduhy medzi jednotlivými členmi v komunitách, ktoré spôsobujú citovú vyprahnutosť.¹⁷⁶ No ak má byť komunita miestom priateľstva, vzájomného zdieľania a hlavne odrazom spoločenstva Najsvätejšej Trojice,¹⁷⁷ je to výzva a zároveň zodpovednosť každého jej člena. Postulanka nemá byť vnímaná len ako tá, ktorá je formovaná, ale aj ako svedok zasväteného života, voči ktorému je komunita zodpovedná. Nielen formácia ako taká, ale aj kvalita sesterského života má vplyv na vytrvalosť v povolání.¹⁷⁸

Dnes sa v súvislosti s formáciou nehovorí len o formátorku ako osobe, ale o formačnej komunite. Celé prostredie má vplyv na formáciu¹⁷⁹ a rôzne faktory budú pôsobiť na postulanku kladne aj záporne. Akým podielom na úspešnosti celkovej formácie prispieva komunita závisí od toho, „v akej miere každému z jej členov dovoľí rásť vo vernosti Pánovi podľa charizmy inštitútu.“¹⁸⁰ Vernosťou sa nemyslí len fyzická prítomnosť člena komunity, ale vnútorné nasmerovanie na Kristove hodnoty v duchu charizmy zakladateľa; ide o celkový vnútorný postoj. Nie každá komunita by sa mala stať formačnou, jej členovia by mali poznať dôvod svojej existencie a jej cieľ. „Ich vzájomné vzťahy by sa mali vyznačovať jednoduchosťou a dôverou,“¹⁸¹ aby mohla formátorka bez zbytočných vnútorných napätí sprevádzať postulanku, a v takomto

¹⁷⁶ Porov. TURANSKÝ, Š. *Krehkosť duchovného povolania*, s. 22-23.

¹⁷⁷ Porov. SPILLER, P. *Formace ke společnému životu in Řeholní formace*, s. 491.

¹⁷⁸ Porov. *Tamže*, s. 505.

¹⁷⁹ Porov. GOGOLA, J. *Všeobecný úvod do řeholní formace in Řeholní formace*, s. 26.

¹⁸⁰ *Potissimum institutioni*, s. 32.

¹⁸¹ *Tamže*, s. 32.

prípade nebude ľarcha samotnej formácie ležať len na jej pleciach. Príklad živého spoločenstva je nezastupiteľný pri dozrievaní povolania.¹⁸²

Od nastavenia samotného Inštitútu, jeho priorit a celého systému formácie závisí aj kvalita celkovej formácie, zvlášť počiatočnej. Vklad Inštitútu do odbornosti formátorky a jej odbremenenie od iných povinností sa zameriaval viac-menej len na noviciát. Ak budeme v tejto oblasti k sebe kritickí, musíme priznať, že preťaženosť (doterajších) postulantmajsteriek a juniormajsterky bráni ich ďalšiemu vzdelávaniu – už neostávajú sily na potrebné kurzy a prednášky týkajúce sa formácie a taktiež sa nekonajú ani pravidelné stretnutia formátoriek, čoho dôsledkom je, že momentálne nie je vytvorený systém, ktorý by v sebe zahŕňal všetky náležitosti – od výberu formátorky, cez jej prípravu, účasť na spolupráci, až po úplné vypracovanie *ratia*¹⁸³ a následné prehodnocovanie. Aj keď nastáva úbytok povolaní a apoštolské diela vyžadujú veľa síl, otázka väčšej vzájomnej spolupráce ostáva stále otvorená.

Stretnutie postulantiek s ich formátorkami sa odohráva na medzinárodnej úrovni v rámci kontinentu. Ich cieľom je vzájomné spoznávanie sa, zakúšanie „medzinárodnosti“, obohatenie po jazykovej, kultúrnej aj formačnej stránke. Ale vzhľadom na časovú aj finančnú náročnosť nie sú tieto stretnutia pravidelné, a môže sa stať, že niektorú postulanku ani nezastihnú. A zase iné postulanky sa ocitajú v situácii, že musia celý svoj postulát alebo jeho časť stráviť už mimo svojej rodnej krajiny. Po vzájomnom dialógu, sa potom pre ne vyberie tá krajina, ktorá im je jazykovo aj kultúrne najbližšia.

Interkongregačná spolupráca zatiaľ pracuje na úrovni noviciátov a juniorátov. Čo sa týka postulantiek a kandidátok, tie sú formované vo svojich vlastných inštitútoch. Na Slovensku v roku 2011 vznikol Internoviciát so súhlasom Konferencie vyšších predstavených ženských reholí na Slovensku (KVPŽR). Vzniká z iniciatívy viacerých inštitútov apoštolského života a ide o spoluprácu ženských reholí pri formácii novíciek za pomoci intervenantov formou formačných víkendových stretaní.¹⁸⁴

¹⁸² Porov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. „Usměrňování povolání“ in *Slovník Spirituality*, s. 706.

¹⁸³ Porov. JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 68, s. 116-117.

¹⁸⁴ Víkendové stretnutia bývajú 9 krát v roku, začínajú v októbri a končia v júni. Prvé stretnutie začalo v októbri 2011. Formačné stretnutia internoviciátu sú zatiaľ plánované na každý druhý rok z dôvodu počtu novíciek a ich apoštolskej praxe v druhom roku noviciátu. V roku 2013/2014 poklesol počet novíciek na polovicu a je odhad, že pre malé množstvo novíciek v budúcnosti takáto forma na Slovensku pokračovať nebude.

Cieľom internoviciátu je:

- sprostredkovať novickám kvalitné vyučovanie o principiálnych aspektoch rehoľného života cez kompetentných intervenantov,
- umožniť novickám, zvlášť z málopočetných noviciátov stretnúť sa a oduševniť na spoločnej etape formácie,
- umožniť formátorkám čas zdieľania, výmeny skúseností, povzbudenia a permanentnej formácie.

Do budúcnosti ostáva otázka, či by takáto interkongregačná forma nebola vhodná aj pre postulanky.

Každé povolanie k zasvätenému životu je povolaním nasledovať Krista. Rozdiel medzi jednotlivými inštitútmi je v charizme. Charizma je darom Ducha Svätého, ktorého pravosť potvrdila Cirkev.¹⁸⁵ Ak Boh povoláva konkrétnu osobu, povoláva ju síce do osobného vzťahu s Ním, ale prežívaná je v konkrétnom inštitúte. Preto osobná charizma musí byť v súlade s charizmou inštitútu.¹⁸⁶ U postulanky je dôležité vnímať aspoň semená danej charizmy. Pokiaľ postulanka zistí, že Boh ju volá pre niečo iné, nie je žiadnou tragédiou, aby si zvolila iný inštitút, prípadne aj iný životný stav. Priam to svedčí o jej zrelosti a vnútornej slobode.

Pokiaľ postulanka túži stať sa uršulínkou Rímskej únie, musí byť dobre oboznámená so *Spismi sv. Angely*, a to nie len po teoretickej stránke,¹⁸⁷ ale harmónia musí nastať medzi túžbami jej srdca a cestou, ktorú *Regula* predstavuje. Je na úlohe formátorky, aby zoznámila postulanku s charizmou sv. Angely zvnútornila tieto hodnoty.

Spoločnosť sv. Uršule nebola založená pre žiaden apoštolát danej doby, ale aby „*ľuďom ukazovala lásku Boha k ľudstvu*.“¹⁸⁸ Postulanka s pomocou formátorky bude musieť byť vnímavá na dva prvky dôležité pre uršulínsky život. Prvým je: „*Nech majú Ježiša za svoj jediný poklad*.“¹⁸⁹ Z neho vychádza hlboká kontemplácia Krista, ktorej ovocím je „*účasť na Ježišovej misii – spáse sveta*.“¹⁹⁰ Predpokladom takéhoto života je zapálenosť pre Kristove hodnoty v poslušnosti Otcovi. Budúcu uršulínku bude v oveľa väčšej miere čakať vnútorný boj uprostred hlučného sveta, ako horlivý zápal

¹⁸⁵ JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 37, s. 63.

¹⁸⁶ Porov. CINCIALOVÁ, M. L. *Téma cesty u světců a jeho význam pro řeholní formaci*. In *Studijní texty ze spirituální teologie III*, s. 67.

¹⁸⁷ Samotné prečítanie *Reguly* a letmé oboznámenie sa s ňou vonkoncom nestačí. Už len samotný fakt, že niektoré vyjadrenia v nej sú dobové, je nevyhnuté, aby formátorka poukázala na podstatu.

¹⁸⁸ Použité z prednášky sr. Colette Lignon, osu zo stretnutia noviciátov v Ríme v dňoch 8.-13.4.2013.

¹⁸⁹ *Spisy. Rady*, 5. rada, bod 43, s. 47.

¹⁹⁰ Použité z prednášky sr. Colette Lignon, osu.

pre konkrétnu apoštolskú činnosť. Dobré poznanie Krista; jeho citov, postojov, konaní by sa malo následne stať odrazom v živote uršulínky. Má sa stať ženou viery.¹⁹¹

Druhým dôležitým prvkom, s ktorým musí byť postulanka konfrontovaná, je spoločný život. Darom seba samej sa stane súčasťou spoločenstva s prijímaním jeho radostí i ťažkostí zároveň.¹⁹² Je to krásna, ale neľahká úloha. Dvojitá láska – láska k Bohu a blížnemu je charakteristická pre sv. Angelu a uršulínky majú svedčiť o tejto láske. Úlohou formátorky je svedčiť o kráse danej charizmy a postupne cez *Spisy* ukazovať túto cestu aj postulante.¹⁹³ Zrelý človek vo všeobecnosti veľmi rýchlo vycíti „klímu“ daného prostredia, preto komunita by sa mala stať miestom, kde postulanka uvidí vzájomnú lásku medzi sestrami. V prípade, že v tejto komunite panuje chladné prostredie, nemá zmysel zakrývať realitu, ale poukázať na to, že takýmto spôsob nie je ideálom komunitného života a je nutné hľadať prostriedky ako to zmeniť.

Medzi úlohu formátorky v postuláte patrí rozlišovanie povolania. Toto rozlišovanie zahŕňa: v prvom rade rozlíšenie životného stavu, a pokiaľ ide o zasvätený život, tak aj rozlíšenie charizmy. Je dobré, ak je formátorka zorientovaná aj v charizmách iných inštitútov. Toto poznanie utvrdí ju samu v danej charizme a bude môcť byť nápomocná, pokiaľ sa u postulanky ukáže, že ju Boh volá k inému spôsobu života. Ak sama postulanka vníma, že je pozývaná žiť zasvätený život inak, veľkorysosť inštitútu sa prejaví v tom, že si ju nebude chcieť násilu udržať. Vzájomná spolupráca jednotlivých inštitútov v oblasti formácie hovorí o objavovaní krásy jednotlivých chariziem. V dnešnej dobe už nie je potrebný strach zo straty povolania, ktoré by prešlo k inej kongregácii. Je to vzájomná služba, ktorej jediným cieľom je budovanie Božieho kráľovstva.¹⁹⁴ Napokon je to Duch Svätý, ktorý vkladá do duše túžby nasledovať Krista; a on sám pozýva ku konkrétnej charizme.

Spolupráca vnútri uršulínskej rodiny, tak ako aj spolupráca medzikongregačná, môže byť dôležitým prameňom pre integrálnu a harmonickú formáciu. Spolupráca medzi inštitútami v oblasti formácie môže priniesť tiež bohatstvo a ich zdroje, ako aj

¹⁹¹ O sv. Angele sa hovorí, že ak by sa v tej dobe bola viera úplne stratila, našli by sme ju práve u nej.

¹⁹² Dnes je táto skutočnosť vnímaná ako samozrejmosť pre zasvätený život. Avšak v dobe sv. Angely to bolo niečo úplne nové – život spoločenstva vo svete.

¹⁹³ V IX. hlave *O panenstve* nachádzame jednu z mnohých vydrení ukazujúc dvojitú lásku: „*Tiež každá sa má vo všetkom správať tak, aby sa ani vo svojom vnútri, ani v prítomnosti blížneho nedopustila ničoho, čo by bolo nedôstojné nevesty Najvyššieho. A teda nech nadovšetko si zachová čisté srdce a svedomie nepoškvrnené nijakou zlou myšlienkou, ani tieňom závesti či zloby, nespornosti, zlomyselného podozrievania a inej zlej náklonnosti a zlej vôle. Ale nech je radostná a vždy plná lásky, viery a nádeje v Boha.*“ Porov. *Spisy. Regula*, IX. hlava, bod 6-11, s. 30.

¹⁹⁴ Porov. JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, úvod, s. 7.

skúsenosť heterogénnej komunity, vzájomné stretnutia a iné formy podpory nevyhnutnej pre formáciu.¹⁹⁵

3.4 Vzťah medzi formátorkou a postulankou

Formátorka do formácie nevnáša len vedomosti a skúsenosti ale celú svoju bytosť. Jo Croissant v knihe *Kňazstvo ženy* poukazuje na jeden dôležitý fakt. Je ťažké stať sa dobrou matkou, pokiaľ žena nemala možnosť byť „dobrou dcérou“; pokiaľ sama nezakúsila, že je milovaná Otcom, ťažko bude preukazovať túto lásku druhým.¹⁹⁶ Ale ak takúto lásku prežila, vie ju preukazovať a tým vytvára predpoklad, že aj z postulanky – milovanej dcéry, sa raz stane dobrá matka. Aby postulanka cítila že je milovaná, musí zakúsiť, že ju formátorka „*chápe integrálne, úplnú a absolútne si ju váži*“,“¹⁹⁷ Jednoducho povedané, že je prijímaná taká aká je. Sv. Angele veľmi záležalo na tom, aby matky – formátorky, poznali všetky okolnosti týkajúce sa každej jednej dcérky. V *Závete*, medzi jej poslednými slovami nájdeme: „*Potom vás pokorne prosím, majte na pamäti a vtlacajte si do vašej mysle a do vášho srdca všetky svoje dcéry, každú osobitne, a to nie len ich mená, ale aj ich postavenie, povahu, situáciu a všetko, čo sa ich týka. Nebude to pre vás ťažké, keď ich objímate so živou láskou.*“¹⁹⁸ Sv. Angela hovorí naliehavo; láska, ktorá má živý záujem o druhého má byť prvoradá.

Vzťah sa vytvára vzájomným hlbokým zdieľaním, ale hlboký vzťah si vyžaduje veľkú dávku investovaného času. „*Vzťah lásky prerastajúci do dôvery je dlhodobá záležitosť.*“¹⁹⁹ Avšak Ján Pavol II. zdôraznil, že Cirkev dnes nebude mať inú možnosť ako sa vydať touto cestou. Zdôraznil, že viac ovocia prinesie osobná pastorácia, ako apoštolát založený na neustálej činnosti.²⁰⁰

Aby vzťah fungoval musí byť presiaknutý dôverou – ako Ježiš dokázal prijať bolestné umučenie a všetko zlo od ľudí, na základe jeho úplnej dôvery Otcovi,²⁰¹ – taký musí byť aj vzťah poslulantky k formátorky a naopak. Je to obojstranný vzťah, ktorý

¹⁹⁵ URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de Formation*, s. 13.

¹⁹⁶ Porov. CROISANT, J. *Kňazstvo ženy alebo kňazstvo srdca*. [Z francúzskeho originálu *La femme sacerdotale* preložila Daniela Kotmanová]. 1. vyd. Bratislava: Serafín, 1994, s. 55-57.

¹⁹⁷ RUPNIK, M. I. *O duchovných otcovstí a rozlišovaní*, s. 26.

¹⁹⁸ *Spisy. Závet*, 2. odkaz, bod 1-4, s. 59.

¹⁹⁹ BALÍK, J. *Na cestě s mladými. O službě církve mladým lidem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství PAULÍNKY, 2004, s. 201-202.

²⁰⁰ Porov. *Tamže*, s. 357-358.

²⁰¹ Porov. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Služba autority a poslušnosť*, s. 12.

opäť predpokladá určitú zrelosť, otvorenosť, vzájomné porozumenie a diskretnosť. Zvlášť diskretnosť je neodmysliteľným prvkom pre vytvorenie dôvery. Všetky klady zo strany formátorky, ako sú potrebné skúsenosti, odborné znalosti, prejavované porozumenie by boli zbytočné, ak by bola porušená diskretnosť a postulanka by zažila hlboké sklamanie zo zneužitej dôvery. Práve s formátorkou by mala „*prežívať dar zdravého pomeru*.“²⁰² Vzťah s formátorkou by mal zaručovať priestor, v ktorom môže „*prežívať skutočnú autentickú skúsenosť toho, čo je spirituálne medziosobný vzťah*.“²⁰³ Ide o vzťah, ktorý sa neodohráva len na rovine „ja“ a „ty“, ale kde medzi „ja“ a „ty“ stojí Boh ako garant pravosti vzťahu.

Až po vytvorení skutočného vzťahu, môžeme hovoriť o schopnosti postulanky zvnútorňovať nároky a požiadavky, ktoré sú na ňu kladené. Bez otvorenosti a vzájomnej dôvery nie je možné nikoho viesť. Sv. Aelredus, opäť z Rieval, učil, že »*existe priateľstvo blízke dokonalosti, keď sa človek pomocou priateľa stáva priateľom Bohočloveka*« a ďalej dodáva: »*Ludské priateľstvo je najlepší prostriedok ako poznať a milovať Pána*.«²⁰⁴ Dôkazom toho, že takýto vzťah medzi osobami vznikol je prejavovaná spontánnosť²⁰⁵ a vzájomná sloboda hlbokého a trvalého vzťahu.²⁰⁶ Otázkou však ostáva, čo sa stane, ak k takémuto vzťahu medzi jednotlivými osobami, formátorkou a postulankou nedôjde. Pričom problém môže nastať na oboch stranách.

Pokiaľ je problém na strane postulanky, je na úlohe formátorky, aby sa snažila spoznať dôvody jej správania; jej strachu, prečo sa bojí otvorene a pravdivo rozprávať o tom, čo prežíva. Formátorka musí byť predovšetkým plná pochopenia a mať na pamäti, že „*mladý človek ešte nie je dospelým kresťanom, ale učí sa jednať ako dospelý*.“²⁰⁷ Že nie je niečím nezvyčajným, ak sa pri stretnutí vyjadruje nepresne, zveličuje, stavia sa do pozície sebaobrany; odráža sa v ňom mentalita súčasnej mládeže. Je na úlohe formátorky, aby navodila také prostredie a atmosféru, ktorá by uľahčila postulante bez rozpakov hovoriť o všetkom. Pokiaľ ale dlhší čas ostáva uzatvorená, je nutné hľadať príčiny ešte aj niekde inde.

²⁰² RUPNIK, M. I. *O duchovných otcovských a rozlišovaní*, s. 25.

²⁰³ *Tamže*, s. 25.

²⁰⁴ DE FIORES, S.; GOFFI, T. „Priateľství jako mystická zkušenost lásky“ in *Slovník Spirituality*, s. 755.

²⁰⁵ Porov. BALÍK, J. *Na cestě s mladými*, s. 202.

²⁰⁶ BRONDINO, G.; MARASCA, M. *Citový život zasvětených*. [Z talianskeho originálu *La vita affettiva dei consacrati* preložil Štefan Turanský]. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Serafín, 2004, s. 88.

²⁰⁷ BALÍK, J. *Na cestě s mladými*, s. 366.

Problém vzťahu môže nastať aj zo strany formátorky. Aj keď sa od nej očakáva, že bude jednať múdro, s pochopením, veľkoryso, že dokáže viesť dialóg a citlivo usmerňovať,²⁰⁸ naďalej ostáva človekom, ktorý robí chyby. Aby nedochádzalo k chybným postojom zo strany formátorky, aj ona sama má byť duchovne sprevádzaná, kde bude môcť s treťou nezávislou osobou prehodnocovať spôsob a štýl svojej formácie.

Vzťah medzi formátorkou a postulankou je veľmi dôležitý, pre niektorú postulanku to môže byť jej prvotná skúsenosť sprevádzania. Formátorka bude prvým človekom, komu bude rozprávať svoje túžby, ideály, svoje obavy; a bude právom očakávať, že formátorka jej sprítomní samého Krista;²⁰⁹ že jej pomôže v srdci odhaliť to, čomu možno ani ona sa nerozumie.

²⁰⁸ Porov. *Tamže*, s. 367.

²⁰⁹ Porov. BRENKUS, P. *Ži svoj sen. O rozlišovaní a uskutočňovaní povolania*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Svätej rodiny, 2007, s. 83.

4 Podnety pre prácu formátorky s postulankou

Teória, ktorou sme prechádzali v predchádzajúcich kapitolách, urobila určitý náčrt formácie v postuláte; z minulosti vstúpila do súčasnosti, poukázala na správne a nesprávne postoje, hovorila o nevyhnutných podmienkach pre dobrú formáciu.

Teória by však nemala žiaden zmysel, pokiaľ by nebola prenesená do praxe. Preto ešte raz pozrieme na hlavný cieľ zasväteného života a prostriedky na jeho dosiahnutie a budeme ich v nasledujúcich kapitolách vnášať do praxe. Cieľ vystihuje Ján Pavol II: „*Ideálom zasväteného života je pripodobnenie sa Pánu Ježišovi a jeho totálnemu obetovaniu seba samého. [...] Formácia celej osoby zahŕňa úplnosť jej bytia, všetky aspekty jej totožnosti, jej činy a úmysly.*“²¹⁰

Cieľ postulátu podľa *Manuálu Rímskej únie Rádu sv. Uršule*: „*Cieľom postulátu zo strany Inštitútu je dať postulante v dostatočne dlhom čase možnosť spoznať Inštitút a zároveň, aby členky Inštitútu spoznali ju a tak spolu hľadali odpoveď na otázku, či život uršulinky zodpovedá volaniu, ktorým ju Boh volá a či apoštolský život uršulínok zodpovedá jej apoštolským túžbam.*“²¹¹ Teraz ostáva vytvoriť konkrétne kroky na dosiahnutie tohto cieľa – formácia k zasvätenému životu v Rímskej únii Rádu sv. Uršule.

Pre jedinečnosť a osobité kvality každej formátorky nie je možné vytvoriť jednotnú cestu. Nasledujúce kapitoly budú jedným z možných náčrtov, ako z teórie vstúpiť do praxe.

4.1 Duchovné sprevádzanie a duchovný rozhovor

Téma duchovného sprevádzania má veľmi široký záber. Duchovné sprevádzanie znamená prácu s celou ľudskou identitou jedinca, ktorá v sebe zahŕňa štyri veľké celky: telo, vzťahy, prácu a hodnoty.²¹² Ak má postulanka podľa *Manuálu* pracovať na oblastiach, ktorými sú „*ľudská zrelosť, viera, modlitba, duch Inštitútu, komunitný život, apoštolský život, zasvätený život, sociálny rozmer kresťanskej viery, jazykové*

²¹⁰ JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 65, s. 113.

²¹¹ URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de formation*, s. 31.

²¹² Porov. BARÁTH, B. *Vnímať dotyk Boha a pulz života. Duchovné sprevádzanie*. Nitra: Spoločnosť Božieho Slova, 2003, s. 20-21.

zručnosti, kultúrna rozmanitosť,²¹³ potom jej prvoradá úloha je pracovať na budovaní vlastnej identity. Ak postulanka nebude dobre rozumieť sama sebe, potom veľmi ťažko porozumie ostatným oblastiam, ktoré vyrastajú z jej subjektívneho pohľadu. Budovanie vlastnej identity sa bude diať v napätí medzi reálnym „ja“ a ideálnym „ja“ a následným integrovaním všetkých prvkov života s Kristom a jeho hodnotami.²¹⁴ Treba ale dávať pozor na postoje sprevádzajúceho, ktorými by chcel nahradiť odbornú pomoc. Formátorka nemá byť terapeutka a služba sprevádzania sa nemá zamieňať so službou vnútorného uzdravovania. Jej úlohou je duchovný rast sprevádzaného, zviditeľnenie (pre sprevádzajúceho) jeho vlastnej cesty posväcovania. Formátorka nie je ani „priateľ na vyzorávanie sa“, kde sa miesto stretnutia mení na bežné rozprávanie, ktoré má ďaleko od hlbokého dialógu v pravde. A už vôbec nie je načúvajúcou, ktorá by pomáhala len „dotknúť sa seba samej“ (pre lepšie sebaspoznanie) a snažila sa splniť svoj psychologický zámer. Takýto postoj by bol prejavom nezodpovednosti voči rastu sprevádzanej osoby.²¹⁵

Formátorka postulantiek má v rámci sprevádzania tri hlavné úlohy: sprevádzať postulanky, vychovávať ich a pomáhať im objaviť smer povolania.²¹⁶ Preto skôr, ako sa pustí do tvorby plánu pre obdobie postulátu, mala by získať od postulantiek informácie, ktoré jej dajú vhľad do reálneho postavenia postulanky v konkrétnych oblastiach. Je na formátorku, na jej zručnosti a tvorivosti, aby zvolila vhodný spôsob, ktorým získa odpovede na otázky v jednotlivých oblastiach, ktoré jej pomôžu vidieť a rozlíšiť stupeň ľudskej zrelosti v oblasti psychickej aj duchovnej. Józef Augustyn upozorňuje: *„Nezrelosť v psychickej vrstve sa prejavuje neusporiadanosťou nielen na úrovni intelektuálnej či citovej, ale tiež v duchovnej oblasti.“*²¹⁷ Nie je možné, aby problémy v psychickej rovine nemali dopad aj na rovinu duchovnú. Človek je jeden celok a jeho „zložky“ sa navzájom ovplyvňujú a podmieňujú.

Osobné spoznanie rodiny postulanky je pre formátorku dobrým odrazovým prvkom pre pochopenie štýlu života postulanky. Osobná skúsenosť s rodinou postulanky jej môže pomôcť pochopiť aj na správanie postulanky. V doterajšom prostredí sa budovala jej identita, návyky, vzťah k sebe samej, k ostatným, ale aj obranné

²¹³ URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de formation*, s. 31.

²¹⁴ Porov. BARÁTH, B. *Vnímať dotyk Boha a pulz života*, s. 21.

²¹⁵ MADRE, P. *Être guide spirituel*. Nouan Le Fuzelier: Éditions des Béatitudes, 2000, s. 11-12.

²¹⁶ Porov. URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de formation*, s. 31.

²¹⁷ AUGUSTYN, J. *Praxe duchovního vedení*, s. 29.

mechanizmy, hranice²¹⁸ a tieto modely správania si ponesie aj ďalej. Ak nie je možná osobná skúsenosť, je dobré spoznať rodinu aspoň z jej podania. Možnosti sú rôzne, tu sú niektoré z nich:

Dotazník

Jeho výhodou sú informácie „napísané“, teda tie, ktoré ostanú uložené a sú v budúcnosti porovnateľné. Postulantka si sama vyberie najvhodnejšie miesto a čas, kedy dotazník vyplní. Nevýhodou je administratívny, neosobný prístup, ktorý môže nešťastne poznačiť ďalší priebeh formácie.²¹⁹

Osobný rozhovor

Výhodou rozhovoru je osobný rozmer s možnosťou sledovať nie len to čo je povedané, ale aj to čo je vyjadrené neverbálne. Tu je potrebná zručnosť formátorky, lebo výhoda sa môže stať nevýhodou v nesprávnej interpretácii. Ak je rozhovor vedený v ovzduší slobody, rešpektu a úcty, pre budúcnosť môže priniesť ovocie otvorenosti a úprimnosti zo strany formovaného. Nevýhodou je možnosť nepresných informácií alebo ich straty. Pomôckou môže byť vypýtanie si súhlasu s písaním poznámok, ktoré na záver rozhovoru formátorka prečíta postulante, aby sa obe uistili, že všetky zachytené informácie sú zachytené pravdivo.

Tvorivé metódy

Priliehavé literárne, výtvarné techniky (opis, koláž a iné), ak je viac postulantiiek, možno využiť aj dramatizáciu. Vždy však treba prihliadať na „nastavenie“ formovanej, aby sme ju motivovali a nie znechucovali.²²⁰

Duchovný rozhovor

Je „*hlavným prostriedkom formácie*“,“²²¹ a preto má mať svoje stále miesto v procese formácie. „*Počúvanie je jednou z hlavných služieb predstaveného, pre ktorú by mal byť vždy disponovaný.*“²²² Priateľská atmosféra dáva možnosť deliť sa s pocitmi, názormi, rozprávať o rodine, minulosti... Prostredníctvom priamych a pravidelných rozhovoroch pomáha formátorka sprevádzajúcej viesť osobný dialóg s Bohom a spoločne pozerajú na cestu, ktorou ju Boh vedie.²²³ Dôležitým prvkom v duchovnom rozhovore je umenie načúvať, čo nie je vec samozrejmag a treba sa jej učiť. Profesor Nichols

²¹⁸ Porov. MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 4. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 50-55; s. 90-91.

²¹⁹ Vid' Príloha č. 4.

²²⁰ Vid' Príloha č. 5

²²¹ JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*, bod 66, s. 114.

²²² KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Služba autority a poslušnosť*, s. 38.

²²³ Porov. *Potissimum Institutioni*, s. 35-36.

upozorňuje, že „*nie sme tak dobrými poslucháčmi, ako si myslíme.*“²²⁴ Načúvanie je preto ťažké, lebo si vyžaduje snahu netúžiť ovládať situáciu.²²⁵ Je to široká problematika, ale veľmi dôležitá, preto si vyžaduje, aby formátorka siahla po odbornej literatúre, zúčastnila sa kurzov, prednášok, kde by hlbšie vnikla do problematiky načúvania a duchovného rozhovoru.

Aby duchovné rozhovory priniesli ovocie, je potrebné prihliadať na správne miesto, čas a zabezpečiť pravidelnosť rozhovorov. Pokiaľ je možné a nevyžaduje si to neodkladná udalosť, duchovný rozhovor by sa nemal vynechávať, ale ani zaraďovať mimo určeného času.²²⁶ Duchovné vedenie sa nedá človeku vnútiť, musí byť prijaté v úplnej slobode.²²⁷ Preto je dôležité zo strany formátorky v úvode vysvetliť čo je cieľom duchovného rozhovoru, ako bude prebiehať a na aké skutočnosti budú spoločne pozeráť. Formátorka sa tým vyhne nereálnym alebo prehnaným očakávaniam zo strany postulanky.

Vnútorňý postoj formátorky počas rozhovoru bude mať vplyv na jeho kvalitu, preto si musí uvedomiť svoju pozíciu voči tejto úlohe, ako aj voči osobe, ktorú má pred sebou. Kvalitný duchovný rozhovor má byť miestom:

- dôvery a chápania – pre duchovné sprevádzanie je takýto postoj princípom a fundamentom,
- pozorného načúvania, následne treba hovoriť obozretne a ohľaduplne; nemá ísť o „vtĺkanie“ múdrostí do hlavy, ale o vycítenie, čo ten druhý potrebuje,
- rešpektovania vnútornej slobody – aby sa z formátorky nestala vypočúvajúca,
- miestom úcty pred jedinečnosťou človeka – treba pozeráť na dispozície sprevádzajúceho a na jeho možnosti.²²⁸

Sprevádzajúci sa nemá orientovať len na sprevádzaného, ale jeho úlohou je ostať pozorný aj voči svojim vlastným vnútorným hnutiam. Má byť citlivý aj na to, či sa menia, a ako sa menia jeho city voči formovanému. Aj jeho hnutia majú byť predmetom reflexie, v ktorej si ujasní svoj postoj a svoje reakcie pri rozhovore.²²⁹

²²⁴ NICHOLS, M. P. *Zapomenuté umění naslouchat. Proč naslouchání vztahům prosívá.* [Z anglického originálu *The Lost Art of Listening. How Learning to Listen Can Improve Relationships* preložila Michaela Šramlová]. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2005, s. 4.

²²⁵ Porov. *Tamže*, s. 140.

²²⁶ Tým sa samozrejme nemyslí, že mimo duchovného rozhovoru sa nemôžu spolu porozprávať. Ale určený čas duchovného rozhovoru pomôže zachovať určitý odstup od prežitých situácií a taktiež zaručuje slobodu na obidvoch stranách.

²²⁷ Porov. AUGUSTYN, J. *Praxe duchovního vedení*, s. 11.

²²⁸ Porov. BARÁTH, B. *Vnímat' dotyk Boha a pulz života. Duchovné sprevádzanie*, s. 110-112.

²²⁹ Porov. *Tamže*, s. 110.

Dôležité je zakončenie duchovného rozhovoru. Sprevádzaná by z neho nemala odchádzať v tzv. „mravnej opustenosti“. Ak je v kompetencii a možnosti formátorky, mala by postulante poskytnúť svetlo, ak oň žiada, poskytnúť pomoc pri rozlišovaní a rozhodovaní, prípadne ju povzbudiť.²³⁰

4.2 Formácia k ľudskej zrelosti

O ľudskej zrelosti môžeme hovoriť vtedy, ak je osoba schopná prispôbiť sa podmienkam okolia, nadväzovania medziľudských vzťahov, ak v pravdivosti dokáže prežívať svoje vlastné „ja“, nebojí sa prejavíť city (strach, hnev, slabosť atď.), ale nevynucuje si prehnanú pozornosť od druhých, nesnaží sa druhými manipulovať. Vo všeobecnosti hovoríme o vnútornej harmónii medzi rozumom, vôľou a citmi.²³¹

V časti týkajúcej sa prechodu kandidátky do postulátu sa *Manuál* zmieňuje o kritériách prijatia kandidátky do postulátu v oblasti ľudskej zrelosti. Teda už pri vstupe do postulátu by sa kandidátka mala vyznačovať: dostatočnou vyspelosťou v sebapoznaní a seba prijatí, dostatočne zdravým úsudkom, schopnosťou rastu, dozrievania, schopnosťou počúvať a učiť sa, disponovanosťou zanechať to, čo je neadekvátne v správaní, schopnosťou zanechať tie dobré, ktoré nepotrebuje a tiež schopnosťou žiť v realite.²³²

Aby formátorka zhodnotila ľudskú zrelosť u postulanky, musí najprv poznať rysy zrelej osobnosti, ktoré sa vyznačujú:

- **rozšíreným zmyslom vlastného „ja“** – cesta vychádzajúca od egocentrizmu ku skutočnej sesterskej láske. Osoba má zmysel pre empatiu, porozumenie, snahu pozeráť na veci z rôznych uhlov pohľadu,
- **poznaním a prijímaním seba samej** – rozpoznáva svoje silné aj slabé stránky, patrí tu humor a schopnosť meniť pohľad na seba samú,
- **citovou zrelosťou** – dokáže si poradiť so svojimi citmi, vie rozlíšiť, kedy ich treba prejavíť a kedy nie, vyznačuje sa sebadôverou aj dôverou k iným ľuďom,

²³⁰ Porov. DE FIORES, S.; GOFFI, T. „Formy a možnosti působení duchovního otce“ in *Slovník spirituality*, s. 622.

²³¹ Porov. ZAWADA, M. *Zralost osobnosti v řeholní formaci*. In *Řeholní formace*, s. 442.

²³² Porov. URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de formation*, s. 24.

- **úprimným a hlbokým vzťahom k druhým** – tzv. spoločenská zrelosť, je schopná žiť uprostred druhých, vie im vyjsť v ústrety, ale dokáže si udržať aj svoj názor, určitý odstup,

- **objektivitou a zodpovednosťou** – dokáže rozlišovať, vychádzať zo stereotypov, nenechá sa pohltiť vlastnými predsudkami; ide o určitú nezávislosť na kultúre a prostredí, ale zároveň schopnosť žiť v pluralitnej spoločnosti,

- **integráciou života** – dokáže si voliť a osvojovať hodnoty.²³³

Manuál pre formáciu postulanky uvádza, že postulanka má pokračovať v rozvoji svojho potenciálu a má mať možnosť rozvíjať sa ako osoba (v sebapoznaní a vo vedomí samej seba). Ďalej sa v *Manuáli* uvádza, že jej treba pomôcť dosiahnuť citovú vyrovnanosť, zvlášť v oblasti sexuality, aby sa v nej rozvinula schopnosť mať sa rada ako žena, a byť vyrovnaná vo vzťahoch tak s mužmi ako aj so ženami. Na základe psychologických testov alebo pozorovania formátorky, možno „žiadať od postulanky pravidelnú terapiu z dôvodu jej rastu a rozvoja“²³⁴

Postulantmajsterka musí po uplynutí postulátu zvážiť, či je postulanka schopná pokračovať v ďalšej fáze formácie, v noviciáte. *Manuál* pre prechod do noviciátu predkladá tieto kritéria v oblasti ľudskej zrelosti: postulanka na konci postulátu musí preukazovať dobrú úroveň schopnosti vytvárania vzťahov; schopnosť vstupovať do riešenia konfliktov; schopnosť zmierenia a odpustenia v bežnom živote; má preukazovať zdravé seba prijatie; prijatie druhých, mladých, starých, rôznych kultúr, náboženstiev a okolností.²³⁵

Na základe vyššie uvedených požiadaviek *Manuálu* môže formátorka zostaviť formačnú cestu pre každú z oblastí naznačených v *Manuáli*. Na začiatku postulátu bude dobré, priam žiaduce, aby formátorka dostala od formovanej odpovede na podstatné otázky. Získa tým jasnejšiu predstavu o ceste, ktorou doteraz prešla, a bude vedieť určiť smer, ktorým by mohli kráčať ďalej.

Veľkou pomocou by bolo, ak by mala k dispozícii „Posudok o kandidátke“ ktorý by mal byť v rukách nielen formátorky, ale aj v rukách samotnej kandidátky.

²³³ Porov. ZAWADA, M. *Zralost osobnosti v řeholní formaci*. In *Řeholní formace*, s. 442-444. Je dobré, aby sa formátorka neobmedzila iba na takýto stručný prehľad, ale siahla po odbornej literatúre.

²³⁴ Porov. URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de formation*, s. 28.

²³⁵ Porov. *Tamže*, s.32.

Formátorka by nemala podceňovať získanie prvotných informácií. A to aj v prípade, ak si myslí, že kandidátku pozná z minulých skúseností. Nanovo potrebuje zistiť, ako prežíva svoje vlastné „ja“ teraz. Aby formátorka videla, „kde“ sa postulanka nachádza, s prihliadnutím na jej vek, ktorý povie o stupni zrelosti, ktorý by formovaná mala mať, je dobré pozrieť na:

Rodinu – modely správania, ktoré vnášame do života sme prijali z rodiny a realitou je, že si ich so sebou nesieme všade, kam prídeme.²³⁶

V oblasti rodiny je dobré, pozrieť na poradie medzi súrodencami, vzťahy medzi súrodencami, vzťah formovanej k rodičom, povie nám o jej reálnom prežívaní vzťahov v skupine, o jej prežívaní autority, o jej sebaúcte a úcte k druhým, úcte k opačnému pohlaviu. Tiež sa treba pýtať na spôsob, ako sa v rodine riešili konflikty, ako sa zvykli medzi sebou zmieriť, odpustiť si.

Priateľstvá – dôležitým prostriedkom medziľudskej komunikácie je sexualita. Prostredníctvom tela a jeho prejavov ide o budovanie vzťahov. Reč tela hovorí o prežívaní sexuality, o úrovni ako sme schopní premieňať pudovú energiu na vzájomnú komunikáciu.²³⁷

V otázkach o reálne prežívaných priateľstvách postulanky uvidíme obraz jej seba prijatia, a poodhalí sa nám aj otázka sexuality. Je dobré pýtať sa, aj keď je to téma veľmi intímna, na skúsenosti so zaľúbením, prípadne sexuálne skúsenosti. Pri otázkach na tieto témy je nutné prejaviť veľkú úctu a pochopenie. Táto oblasť dáva možnosť slobodného odkrytia skutočných motivácií, alebo očistenie nezrelých, pochádzajúcich zo strachu pred vzťahmi.

Štúdium – a schopnosť učiť sa patria do celkovej formácie. Avšak je nutné rozlišovať medzi študijným programom, ktorý sa týka formácie ako takej a štúdiom kvôli pracovnej profesii. Otázkou ostáva štúdium anglického jazyka, ako dorozumievacieho jazyka v noviciáte.

Je potrebné vedieť aký má formovaná vzťah k štúdiu ako takému. Jej odpovede na túto otázku treba rešpektovať a neskôr ich porovnávať s realitou. Častým úkazom u kandidátok, ktoré nemajú ukončené vyššie vzdelanie, je podceňovanie sa. Minulé skúsenosti ukázali, že v realite mnohé postulanky boli schopné dosahovať primerané výsledky, len im chýbalo potrebné povzbudenie. Druhý úkaz, ktorý môže nastať, je

²³⁶ Porov. STEVANI, M. *Ako žiť zjednotený rehoľný život*, s. 16-17.

²³⁷ BRONDINO, G; MARASCA, M. *Citový život zasvätených*, s. 85-88.

nerešpektovanie výpovede formovanej zo strany predstavených a prinútenie k štúdiu, čo nikdy neprinieslo dobré výsledky.

Práca – skúsenosti ukazujú, že je dobré, ak je do postulátu prijímaná kandidátka, ktorá už má za sebou pracovné skúsenosti. Skúsenosť zamestnania je po ukončení štúdia novou skúsenosťou a prináša odpovede na mnohé otázky ako pre postulanku, tak aj pre formátorku.

Formátorka by mala poznať odpovede na doterajšie pracovné skúsenosti postulanky, jej pracovné zaradenie, pozíciu v práci, akým spôsobom narábala so zárobkom, vzťah k práci ktorú robí, či robila. Otázky tohto typu slúžia formátorky spoznať formovanú po praktickej stránke a dajú jej možnosť vidieť, v ktorej oblasti má umožniť postulante rozvíjať jej potenciál.

Tiež je potrebné pýtať sa na vzťahy na pracovisku. Formátorka tak bude mať možnosť porovnať výpoveď o vzťahoch v rodine s výpoveďou o vzťahoch na pracovisku. Do budúcnosti môže obe výpovede porovnávať s realitou, ktorú vidí vo vzťahoch. Môže pozerieť na správanie, atmosféru, ktorú vytvára počas formácie v postuláte. Tiež tu môže vidieť, ako prijíma druhých, ako prijíma iné názory, riešenia, iné spôsoby.

Záľuby – oddych je súčasťou plnohodnotného života zasvätenej osoby. V súčasnosti sa ukazuje potreba (zvlášť medzi zasvätenými) naučiť sa oddychovať, a preto aj oddych má byť predmetom formácie.²³⁸

Často sa stáva, že formované sú zamerané iba na svoju pracovnú oblasť a bránia sa pustiť sa do niečoho tvorivého, iného ako robili doteraz. Tiež sa môže stať, že sa formovaná obmedzí iba na jedinú záľubu, ktorú praktizovala, a práve tú v podmienkach kláštora nebude môcť realizovať. Je na formátorky, aby po zistení reality posunula formovanú k prijatiu okolností a pomohla jej vstúpiť do novej tvorivosti, flexibility.

Po zistení informácií od postulanky a následnom vyhodnotení formátorka uvidí, na akej oblasti treba začať pracovať. Väčšinou sa nejedná o jednu konkrétnu oblasť, ale o súhrn oblastí, ktoré sa vzájomne ovplyvňujú. Formátorka by sa nemala obmedzovať len na svoje vlastné skúsenosti a úsudok, ale mala by siahnuť po konkrétnej literatúre týkajúcej sa danej oblasti, či už ide o budovanie vlastnej hodnoty (sebapoznanie,

²³⁸ Porov. CENCINI, A. *Dych života. Milosť permanentnej formácie zasvätených*. [Z talianskeho originálu *Il Respiro della Vita. La grazia della formazione permanente* preložila Margita Baroková]. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Serafin, 2006, s. 124.

seba prijatie), alebo vzťahy – komunikácia – konflikty a ich riešenie, citová a sexuálna integrácia.²³⁹

V oblasti ľudskej zrelosti netreba zabúdať, že formátorka nie je psychológ ani terapeut. Ak uvidí, že v niektorých oblastiach je postulanka zranená alebo zablokovaná natoľko, že nie je schopná slobodne vstúpiť a dotknúť sa svojich zranení, formátorka nesmie nasilu vchádzať a odrývať boľavé miesta, ale je namieste, aby postulante navrhla odbornú pomoc.

Na základe dokumentu *Pastores dabo vobis*, ktorý hovorí, že zrelosť človeka znamená, že si uvedomí, akú centrálnu úlohu hrá v jeho živote láska a že si to vyžaduje jasnú a dôkladnú výchovu k slobode,²⁴⁰ môžeme povedať, že úlohou formátorky je skúmať podiel lásky a slobody v každej z jednotlivých oblastí, poukazovať na prípadné nedostatky a vychovávať k plnej integrácii.

4.3 Formácia ku kresťanskej zrelosti a duchovná formácia

Kresťanská zrelosť nie je nič iné ako vyššie uvedené prirodzené oblasti ľudskej zrelosti doplnené evanjeliovým obsahom.²⁴¹ Kresťanská zrelosť dáva priestor pozeráť na seba, na vzťahy, na druhých v súvislosti s osobou Ježiša Krista. Kristus sa stáva pevnou kotvou, o ktorú je možné sa oprieť – pozeráť na seba samu ako na milovanú Božiu dcéru. Vedomie Kristovej lásky pomáha dozrievať po citovej stránke a dovoľuje v plnej slobode vykročiť k druhým. Božia prítomnosť vyzýva hľadiť na veci objektívne, pretože subjektívny pohľad prechádza filtrom Božej lásky.

Sestra Eva Jaroušková vo svojej prednáške uvádza niektoré znaky duchovnej zrelosti a nezrelosti.²⁴² Formátorka sa môžu stať pomôckou pri rozlišovaní duchovnej zrelosti jednotlivých postulantiek:

²³⁹ Záleží na formátorka, aby si vybrala takú odbornú literatúru, ktorej spôsob a štýl jej bude najviac vyhovovať.

²⁴⁰ Porov. JÁN PAVOL II. *Pastores dabo vobis*, bod 44, s. 111-113.

²⁴¹ Porov. ZAWADA, M. *Zralost osobnosti v řeholní formaci*. In *Řeholní formace*, s. 444.

²⁴² Sr. Eva Jaroušková vychádza zo štúdie R. Zavalloniho. [on-line]. [16.9.2013]. Prednáška už nie je dostupná na internete.

Znaky duchovnej nezrelosti	Znaky duchovnej zrelosti
Neschopnosť prijať Evanjelium v úplnosti	Mať vnútorné presvedčenie
Konať na základe ľudskej motivácie	Vedieť rozlišovať medzi dobrom a zlom
Považovať sa za múdreho	Mať jemnocitnú pozornosť na Ducha Svätého
Sebestačnosť	Schopnosť vstúpiť do dialógu
Upriať pozornosť viac na seba ako na Boha	Úplne sa darovať
Chápať slobodu ako liberalizmu	Stálosť mysle a srdca
Túžiť po viditeľných charizmách, daroch	Zjednotiť sa s Kristom
Nestálosť v pravdách viery	Namáhať sa pre Cirkev a svet

Manuál hovorí, že ak kandidátka dosahuje istú úroveň vnútornej skúsenosti Ježiša Krista, prejavila angažovanosť v Cirkvi a má základy viery, čo do vedomostí aj do praxe a je otvorená prehlbovať sa vo viere, môže byť prijatá do postulátu.²⁴³

V postuláte sa má podľa *Manuálu* v oblasti kresťanskej zrelosti pozornosť zamerať na rozvoj viery prostredníctvom kurzov základnej teológie a úvodu do Sv. Písma. Postulantku treba viesť k postupnému objaveniu povahy svojej duchovnej cesty, svojho vzťahu k Bohu, k Ježišovi a k Duchu Svätému, ktorý ju vedie. Pre modlitbu a duchovné rozlišovanie sa jej má poskytnúť pomoc v podobe večerných bodov týkajúcich sa modlitby, spytovania svedomia a odporučiť sa jej písať si modlitbový denník. Ďalej sa v *Manuáli* píše, že sa má zúčastňovať svätých omší a postupne sa má uvádzať do liturgie hodín komunity.²⁴⁴

Pozornosť sa má venovať aj sociálnemu rozmeru kresťanskej viery postulanky. Keď postulanka prehĺbi svoj vzťah s Kristom kontemplujúc jeho postoje milosrdenstva, súcitu, jeho lásku k životu, predpokladá sa u postulanky aj prehĺbenie vzťahu medzi

²⁴³ Porov. URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de Formation*, s. 24.

²⁴⁴ Porov. *Tamže*, s. 28-29.

kresťanstvom a jeho sociálnymi záväzkami a tak môže postulanka začať vidieť ako by sa ona sama mohla angažovať v nejakých aktivitách v tejto oblasti.²⁴⁵

Aby mohla prejsť do noviciátu, má sa u nej prejaviť rastúci vzťah k osobe Ježiša Krista, ktorý má motivovať jej každodenný život, má v nej rásť vedomie, že je povolaná. Má dobre poznať katolícku vieru a aj ju praktizovať. Má mať schopnosť rásť v rozvažovaní a v oceňovaní samoty. Má byť citovo vyrovnaná, zvlášť v sexuálnej oblasti.²⁴⁶

Vedomosti z katolíckeho náboženstva, vedomosti o viere, tie sa dajú ohodnotiť; ale ukážu aj mieru viery, nádeje, lásky u postulanky? Extrovertka bude vedieť vyrozprávať svoju vnútornú skúsenosť s Kristom osobne, aj na verejnosti, záleží od hĺbky skúsenosti. Introvertka o nej povie veľmi málo alebo vôbec nič. Získať informácie o tom, „kde“ sa postulanka nachádza vo vnútornom vzťahu k Bohu, nie je jednorazová záležitosť, ani nemenný stav. Duchovné sprevádzanie je to miesto, kde nám postulanka môže dať nazrieť do svojho vzťahu s Kristom, do svojich zápasov vo viere, aj do svojho praktizovania viery. Od formátorky to vyžaduje istú zručnosť, aby citlivo načúvala a vedela spájať počuté udalosti s „úrovňou“ viery postulanky.

Formátorka sa môže pýtať na modlitbu – spôsob, štýl, prežívanie, na sviatosti, spytovanie svedomia, motiváciu svojich skutkov, postojov, na jej prežívanie liturgie hodín v komunite, na prijatie a prežívanie „samoty srdca“, prípadne na jej sociálne cítenie. Ale tvorba otázok bude záležať na každej formátorky. Ona bude kráčať vedľa postulanky a bude môcť vstúpiť do tých „dverí“, ktoré jej sama otvorí.

Józef Augustyn hovorí, že cesta duchovného života začína očistením a uznaním seba za hriešnika.²⁴⁷ Ale cesta očisťovania kráča s cestou uvedomenia si Božej lásky, náklonnosti a milosti. Pretože „*nemožno myslieť na hriech bez toho, aby sme nemysleli na Boha a ak sa pamäť ešte vráti ku hriechu, je to len preto, aby oslavovala Pána, ktorý ho vzal na seba.*“²⁴⁸ Úlohou formátorky bude vycítiť postoj postulanky k hriechu a k milosti.

Nie len citová a sexuálna oblasť sú citlivými témami, ale aj osobný vzťah s Bohom je osobná, intímna záležitosť. Preto formátorka nemá používať frázu: „*Pýtam*

²⁴⁵ Porov. *Tamže*, s. 30.

²⁴⁶ Porov. *Tamže*, s. 32.

²⁴⁷ Porov. AUGUSTYN, J. *Praxe duchovního vedení*, s. 33.

²⁴⁸ RUPNIK, M. I. *Duchovní život*. In *Spiritualita, formácia e cultura*. [Z taliančiny preložili H. Hrehová, M. Gavenda, O. Gavendová, A. Puss, F. Šatura, J. Štefanec]. 1. vyd. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 1995, s. 130.

sa, lebo sa to spýtať musím,“ ale musí ostať vnímavá na správny čas. V konečnom dôsledku sa prakticky žitá viera prejaví až v komunitnom živote a v apoštoláte.

Čo týka duchovného života, tak formátorka by mala postulante pomôcť nájsť, pokiaľ ešte nemá, dobrého a skúseného spovedníka.

Spoločne sa môžu pozrieť na rozlišovanie túžob srdca, na ich dĺžku, na cieľ kam smerujú, na vzťah medzi túžbou a modlitbou. S túžbami srdca súvisí aj spytovanie svedomia a reflexia – čo cítime, po čom túžime, ako to prežívame. Formátorka môže postulante pomôcť vstúpiť do rozjímavej modlitby pomocou konkrétnych bodov z úryvku evanjelia, aby postulanka dokázala do príbehu evanjelia vstúpiť s vlastným príbehom. Božie slovo musí byť pre ňu živé.

Na poodhalenie vlastnej identity M. Forgáč hovorí o troch otázkach, ktoré by si mal človek klásť: „Kto som?“, „Kto som vo vzťahu k druhým?“; „Kto som vo vzťahu k Bohu?“²⁴⁹ Odpovede na tieto alebo obdobné otázky nemusia byť predmetom skúmania a hodnotenia počas duchovného rozhovoru, pokiaľ postulanka sama neprejaví záujem o nich hovoriť, ale môžu sa stať pomôckou pre hlbší vstup do duchovného života. M. I. Rupnik tiež podáva kritéria na overenie duchovného života, ktoré môžu pomôcť postulante v pravde pozrieť na svoj duchovný život.

Ukazovatele duchovného života tak ako ich uvádza M. I. Rupnik:

- **láska nie je rozdelená** – skúsiť sa pozeráť na všetky lásky skrz jedinú Lásku. Klásť si otázky: „Čo je pre mňa dôležité?“ „Pre čo/koho sa namáham?“

- **láska potrebuje matériu** – pozrieť sa, či láska k Bohu neostáva len v myšlienkach, ale či je prenášaná do vzťahu k iným, či nejde len o falošnú ilúziu,

- **život v pokore** – pozeráť na postoj srdca voči Bohu, či srdce kráča v istote, že je vedené Bohom,

- **láska k nepriateľom** – je najlepším ukazovateľom duchovného života, ale jedná sa o „dlhý pochod“, ale je dobré pozrieť sa aký postoj zaujímam vo vzťahu k tým, ktorí sú mi nesympatickí,

- **múdrost' kríža** – pozrieť sa, či prijímam kríž súvisiaci s láskou, či ho nepieram alebo naopak nevyhľadávam a nechválím sa ním. „Čo je mojím momentálnym krížom?“

- **kultúra vzájomnej úcty** – pozrieť sa ako prijímam kultúru iných a akú kultúru vnášam ja. „Ide o kultúru lásky, pokoja, porozumenia?“

²⁴⁹ FORGÁČ, M. *Tvárou v tvár. Náčrt psychológie osobnosti podľa L. M. Rullu v kontexte biblického príbehu o Jakubovi*. 1. vyd. Košice: Equilibria, 2011, s. 139.

- **povolanie ku vzkrieseniu** – mať vedomie, že Kristus si ma získal, pozrieť sa či žijem pokojný vyrovnaný život, ktorý vedie aj k zdravému humoru,
- **rozlišovanie** – pozrieť na či môj pohľad, názory sú objektívne alebo subjektívne. „Akú úlohu hrá v mojom hľadaní duchovný vodca?“²⁵⁰

V duchovnom sprevádzaní sa treba vyhýbať direktívnej a poučovacej forme. „Jednou z najväčších prekážok na ceste duchovného života,“ hovorí M. I. Rupnik, „sú pády a utrpenia akéhokoľvek druhu. Každá osobná minulosť dušu poznačí a zraní“ a ďalej pokračuje: „Okrem toho sú ľudia, ktorí už od narodenia majú veľmi jemnú psychickú štruktúru, často dokonca zmrzačení.“²⁵¹ V duchovnom živote hrá nezasťupiteľnú úlohu múdrosť rozlišovania. Formácia dáva veľký priestor na osobitý spôsob vedenia, avšak musia byť dodržiavané všeobecné zásady duchovného sprevádzania.²⁵² Čo sa týka sprevádzania duchovného života postulantiiek, formátorka musí byť veľmi citlivým poslucháčom a flexibilne reagovať na individuálne duchovné potreby sprevádzajúcich.

4.4 Formácia k zasvätenému uršulínskemu životu

Rehoľná formácia má dve roviny – prácu človeka vďaka darovanej milosti a prácu Boha v človeku. Práca človeka spočíva v odpovedi na toto pozvanie. Kristus je vzorom, podľa ktorého sa utvára obraz pokrsteného človeka a Duch Svätý sa stáva tvorcom, ktorý dušu stvára a premieňa. Ide o dynamiku vnútorného života. Duch Svätý prítomný v živote Ježiša Krista je tým istým Duchom prebývajúcim v srdci človeka. Najvnútornejšie pohnútky srdca sú dielom Ducha a lásky, a preto platí, že za formáciu je prvom rade zodpovedný každý sám za seba.²⁵³

Manuál od postulanky vyžaduje preukázať schopnosť žiť zasväteným životom, schopnosť žiť slobodu v chudobe, v láske, v čistote a v otvorenosti pre poslušnosť.²⁵⁴

Aby mohla kandidátka prejsť do postulátu, vyžaduje sa od nej prítomnosť týchto znakov: že je k tomuto spôsobu života priťahovaná Bohom, že je otvorená

²⁵⁰ Porov. RUPNIK, M. I. *Duchovní život*. In *Spiritualita, formácia a kultúra*, s. 134-142.

²⁵¹ *Tamže*, s. 131.

²⁵² Porov. AUGUSTYN, J. *Praxe duchovního vedení*, s. 21.

²⁵³ Porov. CENCINI, A. *Dych života. Milosť permanentnej formácie zasvätených*, s. 42.

²⁵⁴ Porov. URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de Formation*, s. 30.

pre angažovanie sa v službe druhým, je disponovaná pre formačný proces a je schopná odlúčiť sa od rodiny.²⁵⁵

Do etapy postulátu patrí zvládnutie požiadavky porozumieť a poznať medzinárodnosť Rímskej únie.²⁵⁶ Postulantka vstupuje do medzinárodného Inštitútu, ktorého členky pochádzajú z rôznych kultúrnych kontextov a často žijú v multináboženskom prostredí. *Manuál* vyžaduje, aby sa na tomto stupni formácie investoval dostatok času na spoznanie a rešpektovanie tejto náboženskej a kultúrnej rozdielnosti. A povzbudzuje k interkongregačnej spolupráci ako pre postulanky, tak aj pre ich formátorky. Taktiež upozorňuje na dôležitosť štúdia cudzieho jazyka.²⁵⁷

Skúsenosť komunitného života – prvý kontakt s duchom Inštitútu majú postulante sprostredkovať sestry, medzi ktorými bude žiť, oni jej majú dať reálny obraz o živote v Inštitúte. Pri nich má začať „študovať“ Svätú Angelu.²⁵⁸

Skúsenosť apoštolského života – postulanka má participovať na nejakej apoštolskej aktivite typickej pre uršulinky, aby sa uistila, že bude schopná žiť takým spôsobom života, v ktorom dáva svoje dary do služby druhým. Zároveň to bude príležitosť vidieť, či je postulanka otvorená, či je schopná prispôbiť sa a spolupracovať s druhými.²⁵⁹

Na konci postulátu má postulanka preukazovať tieto schopnosti:

- veľkodušnosť a schopnosť zabudnúť na seba samú preto, aby videla potreby druhých,
- disponibilita angažovať sa v apoštoláte,
- disponovanosť zrieknuť sa osobného majetku a profesionálneho života kvôli úplnému zaangažovaniu sa do formačného procesu,
- schopnosť žiť v komunite,
- pokojné odlúčenie sa od rodiny, alebo schopnosť pracovať na tom.²⁶⁰

K informácii o raste v zasvätenom živote a v príslušnosti k Inštitútu sa môže formátorka najjednoduchšie dopracovať informatívnymi otázkami v pravom zmysle slova. To znamená, že sa bude postulanky pýtať: „*Ako bolo?*“; „*Ako sa darilo?*“ Keďže sa formácia má dostať postupne do rúk formovanej, aby sa stávala čoraz viac jej záležitosťou, môže formátorka použiť taký spôsob, aby sa z neho postulanka o sebe aj

²⁵⁵ Porov. *Tamže*, s. 24.

²⁵⁶ Porov. *Tamže*, s. 29.

²⁵⁷ Porov. *Tamže*, s. 30.

²⁵⁸ Porov. *Tamže*, s. 29.

²⁵⁹ Porov. *Tamže*, s. 29.

²⁶⁰ Porov. *Tamže*, s. 33.

niečo naučila. Ide o metódu „relektúry“ – „znovuprečítania“ prežitého.²⁶¹ Podklady pre relektúru konkrétnej udalosti by mala pripraviť formátorka a následne postulanka písomne vypracuje odpovede na všetky položené otázky. Formátorka môže navrhnúť, či si prejdú relektúru spolu, alebo, ak sa relektúra týka nejakej háklivejšej udalosti, môžu sa obe dohodnúť, že relektúra ostane iba pre postulanku a podelí sa s formátorkou len s tým, s čím sama bude chcieť.

Formácia má tiež smerovať k integrite formovanej, no aj k integrálnemu mysleniu formátorky o postulante. Ak formátorka vie, že v oblasti ľudskej zrelosti sú ťažkosti vyplývajúce z postavenia medzi súrodencami v rodine, vyskytovala sa rivalita a iné negatíva, to isté sa môže objavovať aj v komunitnom, či apoštolskom živote, nemalo by ju to teda prekvapiť. Tu je náročná výzva pre formátorku, aby sa učila narábať s informáciami z iných oblastí života postulanky, citlivo ich spájať a ťažiť čo najviac pre jej sprevádzanie.

Manuál uvádza dôležitosť znalosti cudzieho jazyka. Je to prirodzená požiadavka pre život v medzinárodnom inštitúte, zvlášť teraz, keď novicky odchádzajú do medzinárodného noviciátu a ich dorozumievacím jazykom je angličtina. Ako Provincia, tak aj Inštitút si musí vedieť zodpovedať na otázku: „Čo s postulankou, ktorá má neprekonateľné ťažkosti naučiť sa cudzí jazyk, alebo ho ovláda na veľmi slabej úrovni a nie je schopná sa ho naučiť?“ „Pokladá v dnešnej dobe Inštitút znalosť cudzieho jazyka za jednu zo schopností pre uršulínsky život?“ *Manuál* sa vyjadruje takto: „*Ak tieto schopnosti naozaj nie sú prítomné, musí sa postulante pomôcť, aby spoznala, že nie je povolaná žiť ako uršulínka.*“²⁶² „Platí to aj o znalosti anglického jazyka?“

Náčrt formácie postulanky: Po preštudovaní „posudku kandidátky“, po získaní informácií od postulanky o ľudskej zrelosti, o jej viere a zasvätenom živote, má formátorka dostatočný materiál na vytvorenie náčrtu ďalšej cesty rastu.

Dôležitou súčasťou informácií pre formátorku sú už spomínané kritériá, tak ako ich uvádza *Manuál* – schopnosti postulanky pre prijatie do noviciátu v daných oblastiach. K dosiahnutiu tohto „štandardu“ má smerovať úsilie formácie tak zo strany formátorky, ako aj zo strany postulanky.

Formácia v postuláte by sa mohla rozdeliť na teoretickú a praktickú časť. Obsahom teoretickej časti by mal byť materiál zaoberajúci sa konkrétnymi otázkami, v ktorých postulanka, na základe informácií, ktoré od nej formátorka získala, potrebuje

²⁶¹ Vid' Príloha č. 6.

²⁶² URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de Formation*, s. 33.

čo najviac rozšíriť obzor. Pričom od formátorky to vyžaduje mať znalosti a prehľad v danej téme. Taktiež pri tvorbe, aj samotnej realizácii musí dbať na pracovné vyťaženie postulanky a zladiť náročnosť formácie s jej ľudskými hranicami.

Aj dobre premyslený a pripravený formačný program preverí až reálny čas. Tu je potom na mieste zdravý rozum a flexibilita v zameraní na cieľ postulátu.

Formačný plán postulátu na jeden rok

Navrhovaný formačný program má tri oblasti: ľudskú, oblasť viery, oblasť zasvätenia. Ku každej je uvedený cieľ formácie (akýsi „štandard“) v danej oblasti podľa *Manuálu*. Plán je tvorený na jeden rok – školský, podľa doterajšieho spôsobu. V pláne je zohľadnené aj pracovné vyťaženie postulanky. Na formačné stretnutia s postulankou je vyhradených 15 hodín mesačne a nie je v ňom zahrnuté duchovné sprevádzanie. Obsah hodín je uvedený v hrubých črtách a len informatívne. Samotné rozpracovanie je záležitosťou každej formátorky.

Cieľ postulátu podľa <i>Manuálu Rímskej únie Rádu sv. Uršule</i>	Ľudská formácia	Formácia k viere	Formácia k zasvätenému životu
	Dobrá úroveň: schopnosti vytvárania vzťahov, schopnosť vstúpiť do riešenia konfliktov, schopnosť zmierenia sa, odpustenia v bežnom živote, zdravé seba prijatie, prijatie druhých, (mladých, starých, rôznych kultúr, náboženstiev, okolností).	Rastúci vzťah k osobe Ježiša Krista (motivácia každodenného života), rastúce vedomie, že je povolaná. Dobre poznanie katolíckej viery, prax. Schopnosť rásť v kontemplácii a v oceňovaní samoty, citová vyrovnanosť, zvlášť v sexuálnej oblasti.	Veľkodušnosť a schopnosť zabudnúť na seba samú, aby videla potreby druhých, disponibilita angažovať sa v apoštoláte, disponovanosť zrieknuť sa osobného majetku a profesionálneho života kvôli úplnému zaangažovaniu sa do formačného procesu, schopnosť žiť v komunite, pokojné odlúčenie sa od rodiny, alebo schopnosť pracovať na tom.
Sept.	Osobnosť, temperament, charakter, sebaobraz	Obraz Boha v SZ	Liturgia hodín

	Ľudská formácia	Formácia k viere	Formácia k zasvätenému životu
Okt.	Motivácia	Obraz Boha v NZ	Liturgia hodín
Nov.	Komunikácia v rodine	Biblické postavy (komunikácia Boha a človeka)	<i>Spisy sv. Angely</i> - hodnoty pre zasvätený život
Dec.	Emócie a komunikácia	Biblické postavy (komunikácia Boha a človeka - v súlade s liturgickým rokom)	Dejiny spoločnosti sv. Uršule
Január	Emócie a komunikácia	Ježišovo prežívanie	Dejiny Rímskej únie Rádu sv. Uršule
Február	Komunikácia /konflikty	Konflikty v NZ	Dejiny komunít Slovenskej provincie
Marec	Alternatívne spôsoby riešenia konfliktov	Viera v Ježiša Krista	Modlitba - druhy, spôsoby...
Apríl	Alternatívne spôsoby riešenia konfliktov, zmierenie, odpustenie	Viera v Ježiša Krista	Zasvätenie
Máj	Sexulita, vzťahy	Osobnosť Panny Márie	Čnosti všeobecne
Jún	Náboženstvá	Duch Svätý	"Mericiánske čnosti"
Júl	-----	-----	Provincie Rímskej únie
August	-----	-----	Provincie Rímskej únie
Pozn.	Komunikácia, konflikty	Večerné body, mesačná duchovná obnova, 8 dňové duchovné cvičenia pred vstupom do noviciátu	Duchovné sprevádzanie prvý polrok 1 x za týždeň, po polroku 1 x za dva týždne

Záver

Formácia v postuláte mala vždy za cieľ v kandidátovi objaviť pravosť rehoľného povolania a pomôcť mu po tejto ceste kráčať. Až do doby Druhého vatikánskeho koncilu sa rehoľný život pokladal za dokonalejší spôsob nasledovania Krista, preto otázka rozlišovania povolania nebola taká akútna. Skúmal sa úmysel kandidáta na rehoľný život, ale obdobie počiatkovej formácie sa viac-menej chápalo ako skúšobné obdobie a menej už ako formačné. Avšak na druhej strane je nutné podotknúť, že rozhodnosť a pevná vôľa boli v tej dobe oveľa väčšou devízou mladých ľudí ako je tomu teraz.

Nový pohľad na svätosť, ktorý vniesol Druhý vatikánsky koncil, otvoril cestu skúmania vlastného povolania, pričom poukázal na to, že bezvýhradne slúžiť Bohu sa dá v každom životnom povolaní. Koncil otvoril aj brány prehodnocovania rehoľného spôsobu života. Následné dokumenty, ktoré vznikali, kládli dôraz na to, že dôsledná počiatková formácia vedúca k osobnej zrelosti je jedným z najdôležitejších prvkov, ktorému je potrebné venovať náležitú pozornosť.

Uršulínky Rímskej únie na Slovensku čelili mnohým vnútorným aj vonkajším zmenám. Od doby jej vzniku v r. 1900 prešli od klauzúry ku kontemplatívno-apoštolskej činnosti, od *Reguly sv. Augustína* k *Regule sv. Angely*, prechádzali politickými zmenami s dopadom na ich osobné životy; a to všetko malo samozrejme dopad aj na formáciu. Ale tieto náročné roky sa stávajú svedkami, že Boh ostáva verný a On sám vedie tých, ktorí ho hľadajú.

Cieľom diplomovej práce bolo vypracovať podnety pre formáciu v postuláte Rímskej únie Rádu sv. Uršule Slovenskej provincie. Z tohto dôvodu sme pozerali obsah, ktorý by mala zahŕňať formácia v postuláte, na historický kontext, aj na súčasnosť, na osobu postulanky aj formátorky.

Ukázalo sa, že formácia v postuláte má z celej počiatkovej formácie najširší záber, čo sa týka obsahovej stránky. Aby postulanka slobodne a s osobným zánietením odpovedala na lásku Boha v konkrétnom rehoľnom inštitúte, je potrebné – rozlíšiť povolanie k zasvätenému životu, rozlíšiť charizmu pre konkrétny inštitút, musí dospieť k určitému stupňu zrelosti po ľudskej, kresťanskej aj duchovnej stránke a dokázať viesť aj plnohodnotný komunitný život.

Zistené skutočnosti poukázali na to, že postulát sa stáva základným pilierom, na ktorom môže byť postavená a budovaná formácia v noviciáte a junioráte. Minulé roky sa zameriavali viac na formáciu v noviciáte, ale súčasný trend dnešnej doby núkajúci mladým rýchle riešenia bez námahy dáva vytyšiť, že na formáciu v noviciáte sa treba náležite pripraviť. Postulát nadobúda ešte vážnejší charakter, ak nasledujúca formačná etapa prebieha v inej krajine. Tá prináša, okrem charakteristických formačných prvkov pre noviciát, aj zmenu kultúry prostredia, vzťahov, ako aj zmenu dorozumievacieho jazyka.

Dobrá formácia v postuláte zahŕňa viacero činiteľov – dôležitý je výber formačnej komunity, samotný obsah formácie, spôsob a štýl zvnútorňovania konkrétnych požiadaviek na postulanku. V procese formácie zohráva nezastupiteľnú úlohu osoba formátorky, ktorá má najlepšiu možnosť vstúpiť do „sveta“ postulanky. Vzhľadom na túto skutočnosť, formátorka má byť osobou zrelou a vyrovnanou po ľudskej aj duchovnej stránke. Ako nevyhnutná sa ukázala aj pripravenosť po odbornej stránke. M. I. Rupnik sa nebál poukázať na fakt, že chyby vo vedení, sú chyby páchané na ľudoch a majú vážne následky. Preto výber formátorky a jej následná formácia sa javí ako jeden z kľúčových momentov pre dobrú a kvalitnú formáciu.

Aby sa vyhlo subjektivite a jednostrannosti, vzácnym prínosom v rámci formácie sa ukazuje spolupráca medzi sestrami formačnej komunity, interkongregačná spolupráca, ako aj spolupráca medzi jednotlivými formátorkami v rámci provincie aj Inštitútu. Tento priestor zatiaľ ostáva najmenej pokrytý a pre Rímsku úniu zostáva výzvou do budúcnosti.

Obsah formácie v postuláte predkladá konkrétne požiadavky, tie sú dané. Majú svoj význam a opodstatnenie, ale ich ešte hlbšie rozpracovanie a skonkretizovanie bude úlohou každej formátorky. Dôvodom sú dve skutočnosti – osobitý štýl formátorky a jedinenosť každej postulanky. Z tohto hľadiska pôjde vždy o špecifický štýl formácie a individuálny prístup ku každej jednej postulante.

Viacere, aj keď dôležité prvky, či už ohľadom osoby formátorky, postulanky, alebo samotnej formácie ako napr. vek, vzdelanie, vlastné prežívanie, komunikácia atď., boli len spomenuté a neboli dostatočne rozpracované. Dôvodom je zložitá spleť rôznych ukazovateľov, ktorá bude v každej situácii vyžadovať individuálne riešenie a nedá sa zovšeobecniť. Preto aj táto práca nepodáva vyčerpávajúce informácie, ale ponúka náčrt ako by mohla formácia v postuláte prebiehať. Ponúka základný vstup do problematiky a môže poslúžiť ako pomôcka pre formátorku v postuláte.

Anotácia

Priezvisko a meno autora: Jaroslava Urbánková

Inštitúcia: Katedra pastorální a spirituální teológie CMTF UP v Olomouci

Názov práce: Postulát vo formácii uršulínok Rímskej únie Rádu svätej Uršule Slovenskej provincie. Podnety pre rozpracovanie formačného programu postulátu.

Vedúci práce: Doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.

Počet strán: 99

Počet príloh: 6

Počet titulov použitej literatúry: 62

Rok obhajoby: 2014

Kľúčové slová: Formácia, postulát, formátorka,ulantka, sprevádzanie, ľudská a kresťanská zrelosť, povolanie, vzťah, duchovný život

Diplomová práca sa zaoberá formáciu v postuláte v Rímskej únii Rádu sv. Uršule Slovenskej provincie. Zameriava sa na rozpracovanie podnetov dôležitých pre formáciu v postuláte, ktoré by mohli poslúžiť ako pomôcka pre formátorku.

Vychádza zo štúdia cirkevných a uršulínskych dokumentov, pozerá na historické súvislosti aj na súčasný stav, všíma si osobu formátorky ajulantky a zistené skutočnosti aplikuje na súčasnú dobu.

Po priblížení historického kontextu sa zameriava na samotný obsah formácie, ktorým je predovšetkým ľudská a kresťanská zrelosť s cieľom správne rozlíšiť povolanie. Práca taktiež rozoberá ťažkosti a chybné postoje vo formácii, hovorí o postulantke v súvislosti s dobou a prostredím, z ktorého pochádza, aj o formátorku. U nej si všíma duchovné a psychologické podmienky a odbornú pripravenosť.

Pravdivý vzťah medzi formátorkou aulantkou vytvára predpoklad na skonkretizovanie jednotlivých krokov vo formácii, ktorými sa zaoberá posledná kapitola. Ukazuje jeden z možných spôsobov formácie v postuláte.

Anotation

Surname and name: Jaroslava Urbánková

Institution: Katedra pastorální a spirituální teologie CMTF UP v Olomouci

Title of the Thesis: The postulancy in the formation of the Ursulines of the Roman Union of the Order of St Ursula of the Slovak province.
The impulses for the elaboration of formation program in the postulancy.

Supervisor: Doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.

Number of pages: 99

Number of annexes: 6

Number of used literature: 62

Year of exam: 2014

Keywords: Formation, postulancy, postulant, postulant mistress, vocation, spiritual guidance, human and Christian maturity, relationship, spiritual life

The thesis deals with the postulants' formation of the Roman Union of the Order of St Ursula of Slovak Province. Its main aim is to describe the most important impulses for the formation during postulancy period so that the work could serve as an aid for a postulant mistress.

The text is based on the church and Ursuline documents. It examines the necessary personal characteristics of the postulant mistress and the postulant in both historical context and present situation. Further it focuses on the content of formation whose primary aim is to help the candidate to reach both human and Christian maturity in order to be able to discern if her vocation is true.

The text also describes the difficulties and unsuitable ways of formation and changes in postulancy in the present, especially the requirements for a good postulant

mistress – e.g. her education in theology and psychology and her ability to be a spiritual guide.

The text deals with an appropriate relationship between the postulant mistress and the postulant which is a prerequisite for both of them so that they can accomplish successfully all phases of the postulate formation.

Bibliografia

Pramene

Pravidlá a Stanovy Rímskej únie Rádu svätej Uršule. Rím 1959.

RÍMSKA ÚNIA RÁDU SV. URŠULE, SLOVENSKÁ PROVINCA. *Formačný program: POSTULÁT*. Ostatné údaje neuvedené.

Stanovy Rímskej únie Rádu svätej Uršule. Rím 1984.

URSULINES DEL UNION ROMAINE. *Manuel de Formation*, 2012.

URŠULÍNKY RÍMSKEJ ÚNIE. *Formačná príručka*. Provizórny dokument – január 2012.

Sväté Písmo a dokumenty Cirkvi

Christus Dominus. Dekrét o pastorálnej službe biskupov v Cirkvi. In *DOKUMENTY DRUHÉHO Vatikánskeho koncilu II*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1993. Ostatné údaje neuvedené.

Gravissimum educationis. Deklarácia o kresťanskej výchove. In *DOKUMENTY DRUHÉHO Vatikánskeho koncilu II*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1993. Ostatné údaje neuvedené.

JÁN PAVOL II. *Mulieris dignitatem*. Apoštolský list o dôstojnosti a povolani ženy pri príležitosti Mariánskeho roka z 15.8.1988. 1. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha – Vojtech, 2008. ISBN 978-80-7162-707-4.

JÁN PAVOL II. *Pastores dabo vobis*. Apoštolská exhortácia o formácii kňazov v súčasnom svete z 25.3.1992. 1. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1994. ISBN 80-7162-046-7.

JÁN PAVOL II. *Redemptionis donum*. Apoštolská exhortace o Bohu zasväceném řeholním životě ve světle Kristova vykoupení z 25.3.1984. In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997. ISBN neuvedené.

JÁN PAVOL II. *Vita consecrata*. Posynodálna apoštolská exhortácia o zasvätenom živote a jeho poslaní v Cirkvi a vo svete z 25.3.1996. [Z poľštiny preložila Marta Jedličková]. 1. vyd. Trnava: Spolok sv. Vojtecha. ISBN 80-7162-042-4.

- KONGREGACE PRO ŘEHOLNÍKY A SEKULÁRNÍ INSTITUTY. *Elementi essenziali. Podstatné prvky učení církve o řeholním životě se zřetelem na institutty apoštolsky činné* z 31.5.1983. In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997. ISBN neuvedené.
- KONGREGACE PRO ŘEHOLNÍKY A SEKULÁRNÍ INSTITUTY. *Renovationis causam. O obnově formace k řeholnímu životu* zo 6.1.1969. In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997. ISBN neuvedené.
- KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Shužba autority a poslušnosť*. Inštrukcia z 11.5.2008. [Z taliančiny preložil Štefan Turanský]. 1. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha – Vojtech, 2008. ISBN 978-80-7162-740-1.
- KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Potissimum institutioni. Smernice pre formáciu v rehoľných inštitútoch* z 2.2.1990. [Z nemeckého a talianskeho originálu z preložila Sr. M. Katarína Krištofová]. 1. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha – Vojtech, 2004. ISBN 80-7162-511-6.
- Lumen gentium*. Vieroučná konštitúcia o Cirkvi. In *DOKUMENTY DRUHÉHO VATIKÁNSKEHO KONCILU I*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1969. Ostatné údaje neuvedené.
- Optatam totius*. Dekrét o kňazskej výchove. In *DOKUMENTY DRUHÉHO VATIKÁNSKEHO KONCILU II*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1993. Ostatné údaje neuvedené.
- PAVOL VI. *Ecclesiae sanctae II. Normy pro aplikaci dekretu II. vatikánského koncilu o přízpůsobené obnově řeholního života* zo 6.8.1966. In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997. ISBN neuvedené.
- PAVOL VI. *Evangelica testificatio*. Apoštolská exhortace o obnovení řeholního života z 29.1.1971. In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997. ISBN neuvedené.
- PÁPEŽSKÉ DIELO PRE CIRKEVNÉ POVOLANIA. *Nové povolania pre novú Európu*. Záverečný dokument kongresu o povolaniach ku kňazstvu a zasvätenému životu v Európe z 6.1.1998. [Z latinčiny preložila Romana Farská]. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 2004. ISBN 80-7162-470-5.

Perfectae caritatis: Dekrét o primeranej obnove rehoľného života. In *DOKUMENTY DRUHÉHO Vatikánskeho koncilu II*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1993. Ostatné údaje neuvedené.

Sväté Písmo starého i nového zákona. 5. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2003. ISBN 80-7162-420-9.

Primárna literatúra

AUGUSTYN, Józef. *Praxe duchovního vedení*. [Z poľského originálu *Praktyka kierownictwa duchowego* preložila Jindra Hubková]. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Velehrad, 1997. 115 s. ISBN 80-85966-02-6.

BARSOTTI, Divo. *Spiritualita sv. Angely Merici. Rodina okolo Matky*. [Z francúzštiny preložila S. Katarína Šimalčíková]. Bratislava, 2003. 122 s. Ostatné údaje neuvedené.

GOGOLA, Jerzy, OCD (ed.). *Řeholní formace*. [Z poľštiny preložila S. M. Terezie Eisnerová]. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002. 1006 s. ISBN 80-7266-110-8.

GRÜN, Anselm; SARTORIUS, Christiane. *Lidská zrelost' zasvětených osob*. [Z nemeckého originálu preložili Boris Travenec a Štefan Turanský]. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo DON BOSCO, 2007. 133 s. ISBN 978-80-8074-053-5.

MAUREDER, Jozef. *Porozumět Božímu volání*. [Z nemčiny preložil Jan Zámečník]. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. 127 s. ISBN 978-80-7195-131-5.

MERICI, Angela. *Spisy*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997. 68 s. ISBN neuvedené.

RUPNIK, Marko Ivan. *O duchovním otcovství a rozlišování*. 1. vyd. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2001. 112 s. ISBN 80-86045-69-2.

TURANSKÝ, Štefan. *Krehkosť duchovného povolania*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo DON BOSCO, 2005. 148 s. ISBN 80-8074-029-01.

SLANINKA, Leopold. *Psychológia a spiritualita. Základné psychologické aspekty duchovného života*. 2. vyd. Trnava: Spolok svätého Vojtecha – Vojtech, 2012. 93 s. ISBN 978-80-7162-905-4.

Sekundárna literatúra

- ALTRICHTER, Michal a kol. *Studijní texty ze spirituální teologie III. Naši nebeští přátelé*. 1. vyd. Olomouc: Centrum Aletti, Refugium Velehrad-Roma, 2006. 130 s. ISBN 80-86715-64-7.
- AUGUSTYN, Józef. (ed.). *Umenie spovedať. Poradca pre kňazov aj laikov*. [Z poľštiny preložili Dominik Brňák a Kamila Wojnar Ondicová]. 1. vyd. Trnava: Vydavateľstvo Dobrá kniha, 2010. 436 s. ISBN 978-80-7141-697-5.
- AUMANN, Jordan. *Kresťanská spiritualita v katolíckej tradícii*. [Z anglického originálu *Christian Spirituality in the Catholic Tradition* preložila Mlada Mikulicová]. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2000. 261 s. ISBN 80-7184-928-6.
- BALÍK, Jan. *Na cestě s mladými. O službě církve mladým lidem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství PAULÍNKY, 2004. 503 s. ISBN 80-86025-76-4.
- BARÁTH, Bartolomej. *Vnímať dotyk Boha a pulz života. Duchovné sprevádzanie*. Nitra: Spoločnosť Božieho Slova, 2003. 436 s. ISBN 80-85223-65-1.
- BORŽÍK, Štefan. *Integrita duchovného povolania v premenách času*. 1. vyd. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2002. 276 s. ISBN 80-7165-332-5.
- BRENNKUS, Peter. *Ži svoj sen. O rozlišovaní a uskutočňovaní povolania*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Svätej rodiny, 2007. 87 s. ISBN 978-80-89277-07-0.
- BRONDINO, Giuseppe; MARASCA, Mauro. *Citový život zasvätených*. [Z talianskeho originálu *La vita affettiva dei consacrati* preložil Štefan Turanský]. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Serafín, 2004. 136 s. ISBN 80-88944.
- CENCINI, Amedeo. *Dych života. Milosť permanentnej formácie zasvätených*. [Z talianskeho originálu *Il Respiro della Vita. La grazia della formazione permanente* preložila Margita Baroková]. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Serafín, 2006. 250 s. ISBN 80-8081-061-3.
- CROISANT, Jo. *Kňazstvo ženy alebo kňazstvo srdca*. [Z francúzskeho originálu *La femme sacerdotale* preložila Daniela Kotmanová]. 1. vyd. Bratislava: Serafín, 1994. 165 s. ISBN 80-85310-42-2.
- ERNSTOVÁ, Stanislava. *Pieseň vd'aky Veľkňazovi Kristovi*. Suchá nad Parnou: Vydavateľstvo Ing. Petra Spustu, 2011. 260 s. ISBN 978-80-970508-5-6.
- EVAGRIUS Z PONTU. *Poučenie o askéze*. In *Filokalia*. [Z ruského originálu preložil Eduard Beke]. Ružomberok: Katolícka univerzita v Ružomberku, 2008. 590 s. ISBN 978-80-8084-289-5.

- GRÜN, Anselm; DUFNER, Meinrad. *Spiritualita zdola*. [Z nemeckého originálu *Spiritualität von unten* preložil Jozef Hermach]. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 94 s. ISBN 80-7192-559-4.
- HAVARD, Alexandre. *Zodpovedné líderstvo. Cesta k osobnej dokonalosti*. [Z anglického originálu *Virtuous Leadership* preložil Marek Hrubčo]. 1. vyd. Vydavateľstvo Cathedra, 2011. 208 s. ISBN 978-80-89495-07-8.
- HOŠEK, Pavel. *A bohové se vracejí. Proměny náboženství v postmoderní době*. Jihlava: Mlýn, 2012. 141 s. ISBN 978-80-86498-48-5.
- KAŠPARŮ, Max. *Po lane ku Kristovi*. [Z českého originálu *Po provaze ku Kristu* preložila Mária Majerníková]. Bratislava: Karmelitánske nakladateľstvo, 2013. 116 s. ISBN 978-80-8135-008-5.
- LAWRENCE, Hugh. *Dějiny středověkého mnišství*, [Z anglického originálu *Medieval Monasticism, Forms of religious life in Western Europe in the Middle Ages* preložili Pavel Pšeja a Jan Vomleta]. 1. vyd. Nakladatelství Vyšehrad, 2001. 325 s. ISBN 80-7021-536-4.
- MADRE, Philippe. *Être guide spirituel*. Nouan Le Fuzelier: Éditions des Béatitudes, 2000. 71 s. ISBN 2-84024-147-1.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 4. vyd. Praha: Portál, 2007. 143 s. ISBN 978-80-7367-325-3.
- NICHOLS, Michael, P. *Zapomenuté umění naslouchat. Proč naslouchání vztahům prosívá*. [Z anglického originálu *The Lost Art of Listening. How Learning to Listen Can Improve Relationships* preložila Michaela Šramlová]. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2005. 300 s. ISBN 80-7255-106-X.
- PHILIPPE, J. *Volám ťa žiť*. [Z francúzskeho originálu *Appelles a la vie* preložila Otilia Dvorecká]. 1. vyd. Liptovský Mikuláš: Komunita Blahoslavenstiev, 2010. 152 s. ISBN 978-80-970380-8-3.
- POJAVNIK, Ivan. *Mysterium concilu*. [Z nemeckého originálu *Das Mysterium des Konzils*]. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilomedodějská, 1998. 440 s. ISBN neuvedené.
- Spisy sv. Františka a sv. Kláry*. [Preklad z latinského kritického vydania *Fontes franciscani*, Assisi 1995]. 1.vyd. Velehrad: Nakladatelství Tomáš Ježek-Ottobre, 2001. 212 s. ISBN 80-86528-03-0.
- STEVANI, Milena. *Ako žiť zjednotený rehoľný život*. 113 s. Ostatné údaje neuvedené.
- ŠPIDLÍK, Tomáš. *Pramene Svetla*. [Z češtiny preložil jeromník Damian, OSBM]. 1. vyd. Tmava: Spolok svätého Vojtecha, 2000. 558 s. ISBN 80-7162-323-7.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Jak očistit své srdce?*. [Z talianskeho originálu *L'arte di purificare il cuore* preložil Jozef Koláček]. 2. vyd. Olomouc: Centrum Aletti, Refugium Velehrad-Roma, 2013. 96 s. ISBN 978-80-7412-128-9.

ŠPIDLÍK, Tomáš a kol. *Spiritualita, formácia a kultúra*. [Z taliančiny preložili H. Hrehová, M. Gavenda, O. Gavendová, A. Puss, F. Šatura, J. Štefanec]. 1. vyd. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 1995. 205 s. ISBN 80-901957-1-7.

TENACE, Michelina. *Služba představených v církvi. Pojednání o svěřené moudrosti*. [Z talianskeho originálu *Custodi della sapienza. Il servizio dei superiori* preložil Robert Svatoň]. 1. vyd. Olomouc: Centrum Aletti, Refugium Velehrad-Roma, 2009. 150 s. ISBN 978-80-7412-034-3.

URŠULÍNKY RÍMSKEJ ÚNIE RÁDU SV. URŠULE. *Šestřročná správa Institutu*. Řím 1977. Ostatné údaje neuvedené.

Slovníky

DE FIORES, Stefano; GOFFI, Tullo. *Slovník Spirituality*. [Z talianskeho originálu preložili Terezie Brichtová a Jan Lachman]. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 1295 s. ISBN 80-7192-338-9.

KÁBRT, Jan a kol. *Latinsko/český slovník*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2003. 576 s. ISBN 80-85927-82-9.

Internetové zdroje

BENEDIKT XVI. *Verbum domini*. Posynodálna apoštolská exhortácia o Božom slove v živote a poslaní Cirkvi z 30.9.2010. [on-line]. [cit. 2.10.2013]. Dostupné na: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/postsynodalna-exhortacia-verbum-domini>.

KÓDEX KANONICKÉHO PRÁVA (1983). [on-line]. [cit. 21.10.2013]. Dostupné na: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/kodex-kanonickeho-prava/c/2-bozi-lud>.

KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Znovu začať u Krista*. [on-line]. [cit.12.09.2013]. Dostupné na: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-vatikanskych-uradov/c/znovu-zacat-u-krista>.

SV. BENEDIKT. *Řehole svatého Benedikta*. [on-line]. [cit. 11.11.2013]. Dostupné na: <http://www.klaster.vyssibrod.cz/cesky/spiritualita/rehole/kapitola58.htm>.

KONGREGÁCIA SESTIER BOŽSKÉHO VYKUPITEĽA. *Ratio institutionis SDR*, 5.2.
[on-line]. [cit. 15.11.2013]. Dostupné na: <http://sdr.sk/postulat>.

Prednášky a rozhovory

Príhovor Sv. Otca Františka seminaristom a rehoľníkom, dňa 6. júla 2013 v Aule Pavla VI. v Ríme.

Prednáška Colette Lignon na medzinárodnom stretnutí noviciátov Rímskej únie Rádu sv. Uršule, v dňoch 8. – 13. apríla 2013 v Ríme.

Prednáška Kateřiny Lachmanovej o motiváciách v povolání, dňa 16. septembra 2011 na Teologickej fakulte Univerzity Palackého v Olomouci.

Rozhovor so sr. Dominikou Drugdovou, dňa 11. novembra 2013 v Trnave.

Rozhovor so sr. Bohuslavou Koloszvárovou, dňa 12. októbra 2013 v Trnave.

Rozhovor so sr. Xavériou Pokojnou, dňa 18. septembra 2013 v Suchej nad Parnou.

Zoznam skratiek

Zoznam biblických skratiek

STARÝ ZÁKON

Gn	<i>Kniha Genezis</i>
Ex	<i>Kniha Exodus</i>
Lv	<i>Kniha Levitikus</i>
Dt	<i>Kniha Deuteronomium</i>
1Kr	<i>Prvá kniha kráľov</i>
Oz	<i>Kniha proroka Ozeáša</i>

NOVÝ ZÁKON

Mt	<i>Evanjelium podľa Matúša</i>
Mk	<i>Evanjelium podľa Marka</i>
Lk	<i>Evanjelium podľa Lukáša</i>
Jn	<i>Evanjelium podľa Jána</i>
Rim	<i>List Rimanom</i>
1Kor	<i>Prvý list Korintanom</i>
2Kor	<i>Druhý list Korintanom</i>
Gal	<i>List Galaťanom</i>
Ef	<i>List Efezanom</i>
Flp	<i>List Filipanom</i>
Kol	<i>List Kolosanom</i>
1Tim	<i>Prvý list Timotejovi</i>
1Pt	<i>Prvý Petrov list</i>
1Jn	<i>Prvý Jánov list</i>

Zoznam skratiek cirkevných dokumentov

GE	<i>Gravissimum educationis</i> : Deklarácia o kresťanskej výchove
LG	<i>Lumen gentium</i> : Vieroučná konštitúcia o Cirkvi
OT	<i>Optatam totius</i> : Dekrét o kňazskej výchove
PC	<i>Perfectae caritatis</i> : Dekrét o primeranej obnove rehoľného života
CIC	<i>Kódex kanonického práva</i>

Zoznam ostatných skratiek

atď.	a tak ďalej
cit.	citované
čl.	článok
ed.	editor
kol.	kolektív
KBS	Konferencia biskupov Slovensko
KVPŽR	Konferencia vyšších predstavených ženských reholí
napr.	napríklad
porov.	porovnaj
r.	rok
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
s.	strana
sr.	sestra
sv.	svätý
vyd.	vydanie

Zoznam príloh

Príloha č. 1: Prechod z kandidatúry do postulátu.....	89
Príloha č. 2: Formácia v postuláte.....	92
Príloha č. 3: Prechod z postulátu do noviciátu.....	95
Príloha č. 4: Príklad dotazníka.....	96
Príloha č. 5: Príklad tvorivej metódy.....	97
Príloha č. 6: Príklad tvorby reлектúry.....	98

Prílohy

Príloha č. 1: Prechod z kandidatúry do postulátu

B. PRECHOD DO POSTULÁTU

1. Kritéria prijatia do postulátu

a. Ľudská zrelosť

- o dostatočná vyspelosť v sebapoznaní a sebprijatí,
- o dostatočne zdravý úsudok,
- o schopnosť rastu, rozvoja, dozrievania,
- o schopnosť počúvať a učiť sa,
- o disponovanosť zanechať to, čo je neadekvátne v správaní a dobré ktoré nepotrebuje,
- o schopnosť žiť v realite.

b. Zrelosť vo viere

- o náznaky vnútornej skúsenosti Ježiša Krista,
- o angažovanosť v Cirkvi,
- o základy viery čo do vedomostí ako aj do praxe, otvorenosť pre prehĺbovanie sa v nej

c. Uršulínsky život

- o znaky toho, že k tomuto spôsobu života ju priťahuje Boh, Ježiš Kristus,
- o disponovanosť angažovať sa v službe druhým v poslaní Cirkvi,
- o disponovanosť vstúpiť do procesu formácie,
- o schopnosť odlúčenia sa od rodiny.

d. Všeobecné kritériá

- 1 Všeobecne, osoba, ktorá vstúpi do postulátu by mala mať 18-35 rokov. Zodpovedná za povolania môže dať odporúčanie niekoho kto má viac ako 35 rokov, pod podmienkou, že má dostatočné životné skúsenosti, (dobré si to rozmyslela, je normálne vyvinutá, patrične k svojmu veku, a že dotyčná osoba bude môcť vyťažiť z formáčného programu. Iných prípadných ťažkostí sa treba dotknúť už na začiatku postulátu.
- Od osoby, ktorá začala postulát sa žiada mať riadne vzdelanie podľa kultúrneho kontextu a svojich schopností učiť sa.
- « Zvlášť sa očakáva, že budúce novicky s ľahkosťou ovládajú jazyk používaný v noviciáte »

2. Postup prijatia do postulátu

Je dôležité oboznámiť kandidátku s požiadavkami potrebnými k pripusteniu do postulátu a s motívmi týchto požiadaviek.

Príloha č. 1: Pokračovanie

- Zodpovedná za povolania sa presvedčí, či má kandidátka potrebné vlastnosti a predpoklady pre začatie postulátu a či neexistujú zjavné prekážky.
- Čo hovorí tá, ktorá ju sprevádzala
- Má sa o kandidátke informovať u osôb, ktoré ju poznali.
- Má sa o nej informovať v rodine
- Má ju nechať prejsť psychologickými testami.
- Má prejsť lekárskou prehliadkou vrátane testov na vylúčenie tuberkulózy a AIDS
- Žiadať výpis z registra trestov.
- Ak uršulínka ktorá ju sprevádza, alebo výsledky psychologického testu indikujú potrebnú krátkodobú pomoc psychológa, môže sa tak urobiť počas postulátu Ak sa však ukáže potreba dlhodobej terapie, nemá byť prijatá do postulátu, dokiaľ nevyrieši svoje osobné ťažkosti
- Ak sa kandidátka nejaví schopná života uršulínky, nemá sa prijímať, má sa jej pomôcť pochopiť, že existuje veľa iných spôsobov ako slúžiť Bohu.

a. Dokumentácia požadovaná pred vstupom do postulátu

Kandidátka odovzdá nasledujúce doklady:

- potvrdenie o krste, birmovke a slobodnom stave podľa CIC
- rodný list
- výpis z registra trestov
- potvrdenie od lekára o dobrom zdravotnom stave (vrátane očkovaní podľa krajín a test na vylúčenie tuberkulózy a AIDS
- výsledok psychologických testov konaných pred postulátom, ktoré potvrdzujú schopnosť osoby k plnej účasti na rehoľnom živote v Inštitúte
- odporúčajúci list farára farnosti, alebo inej osoby z farnosti (rehoľník, kňaz, alebo angažovaný laik), ktorý pozná kandidátku.
- fotokópia diplomov

Tieto doklady sa odovzdajú Provinciálnej predstavenej spolu so žiadosťou postulanky o prijatie do postulátu.

„Ak ide o žiadosť kandidátky, ktorá už bola prijatá v inom Inštitúte zasväteného života, alebo v Sekulárnom Inštitúte, vyžaduje sa svedectvo vyššej predstavenej tohto Inštitútu.“

b. Prijatie do postulátu

- Do postulátu prijíma provinciálna predstavená
- Provinciálna predstavená písomne informuje kandidátku o svojom rozhodnutí.
- Menuje sa riaditeľka ktorá bude postulantku sprevádzať
- Vytvoria sa vhodné kontakty s rodinou.
- Apeluje sa na praktické usporiadanie financií, majetku, práce, budúcich vzťahov s rodinou a priateľmi atď. Pokiaľ ešte postulantka nie je formálne členkou Inštitútu tieto opatrenia nesmú ohroziť jej rozlišovanie počas postulátu.
- Do postulátu vstúpi pri jednoduchej slávnosti

C. POSTULÁT

1. Cieľ

Cieľ postulátu je nasledovný:

- Poskytnúť osobe, v dostatočne dlhom čase, príležitosť spoznať Inštitút a členkám Inštitútu dať možnosť spoznať ju
- Rozlišovať spolu, či život uršulínky odpovedá na to volanie, ktorým ju Boh volá a či zodpovedá jej apoštolským túžbam.
- rásť v oblasti ľudskej zrelosti a na základoch prvotnej formácie rásť vo viere.

2. Prostriedky

a. Ľudský rozvoj

- Postulantka má pokračovať v rozvoji svojho potenciálu a má mať možnosť rozvíjať sa ako osoba (sebapoznanie a vedomie samej seba. Je veľmi dôležité podporiť jej ľudský a psychosociálny rozvoj. V tomto období jej treba pomôcť dosiahnuť citovú vyrovnanosť, aby sa rozvinul jej spôsob ako milovať ako žena a ako byť vo vzťahoch s mužmi aj so ženami.
- Ak uršulínka, ktorá ju sprevádza, alebo psychologické testy ukážu potrebu pomoci, od postulantky sa bude požadovať pravidelná terapia z dôvodu jej rastu a rozvoja.

b. Formácia k viere

- V tomto čase treba zamerať pozornosť na rozvoj viery u postulantky prostredníctvom kurzov základnej teológie a úvodu do Sv. Písma

c. Modlitba

- Postulantku treba viesť k postupnému objaveniu povahy svojej duchovnej cesty, svojho vzťahu k Bohu, Ježišovi a Duchu Svätému, ktorý ju vedie. A práve tu Majster zjavuje seba samého a vychováva našu myseľ a srdce“ Práve tu zvlášť prehĺbi tento vzťah. Bude jej poskytnutá pomoc ohľadom vstupu do osobnej modlitby a do duchovného rozlišovania prostredníctvom večerných bodov týkajúcich sa modlitby, spytovania svedomia a prostredníctvom denníka.
- Zúčastňuje sa sv. omše a postupne sa má uvádzať do liturgie hodín komunity.

d. Duch Inštitútu

- Postulantka bude mať prvý kontakt s duchom Inštitútu prostredníctvom života medzi sestrami a štúdiom sv. Angely.
-

Príloha č. 2: Pokračovanie

- Poznanie a porozumenie toho, čo je Rímska únia a jej medzinárodnosť patria k integrite tejto etapy.

e. Skúsenosť komunitného života

- Skúsenosť komunitného života môže postulante poskytnúť reálny obraz o živote v Inštitúte a členky Inštitútu tak majú príležitosť posúdiť jej schopnosti žiť tento spôsob života.

f. Skúsenosť apoštolského života

- Postulantka má participovať na nejakej apoštolskej aktivite typickej pre uršulínky aby sa uistila, že bude schopná žiť takým spôsobom života, v ktorom dáva svoje dary do služby druhým.
- To bude tiež príležitosť vidieť, či je postulanka otvorená, či je schopná prispôbiť sa a spolupracovať s druhými.

g. Zasvätený život

- Postulantka musí preukázať schopnosť žiť zasväteným životom. Musí teda navonok preukázať svoju schopnosť žiť slobodu v chudobe, lásku v čistote a otvorenosť v poslušnosti

h. Sociálny rozmer kresťanskej viery

- Keď postulanka prehľadá svoj osobný vzťah s Kristom kontemplujúc jeho postoje milosrdenstva, súcitu, jeho lásku k životu a starostlivosť k prírode, je nádej, že objaví vzťah medzi kresťanstvom a jeho sociálnymi záväzkami a tak začne vidieť ako by sa ona sama mohla angažovať v nejakých aktivitách tejto oblasti

i. Jazykové zručnosti

- Z dôvodu nášho medzinárodného charakteru štúdium cudzieho jazyka je súčasťou formálneho programu.

j. Kultúrna rozmanitosť

- Postulantka vstúpi do medzinárodného Inštitútu ktorého členky pochádzajú z rôznych kultúrnych kontextov a často žijú v multináboženskom prostredí. Je treba čas na preskúmanie bohatstva tejto kultúrnej a náboženskej rozdielnosti a treba vynaložiť vedome úsilie na ich ocenenie a rešpektovanie.
- V mnohých provinciách sa postulanky zúčastňujú interkongregačného programu, ktorý obsahuje mnoho z hore uvedených bodov v atmosfére vzájomnej podpory. Tento interkongregačný spôsob účasti a spolupráce sa ukazuje prospešný tak pre postulanky ako aj pre ich riaditeľky, čo je povzbudivé.

k. Duchovné sprevádzanie

Riaditeľka je prvým sprievodcom v každej formačnej etape. Je to ona kto sprevádza, vychováva a pomáha osobe vo formácii objaviť smer svojho povolania.

A. PRECHOD DO NOVICIÁTU

„Kľúč od noviciátu je vnútri“ Je to Inštitút, ktorý otvorí dvere a rozhodne sa pripustiť postulanku do noviciátu.

Do noviciátu nemôžeme prijať osobu, ak sú pochybnosti o jej schopnostiach, či možnostiach jej rastu a dozrievania.

S pokračujúcim postulátom musí byť viditeľná značná zmena. Čím viac je postulanka priťahovaná k tomuto životnému záväzku, tým viac zanecháva to, čo ju predtým priťahovalo a predchádzajúce spôsoby konania a tým viac dáva dôkazy svojej narastajúcej veľkodušnosti

1. Kritériá prijatia do noviciátu

a. Ľudská zrelosť

- o dobrá úroveň schopnosti vytvárania vzťahov,
- o schopnosť vstúpiť do riešenia konfliktov,
- o schopnosť zmierenia sa, odpustenia v bežnom živote
- o zdravé seba prijatie,
- o prijatie druhých, mladých, starých, rôznych kultúr, náboženstiev, okolností.

b. Život podľa Ducha

- o rastúci vzťah k osobe Ježiša Krista, ktorý motivuje jej každodenný život; chuť pre Ježiša
- o vedomie, že bola povolaná
- o dobré poznanie a praktizovanie katolícku vieru
- o rastúca schopnosť žiť s uvažovaním, reflexiou a oceňovať samotu,
- o citová vyrovnanosť, zvlášť v sexuálnej oblasti.

c. Príslušnosť k uršulíkam

- o veľkodušnosť a schopnosť zabudnúť na seba samú preto, aby videla potreby druhých,
- o disponibilita angažovať sa v apoštoláte,
- o disponovanosť zrieknuť sa osobného majetku a profesionálneho života kvôli úplnému zaangažovaniu sa do formálneho procesu,
- o schopnosť žiť v komunite,
- o pokojné odlúčenie sa od rodiny, alebo schopnosť pracovať na tom.

Ak tieto schopnosti naozaj nie sú prítomné, musí sa postulante pomôcť aby spoznala, že nie je povolaná žiť ako uršulínka.

Na základe posudku formátorky provinciálna predstavená rozhodne o ukončení postulátu. Obidve sa usilujú o to aby postulanka odišla v pokoji a s náležitou oporou.

**VŠEOBECNÝ DOTAZNÍK
(rodina)**

1. vek
2. Zakrúžkuj svoju odpoveď
 - a) mám otca a mamu
 - b) moja mama je slobodná matka
 - c) mama žije s priateľom
 - d) žijem s otcom a jeho priateľkou
 - e) naši sú rozvedení
 - f) *ak je iná možnosť, napíš.....*
3. Ako by si definovala **svoj vzťah k rodičom?**
na škále od 0 = úplne negatívny, po 5= veľmi pozitívny zakrúžkuj svoju voľbu

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---
4. Ako by si definovala **vzťah rodičov k tebe?**

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---
5. Dopln počet súrodencovz toho sestier.....bratov.....
6. Napíš, koľká si v poradí medzi súrodencami?.....
7. Ako by si definovala **svoj vzťah k súrodencom?**

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---
8. Ako by si definovala **vzťah súrodencov k tebe?**

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---
9. Ako by si opísala celkovo atmosféru svojej rodiny?
 - a) atmosféra pokoja, súladu
 - b) atmosféra častých napätí
 - c) atmosféra strachu
 - d) *(dopíš).....*
10. Napíš, čo si si na svojej rodine cenila
najviac.....
.....

KRESBA RODINY

Cieľ: Pomocou symbolov nakresliť obraz, ktorý by vyjadroval život celej rodiny.

Následne obraz vysvetliť.

Pomôcky: Hárky papiera alebo výkresy rôznej veľkosti

Rôzne pomôcky na kreslenie

Prírodný materiál (kamienky, látky,)

Dekoračný materiál (korálky, stužky...)

lepidlo, nožnice, štetec

Čas: 60 -80 min (v závislosti od fantázie a zručnosti postulanky)

Priebeh aktivity:

Úvod: pozvanie pobudnúť vo svojej rodine,

- zamyslieť sa, aký obraz by vyjadroval život celej mojej rodiny,
 - aké symboly by som priradila jednotlivým členom rodiny
- premyslieť čo z prítomného materiálu použijem pri práci

Vlastná aktivita

Záver: pozvanie k vysvetleniu svojho obrazu.

Upozornenie:

Metódu detskej kresby rodiny používajú psychológovia, učitelia a sociálni pracovníci na diagnostiku dieťaťa a jeho rodiny. Ak nie je formátorka psychológ a nemá zručnosti v analýze kresby, môže si vysvetlenie obrazu vypočuť, ale nemala by z toho nekompetentne robiť uzávery. Ak má nejaké pochybnosti na základe počutého vysvetlenia, radšej nech vyhľadá adekvátnu pomoc u odborníka.

RELEKTÚRA ČINNOSTI (AKTIVITY)

Aby sme mohli robiť reлектúru, potrebujeme mať pred očami konkrétnu skúsenosť, ktorá trvala pomerne krátky čas a odohrala sa nedávno (kvôli faktom). Len v konkrétnej skúsenosti sa môžeme vidieť – „kto som“, „aká som“.

Reлектúra spočíva na „znovuprečítaní“, „znovuobzretí sa“ na to, čo sa udialo. Je to niečo podobné ako spytovanie svedomia.

Čo „čítame nanovo?“

- **Cieľ** – pýtame sa na to, čo som v konkrétnej aktivite/situácii chcela dosiahnuť. Malo by to byť pre mňa (postulantku) jasné, výrečné.

Čo bolo mojim cieľom v konkrétnej aktivite?

Napr. pri aktivite z prílohy č. 5 mohlo byť mojim cieľom čo najlepšie splniť zadanie, alebo len prežiť „toto trápenie“ – postulanka má hľadať vnútorné motivácie.

- **Otvorenosť**

Vždy sa človeku ponúkajú tri cesty:

- cesta príkazov alebo vnútorných prinútení,
- cesta rozhodnutí alebo slobodnej zodpovednej voľby,
- cesta emócií alebo citovej záťaže.

Pre ktorú cestu som bola otvorená v prežitej skúsenosti?

Cesta príkazov alebo vnútorných prinútení:

- konám z povinnosti, pretože je to nariadenie, predpis,
- strpím udalosti, robím, čo odo mňa chcú, plním príkazy – bez vnútornej účasti,
- mám očakávania, požiadavky na seba i na druhých,
- hodnotím, súdim,
- cítim sa previnilo, zviazane.

Cesta rozhodnutí alebo slobodnej zodpovednej voľby

Angažujem sa v praxi tak, že slobodne a zodpovedne vykonávam konkrétne činnosti vedúce k cieľu a naplneniu toho záväzku ktorý mám, v zhode s hodnotami viery, zmyslom môjho života, pre dobro druhých?

Cesta emócií alebo citovej záťaže

- konám na základe potešenia, pôžitku, konám impulzívne, pudovo,
- všetko je buď ružové, alebo čierne, nevnímam realitu v jej celistvosti, ale extrémne,
- angažujem sa s entuziazmom, ale keď prídu ťažkosti, všetko nechávam, som znechutená.

- **Prostriedky**

Aké prostriedky som použila na dosiahnutie cieľa.

- **Prekážky**

Pohľad na prekážky má za cieľ nájsť v sebe „bojovnosť“ a objaviť hodnoty ktoré mnou hýbu k prekonávaniu prekážok.

Preto sa v skúsenosti pozerám:

- na aké ťažkosti som narazila,
- ako na mňa vplývali,
- ako súviseli s cieľom,
- ako som im čelila.

- **Čas**

Pýtať sa na to, ako som sa s aktivitou zmestila do časovej dotácie. Otázka zvládnutia aktivity v určenom čase je tiež prameňom ťažkostí a prekážok, ale je formačné, zhodnotiť ako som zvládla danú úlohu v dotovanom čase. Pestuje sa tak citlivosť pre čas

Formátorka pripraví otázky na reлектúru konkrétnej skúsenosti a postulanka na otázky odpovedá písomne.

Podľa posúdenia formátorky na niektorú skúsenosť hľadajú spolu s postulankou.

Po reлектúre sa formátorka pýta postulanky, či vidí pre seba nejaké **nové výzvy**. Spolu hľadajú riešenie.